

May 12

Petrus Reing

James P.

ANK. J.
1271

Alexand

Reing
Rig

E G H I
ZENGES;

AVAGT
MENNYEI VIGASZ-
TALO SZOZAT:

Mely ala-szállott a Méltósá-
gos Fejedelmi RAKOCZI,
és BATHORI, igen meg-ke-
seregett, és igen nagy bomorú-
ságban lévő gyásos
Vdvarhoz.

CASSAN,

Nyomtatott BOSTTZ STVAN által
1677. elzsendőben.

mi nagy rendű legyen is, a kinek valami vizáztalálra nem volna szüksége: mert valaminthogy senki bűn nélkül nincsen, úgy gond, busulás, bánat nélkül, sem Király, sem Császár, sem Izegény, sem bóldog, sem iffiu, sem koros ember ez életben nem lehet. Szükséges tehát akkor a jó vizáztalás.

Mivel azért a jelen való 1677. elztendő, Nagyságtok szivét kekerüségben, szinét Méltoságos Vdvarával edgyütt búsgyálzban, és szurkos burokban öltöztette, edgyetlen egy Fejedelmi Méltoságos ágnak reméntelen idő:

időben Halál által le-töretésével, s ebből való nagy bánatnak enyhítésére, kicsiny minden Világi szines vizáztalás. Azért a Vizáztalo Szent Lélek által EGHÍZENGESNEK, avagy VIGASZTALO MENNYEI SZOZATNAK Szent Irásbéli, és Szent Atyák szép Sententiainak, szükséges hogy Nagyságtok kekeredett füleiben, s onnan kekeredett szivére zengedezve behasson, s bánattját enyhitse. Imé azért Czellácskájában bezárkozván, s a Világi kekerüségek, búk, és bánatok vizáztalásáról elmélkedvén, közönséges Nem-

AJANLO LEVEL.

zerünk-béli Christus szolgája, egy
csomóban (zedvén valami lelki
vigasztalásokat, minden meg-
kefereedett sziveknek alázatosan
nyújtja. Melyből ha valami vi-
gasztalásnak harmattya Nagyság-
toknak-is szivére cseppenherne,
azon lelki örömmel vigadozna.

Vegye azért Nagyságatok ked-
vesen kisebbik edgyügyü Kápl-
ánnyátúl, mert az igaz Arany
olly jó ha szegény nyújtja, min-
ha gazdag adná: és mivel nin-
csen olly nagy sziv-béi fájdalom,
a' ki idővel ne kisebbedgyék;
nagy reméniséggel vagyok, hogy
ezen

AJANLO LEVEL.

ezen vigasztalásnak bé. hatván
zengése, Nagyságatok szivében
idővel, keferüségől meg-ámúlt
lelkét vidámittya.

NAGYSÁGOK alásatos Káplánnya
a' Christuban Szolgája.

JÉZUS Szeretében lévő

P. TUKODI GYÖRGY

ELSŐ RESZE.

A kik a világi látogatásokat Isten akarattyának nem tulajdonították; melly tévelygő vélekedésekben voltak.

NEmelleyek, akik az Istennek reájok való Atyai gondviseléséről gyenge elmével gondolkodtak; majd csak nem a régi Pogányoknak bolondságiban rebeséltek, kik azt hitték, hogy valami Szerencse nevű Isten legyen, kinek

nek hatalmán s'akarattján kel-
 lessék függeni, s'forgani mindē
 emberek dolgainak, s'állapari-
 nak: melly ebtelenlégbē még a
 Sidóknak-is jutott vólt valaha,
 kiket Isaiás Profeta is feddet:
 hogy az igaz Istét el-hagyván, a
 Szerencsének vetettek ástalt, ál-
 dozván rajta. Es noha binte a'
 fele ceremoniák berint, minden-
 képpē a mostaniak né cseleke-
 nek: de vallyő még-is né a' Sze-
 rencsének tulajdonitták-é most-
 is a' balgatagok, akarmi talál-
 kozzék lenni Isten akarattjá-
 bul? Nincs-é sok jóvendő-
 lés, babonázás, ber-tartás a'
 Szerencse-ért? Nincs-é ebten-
 dőkben, s' napokban válo-
 gatás a' Szerencse-ért? mint-
 ha ugyan Innepeket kellene
 a' Szerencsének tartani, és űlle-
 ni.

ni. Mint ha azzal-is kellene
 tisztelni a' Szerencsét? hogy
 soká ísnek, résegeskednek é-
 rette. Ményin jóvendőlnék,
 és várnak berencséket akar
 miből-is? kiknek Isaiás így
 szól: Allyanak-elő és baba-
 ditsanak-meg téged az égbe
 nézők, kik a csillagokat bélé-
 lik vala, és a holnapokat bām
 lállyak vala, hogy azokból
 hirdernének néked jóvendő-
 ket. Hetfőn, (ugy módgyák)
 berencsétlen útra, vagy had-
 ban indulni, Pénteken sze-
 rencsés; ha Nyúl ment az
 úton előtők által berencsét-
 len: Ábony ember ment ál-
 tal, az sem jó berencse. Imil-
 lyen s' amollyan álliatnak
 hallottam b'avát, vagy magát
 láttam, emez, vagy amaz be-

Gal 4. Di-
 es observa-
 tis & men-
 ses, & an-
 na
 Isa. 47. Stē
 & salvent
 se augures
 celi qui cō-
 templaban-
 tur sydera:
 & supputa-
 bāt mēses ut
 ex eis annū-
 tiarent veni-
 tura tibi.

rencsét várom belőlle: émez
ember természetét berint jó be-
rencsés, amaz természetét be-
rint berencsétlen: Így sám-
talan fésűket formálnak a *Sze-
rencsének*, a' kiből tojtassák.
Mint ha nem az Istentől vol-
na a' rédelés, gondviseles, és
az állapot; hanem mindének-
bő a' *Szerencsétől* tartoznánk
jó előmenetelt kerelni, és
reménleni; holott a' *Szeren-
csé* semmi.

Előbb mennek némellyek
a' dologban, és bölcselkedni
akarván, a' Napra, Hóldra,
Csillagokra fogják minden
Szerencséjüket, Természetüket,
és életeknek határát is éppen
csak azokban helyheztenek;
azoknak forgásihoz rendelik
dolgokat, és merőn azoknak
 álla-

állapattul várnak jó vagy
gonos szerencsét; s' azt
tartják, hogy a' *Csillagoknak*
erejéből származik kinek ki-
nek erkölcs, és a' ki miné-
mű *Csillag* alatt fogantatik,
vagy születik, sűk léges-kép-
pen annak természetéhez ha-
sonlítottak, s' a' *Csillagoktól* a-
dassék, hogy ki nagy, ki ki-
csiny, rendű, ki begény, ki
bóldog, ki, jó, ki gonos, ki
egy-féle, ki más-féle vétkű,
vagy jó cselekedetű legyen.
Sz. Agostó azt mődgya, hogy
a' *Csillagok* adnak valami
hajlandóságot a' természetbe,
de semire nem kényszerítnek.
Maga ha tulajdon csak a'
Csillagoktól volna mind az
ollyan dolog, heába imád-
koznánk sűk léginkért az
A; Isten-

S. Aug. A'
spra inclinā
sed non ne-
cessitant.

Eccle 15. de.
us ab initio
constituit
hominem,
& reliquit
illum in ma-
nu consilii
sui.

Istennek, hanem a' *Csillagok-*
nak kellene ugy esedeznünk :
és sem jó, sem gonosz csele-
kedetünkért, semmi jutalmat
vagy büntetést nem érdem-
lenek : holott erősséggel vi-
seltetnénk mindenre. Ez
világi törvények-is, az u-
tolsó ítélet-is, a' po-kol is
a' gonoszoknak, menyor-
ság is a' jóknak, ok nélkül
rendeltettek volna. Még pe-
dig, ha a' *Csillagok* kénseri-
tenék az embert az feslett
erkölcsökre, a' *Csillagoknak*
Jeremiájére fogna háromlani
a' vétek.

Gene. Bond
& mali sub
erit appeti-
tus & in
dominabe-
re illius.

Mind azon által nem ta-
gadgyuk tellyességgel a' *Csil-*
lagoknak e' világi lelkes-alla-
tokon, néminémű erejeket és
influentiájokat ; de hogy az

Vr

Vr Isten szabad akaratot a-
jándékozott az Embernek,
nincs azon a' szabad akara-
ton, semmi *Csillagnak*, sem
egyéb teréptett állatnak ha-
talma, és birtoka ; kiki szabad
véle, ha vagy jót, vagy gonoszt
követ, és cselekedik. Ha pe-
dig a' *Csillagoknak*, vagy e-
gyébnek-is akarminék, vala-
mi ingerlését és mozdítását
érzenéd-is, ne engedgy a' go-
noszba semminek, sőt ha ve-
shedelmes állapotot láttatná-
nak-is mutatni vagy berzeni
az égi állatok, te annak ke-
resd kedvét, a' ki azokat al-
kotta, és mindeneknek pa-
rancsol, és kétség nélkül min-
den igen jódra fordul. Na-
gyobb vala a' *Csillagok* jelen-
tésénél, hogy ő maga az Isten

Jeremi. 10.
Hec dicit
Dominus,
juxta vias
gentium no-
lite discere
& a signis
caeli nolite
metuere,
qua timeant
gentes; quia
leges popu-
lorum vanae
sunt.

A4

Jó.

Jonás Proféta által, aⁿ Nini-
ve Városbélieknek, egy ál-
tallyában meg-izente, és hir-
detette vala, hogy negyven
nap eltelvén, el süllyedne az
Varos: de mihelyt azok *poe-
nitentiát* tartának, Istennek
kedvet keresék, meg-válto-
zék az ő ellenek való *Senten-
tia* is.

Vadnak továbbá ollyak-
is, kik a Keresztén Bölcsék-
től régtől fogva sokszor meg-
győzetett, az Anyaszentegy-
házul is kárhoztatott, ve-
szedelmes káromkodást is
nem általlyák allítani, hogy
tudni-illik mindent úgy ha-
tározott, és rendelt volna el
az Isten, hogy akarmint igye-
kezzék is az ember, akár jám-
bor, akár lator legyen: de a
mit

mit még-teremtéle előtt, ki-
ki felől el-végezett ő Szent
Felsége, a leßen-meg: a kit
pokolra kénstett, oda mégyé
az, akarmi bentül szártatla-
nul vilálye-is magat, és éle-
tét: A kit vißontag meny-
orßágra válastott, az is akar
melly gonos életű legyen, u-
gyan nem vesztheri el az örök
bóldogfágot: és még létele el-
lőt, kit akasít ő fára, kit nyársá-
ra, kit fegyverre, kit vér-on-
tás, kit akarmi betegség mi-
att való halálra, el intézett,
rendelt, és válastott: mel-
lyet senki semmi úton el nem
kerülhet. Sőt a Szent Irás-
ból egy néhány helyen való
igéket fogván bizonyfágul,
(kiknek ők igaz magyarázat-
tyat nem értek, vagy érteni

A s nem

nem akarják) addig csava-
rganak agyaskodásokban, hogy végre az Istennek megfoghatatlan bölcs ítéletit, a' bűnőknek okává merik mutatni, kinél mi lehet nagyobb káromkodó Eretnekiség?

Ezech. 18.
Sipaniton-
tiam egerit
Ec.

Itē 33. Vi-
vo ego, di-
cit Domi-
nus, nolo
mortuū impij
sed ut con-
vertatur
impium à vi-
a sua & vi-
vas.

Óse 13.
Perditio tu
a (ex te) is.

raek tantummodo in me auxilium tuum Eccle.
15 Apposuit tibi aquam & ignem. ad quod volu-
eris porrigere manum tuam.

Vgy vagyon, hogy az I-
stennek bölcselése s tudása
berint, kell mindennek meg-
lenni, és meg-változhatatlanul minden áberinttellyessé-
dik-bé, a mint öröktől fogva
ő tudgya: de akarattya, no-
ha nem tudása kívül esik min-
den gonoszlág. Mert nem
vólna kedve ahoz, hogy sen-
ki el-veſne; hanem szabad a-
karaton lévén az Ember,

min-

mindenik a' ki el-veſ, ő ma-
ga oka veſedelmének: ho-
lott az Isten ig. ſſága minde-
neknek cselekedeti berint fi-
zet. Többet azért erről nem
bóllok, a' sok Bölcsenek Irá-
si és Könyvei, az igaz Kereſ-
tyéniségnek vallása is elegendő
feleletül lévén előtrünk.

De még több gonosſ lelki.
isméretű Embereknek is hal-
lom ſavokat, kik azt vitat-
tyák, hogy örökké mind csak
igy vólt, így leſen é Világ,
kiben minden csak történet-
ből esik: ki nagy káromlás
ez-is, és oktalan csacsogás,
holott még az Emberi okos-
ság-is, a régi Pogányok kö-
zött-is, ezek ellen fel-talál-
hatta, és meg-ismérhette az
igasságot: látván hogy mind
Egek-

Pſalm. 118.
Ordinatio-
ne tua per-
fecerat di-
es quoniam
omnia ſer-
vunt tibi.

Matth. Ec-
ce ego vo-
biſcum ſum
omnibus di-
ebus, uſque
ad conſum-
mationem
ſæculi.

Egeknek, Napnak, Hóldnak,
Csillagoknak, Földnek, Víz-
nek, és mind azokbá való ál-
latoknak, időnek eſeſten.
dőknek, ily éſe p rédeléſi, és
tökélletes, fogyatkozás nél-
kül való igazgatáſi legyenek,
és nem történetből viſeltet-
ſenek. A' tellyes Szent Irás
pedig, ki mindennél bizo-
nyosb, nyilván mondgya,
hogy egy teremptő Iſté, vég-
hetetlen hatalmával, böl-
ceſſégével, igaffágával, jó-
vóltával, tart és igyeneſſen i-
gazgat mindēeket: ő változ-
tattya az időkört, ő vét az é-
letnek határt, és véget, ő ſer-
zi az orſágláſokat, ő ad min-
den rendeket, ő őſtrogáttya
a b ő cseknek a' bölceſſéget,
ő tudgya a' ſetétségnek el-rej-
tett

tett titkait, ő viſgállya s' érti
minden ſíveknek gondola-
tit, ő néki vagyon gondgya
mindē állatokra, még csak a'
mezei fűvekre, virágokra is,
és tovab nē rarthatnak, hanē
a' még ő végezte, és csak egy
fának levelecskéje, s' egy ve-
rebecske is nem eſik. le ő ná-
la nélkül a' földre: az Embe-
reknek-is még csak egy ha-
jok ſála-is ſámbá vagyon ná-
la, és minden lépéſek-is meg-
va ſnak olvaſva: s' olly gond-
viſelése is vagyon mindenik
emberre külön-külön, mint
az egeſ világra, és e világra
éppen, mint csak egy Em-
berre. Hogy miként a' Nap-
nak ſénye, tenéked egyedül
ugy ſénlik, mint-ha csak te
magad volnál e világon; de
azért

2 Paral. 16.
Hebr. 4.
Jerem 26.
Daniel. 2.
Sapient. 12.
Mat. 6. & 10
Pſalm 138.
Luc 12.
Job. 14.
Prov. 5.
Eccl. 30.

azért a több állatoknak sem
fogyatkozik-meg semmiben
azzal ; noha ennyi sok tö-
méntelen helyekre oszol , és
terjed az a világosság , és csak
a leg-kissebbik férgecskének-
is igazán főlgál: ugy vagy-
sőt sokkal inkább is az Isten-
nek gondviselése mindene-
ken ; és ha csak egy példil-
lantalig meg főünnek is attól
ő Szent Fellege , mindgyárt
ugy semmivé lenne minden,
a mint semmi volt a teremp-
tésnek elötte. Nemondgya
azért senki, hogy történetből
forog e világ, és nincs meny-
ből gondviselés mindenre e
földön. Hogy meg ne hara-
gudgyék az Isten érette, és el
ne rontsa afféle hitetlenek-
nek minden dolgokat.

Eccl. 5.

Vét

Vétkeznek azok is, az kik
azt alittyák , hogy a jó csele-
kedeteknek is , e világon,
mind meg adatik jutalma tel-
lyességgel, és minden jó-ért,
a mit ember mivel, jó beren-
csét és kedves életet, itt kel-
lessék várni, és venni Isten-
től: A' gonoszok is viszontag
mind itt büntettetnek meg
berencsétlenségekkel: mert
nyilván különben láttuk,
mivel a gonosz emberek kö-
zönféges-képpen berencsés-
bek , és nagyobb kedvekre
vagyongyönyörűségek e föld-
dön, hogy nem a' tőkélletes
jámboroknak. A' mint sok
helyen olvastuk a' Szent Írás-
ban-is, nagy Szenteknek pa-
na-képpen jelentő főavokat,
a' többi között pedig eze-
ket:

Jerem. 23

ket: Miért berenesés, úgy
mond Jeremiás, az Istente-
leneknek nyomdokok? jól
vagyon az hamissáknak dol-
gok, plántalrad (Vr Isten)
őket, es meggyökereztek, és

Habac. 1.

meggyümölcsöztek. Miért
néziz a gonosz-tévőkre, és
halgatiz? látván hogy a ke-
gyetlen meg ebbi az ő nálánál

Pfalm. 72.

igazbat. Az én lábaim majd
ugyan meg rántorodtak, a
bűnösöknek békeiségeket
látván, kik az emberekkel
egdyütt nem oltoroztatnak.

Job. 22

Bővölködnek a tolvajoknak
hajleki, és batran bolfszon-
tyák az Istent, maga mindent
ő adott nékik. De efféle pa-
nábolkodoókra, ugyan ezé
Szenteknek Irásiban-is meg-
olvashatni a bép feleleteket,

és

és nincs különben, hogy e-
lég kevéssé tart az istentele-
neknek minden örömdök,
bóldogságok, és dicsiretek:
ugy tartatnak a' veszedelem-
re, mint az hizlaló marhák a'
mésár-békre: Sőt még a' ma-
radékjokon-is kevéssé marad
az áldomás; nem bűkség sok
példákat historiákban keres-
getnünk, magunk-is eleget
tudunk s' találunk efféle-
ket.

*Injusti disperibunt simul: reliquia impiorum
interibunt. Job 14. Elevati sunt ad modicum &
non subsistent. Job. 10. Lau impiorum brevis &
gaudium hypocrita ad instar punelli. Lege Machab.
cap 2 Job. 21. In diem perditionis servatur malus*

Az elő-bámlált hamis val-
lásokból pedig, nem a' fa-
kad-é ki, hogy nincs Isten?
eztha binte nyelvekkel nem
mondgyak-is, de fokban ezt
tartják bityekben, ezt bizo-

B

*Pfal. 9 Pe-
rige memo-
ria eorum
cum sonitu.
Pfal. 36. In
mici Domi-
ni mox 12
honorificati
fuerint, &
exaltati de-
ficiet: es que
admodum su-
mmi deficiet*

*Pfal 52. Dia-
vis insipiens
in corde suo
non est Deo
m.*

nyttyák cselekedetekkel is:
1 Timó. 4. Es sem azt nem hisik, hogy
Qui attendunt spiritibus errorum & doctrinam demoniorum, &c.
Deuter. 18. Non invenitur in te qui ariolos seisciteret, aut observet somnia, atq; auguria: nec sit maleficus. nec incantator, nec Pythones consulat, nec divinos &c.
Levit. Non declinetis ad magos, nec ab ariolis seiscitemini. ut polluamini per eos.
Item 20. Anima qua declinaverit ad magos, & ariolos, &c. ponam faciem meam contra eam, & interficiam eam de medio populi.

rint való ellenségéhez, és
 hohérahöz pártolvan, ördöngölsé leiznek, boszorkánykodnak, vagy effélékkel közlik dolgokat, bővöltetnek, bájoltatnak, nézetnek, jóvendöltetnek, és varasoltatnak: a' Sátántul értekeznek, tanácsával élnek, tőle kérnek, és várnak, néki hisznek, benne biznak, véle bővörkeznek, mit mondgyak? Isten helyett tarttyák, noha vehetnék ezekbe, ha azon ördög meg nem vakított volna őket; hogy az olyan Istentől elszakott bolondokat mindenkor meg szokta a' kifirtó csalni: és így kevés jó berencse mellett, rettenetes berencsétlentéget, és veszedelmet szokott nékiek

*Ibid. V'p
 sua muliere
 quibus pythonicum vel
 divinationis fuerit
 spiritus morbo te moriatur
 lapid bimobruent eos,
 sanguis illorum sit sanguis
 per illos &c.*

4 Regū 17.
Propter talia puniuntur Judaei.
1 Paral. 100.
Perijt Saul.

24 Regū 21.

*Quia Ma-
nasses talia
operatus est
ipse cū toto
Israēle pu-
nitus est.*

Legē Iſaie

3. & 7. cap.

& Malac. 5.

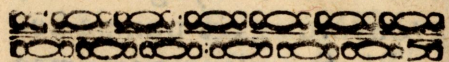
szerezni, ugyan e' világ lve-
rint-is, nem csak a' pokól-
ban.

Még-is, Felséges Isten,
mennyre el-áradott afféle
gonofzlág, és mennyre
meg-fokasodott az ilyen
kárhozatra siető, fertelmes
oktalan állatoknál oktala-
nabb serege az ördögnek!
Kiról, ha ki eleget akarna
írni, ha talám a' folyó-vi-
zek téntává változnának,
és a' sík mezők papyros-
sá lennének-is, nem irhána
minden lelkes-állat is ele-
gendő feddést, pirongatást,
kárhoztatást rollok. Azért
mi, mind edgyik, mind másik
tévelygést, és hitetlenséget
meg-pókvén, és a' pokólnak
beme-

temetére rugván, és ez illye-
neknek tétovazó, s' ezekhez
hasonló testi nyugodalom,
gyönyörűség, és pompa ke-
reső hasontalan, és ártalmas
vigasztalásnak békét hagy-
ván; nyavalyáinknak, s' ban-
tódásinknak keferű epéjébe,
micsoda mézet vagy mannat
illyék keretnünk: az az, a' testi
benvedésekről, s' azoknak o-
kairól és gyűmölcséről em-
lekezzünk. Hagyván min-
denből értelmemet, tellyes-
séggel a' köznélleges Kere-
tyén Anyaszentegyháznak i-
téletire: kitől soha semmiben
nem akarok különbözni. A'
ki pedig ezeken kívül, a' mi-
ket e' kevés irasomban fog-
lalok, több ehez való bép-
dolgokrol gondolkodik, ed-

gyűtt azokat. is nehéz állap-
tatban igazítsa bűvénnek vi-
dámítására.

MASODIK R E S Z E.

Az Isten, kikre bocsát-
tya è világon az osto-
rokat? Es azok lehet-
nek az igé gonosz em-
bereknek javokra.

HArom rend-
béli emberek vad-
nak, a' kikre az Ur Isten kü-
lömb-külömb-féle csapafo-
kat, különbözö okokból bo-
csát. Elsőben, az ártatlan-
okra, a' kik sok kínokat, és
sok-

sokszor nehéz halált-is ben-
vednek. Mint amaz csecs-
bópó apró Szentek-is, kiket
Herodes Király meg-öletett.
Az után a' Szent emberekre,
mint Profétakra, Apostolok-
ra, Martyromokra; a' kik
sok szenvedések után a' ke-
gyetlenektől sokan e' világ-
ból-is ki-vég-ztettenek, vagy
némellyek ha úgy halált nem
szenvedtek-is; de egyéb eszö-
zők által sok-képpé nyomor-
gatatták, és rettenetös pro-
bákat szenvedtek, mint Szent
Jób, Tobiás, Abraham, Isák,
Jácób, Moyses, Ilyés, Jere-
miás, és mind a' többi-is, va-
lakiket Isten beretett, és be-
ret, sok szenvedések nélkül
nem voltak, s' nem lehet-
tek.

Math. 2.

Judith. 8.
Heb. 11.

Psal. 32.

Multa fla-
gella pecca-
torum.

3 Mach. 6.

Másodszor, a² bűnös Ké-
reftényekre is tudgyuk bäm-
talan ostorit ballani az Vr I-
stennek.

Harmadszor, az Istentül
tellyeliséggel el=szakadt go-
nos emberekre, a² kárhozat-
ra valokra: kiknek az Isten
fokaig várván meg-térése-
ket, és néha csapásokkal is a²
több Kerefténynek között,
az ő jó-volta szerint bolitgat-
ván magához őket; de nem
használván nékik semmit or-
volság, sem tanítással né gö-
dolván, sem tisztulással meg
nem tisztulván, mint a² feke-
te Szerecsent hogy meg nem
fejeriti sem mi főrdő. Azért
öbten bájokra bocsatván ö-
ket: sőt a² jámborokon is,
mint egy hóhérokat büntetö
osto-

ostorultartván, sok jó beren-
cséssel is hízalván, s³ ha mi
jót cselekedtek volna is va-
laha, életekben itt nekik azt-
is meg-fizetven: végtére az
utólútópálczáat sújtvan hoz-
zajok, cseket el-vévén, bive-
ket mint Farahónak meg-ke-
minyitvén, mint egy ü-
stök öknél fogva randította a²
büntetésre őket, miképpen
Saul Királyt is, kinek noha
meg-profétáltak vala, hogy
következendő másod nap a²
hartzon Gyermekéstül, ha-
dástul el kellene vésni, ő
maga is pedig, el-hitte vala,
meg is remült vala tőlle:
mind az által ugyan el-méne
a² viadalra, és el-veße, nem
kerülheté-el az Isten rette-
netes ítéletit, az ő nagy bü-

1 Reg. 25.

B; nei

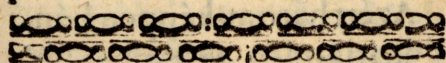
Exod. 8.
Act. 12.
Matth. 9.

nei miatt. Vgy Faraho, Antiochus, Achab, és több olyanok, kikhez hasonlókati is sokakat értünk; és azután is az olyanok úgy járnak. Peldaul is és a következendő pokolbeli kinoknak bőrnýű voltát is itt is még halálok előtt akarván Isten, elől-járóban izelitetni vélek, és el kezdeni rajtok.

Exod. 13.

Mert Faraho is, az Egyiptombéliekkel edgyűr, a sok csapások után el merűle a veres tengerbe, és onnan aláb a' pokol fenekére. Azért mint az aranynak hogy a tűz meg nem árt, sőt tisztítja és finommá teszi: a' s'erint a' jámboroknak is, mind javokra esik e' világi benvedés, a' pozdorját pedig, és az assu fát,

azon tűz el-égeti s'el-ve'sti. Az istenteleneknek is né hasonlható, sőt ártalmase' világi ostorozás is, mellyet őkbőlűival, és átkozódásokkal, bíkokkal, méreggel, és haraggal ve'snek: de ha az engedelmes, békeff-ges-tűró jámborok hét s'er el-einek is, ilmet fel-ke'nek, mind bűnőkből, s' mind büntetések-ből pœnitentiajokért: ha pedig a' gonos' zugolódó kevélyek, istentelenek meg-érnek, tellyességgel ve'sedelmekre esnek el mindenkép-pen.

HARMADIK

R E S Z E.

Kik

1 Corin. 10.
Nō murmuraverūt
sicut quidam
eorum murā
muraverūt
& perierūt.
Prover. 24.
Septies ca
der justus &
resurget:
impius autē
corrumpet in
malum.
Job. 24. Ab
aquis navis
um transe
unt ad calo
rem nimium.

Kik által lesznek és mennyi-félék az ostorok?

Kitudhatná azt elől - számlálni, hany-fele csapási legyenek az embereken az Ur Istennek? holott mindent ő terempter, és minden állatokkal ostromozhat, mert ővé minden, és ő néki bõlgal: mindazon-által hogy gondolkodásokban ne vélekedgyenek az edgyügyűek, és ide s' tova ne fakadozzon elméjük, valamit elő-hozok benne.

Azért három-képpen bántódhatik-meg az Ember; a' maga testében, s' az hozzá tartozó kedves Emberibē, és javaiban. Az ő maga testében,

ben, az halálon kívül, az őt érzékenységi berint, sokféle betegségek, nyavalyák, fájdalmok mind elméjében, mīd tagjaibā, fogyatkozások, bēnaságok, rutságok, nyughatatlanságok, rabságok, kéfirgetések, gyalázodások, éh-
légek, szomjuságok, fáradtságok, félelmek, nyomorgat-
tyák. Háza népében, és kedves Emberiben, házastársának, gyermekinek, Attyának, Annyának, attyafiainak, barátinak, bõlgainak, bõlgállóinak, és egyéb hozzá tartozóinak esetekkel, háborujokkal, nyavalyájokkal, bosszontásival, gonosz erkölcsével, el-tavozásokkal, és halálokkal kefergettetik. Javaiban, jószáginak, marhai-
nak,

Genes. 19.

nak, s' akarmi javainak kárá-
val, el-vehetővel, és búkol-
ködélekkel, s' fogyatkozá-
sokkal bántathatik.

Ezek pedig és minden veše-
delmek-is, sok-féle ezkőzők
által adattatnak s' engedtet-
neklenni, az Istentől néha;
a' Szent Angyalok által veše-
tek, s' lyllytettek-el Sodo-
ma Gomorha-is, az több tar-
tomanyokkal edgyütt. A'
Sennacherib hadában is ház
nyolczvan ötezeret egy éj-
jel. A' Sidóságban-is a' Dá-
vid vétkéért hetven ezeret
harmad nap alatt egy egy
Angyal öle meg: Az Ægyp-
tombelieket-is mint vesztet-
több sok olyan dologokkal
edgyütt, eléggé értették.
Adattak e Világ n élő sok
Szen-

Szenteknek-is a' gonoszokon
valo büntetésre sokszor nagy
hatalmok, kik között Szent
Illyest, Eliseust Szent Pált,
és Pétert többekkel edgyütt
írásokban olvastuk, hogy
országokat, népeket, nemzet-
ségeket, vagy bizonyos fe-
mélyeket-is, külömb-kü-
lömb képpen büntettek, el-
is vesztettek csak szavokkal.
Avagy némellyek kicsiny e-
rő által rontottak meg nagy
sokaságokat: Mint az Saul
Király Fia Jonatás, Dávid,
Samson, Gedcon, sőt egyéb
keresztények-is, Sokszor a'
Pogányokat, és hittől iza-
kattakat, s' egyéb gonol-
tévőket büntettek, és veszte-
gettek. A' jók, és Isten pár-
tyai után, a' zördögök-is ab-
búl

Psalm. 74.
Gladii an-
cipites in
manibus eo-
rum ad fa-
ciendā vin-
dictam in
nationibus.
increpatio-
nes in popu-
lo. Ad alli-
gandos Re-
ges eorum
in compedi-
bus. Enobi-
les eorum in
manibus fer-
reū. Gloria
hac est om-
nibus sanctis
ejus.

2 Cor. 13.
Datus est
mihī st. m. m.

In carnis
vita, ange-
lus Sathane
qui me cola-
phizet.
2 Corin. 5.
Iudicavi
hujusmodi
tradere Sa-
thane in in-
teritū car-
nis, ut spiri-
tus saluus
fiat. &c.
Psa. 77. Im-
missiones
per angelos
males.

E. Hieron.
Idem Deus
males prin-
cipes susci-
pari permit-
tit, ut mali
males puni-
ant, & bo-
nos exercea-
nt.

búl Isté b6lgai, kik most is fo-
kakot nyomorgatnak, némel-
lyekbe belé is bujnak, meg-
is 6lnek benne, s6t az 6
pártjai s' tagjai által is azon
lokan, fokát cselekesznek,
ugymint 6rd6ng6s6k, bo-
borkányok által fok ártalmat,
étetéseket, vesztéseket, k6-
tételeket, nyomásokat, fok
kár-tételeket, égi - háború-
kat, j6g eff6k6t, földnek,
barmoknak Sirjának, hasz-
nainak el-vetelét, s' akarmi
oktalan marhának meg b6-
v6lésit, betegítésit, b6nítáfit,
s' meg 6lésit is 6lzerzik. Veg-
re gyakran a6 gonoliz embert
magát magával is ostoroz-
tattya, gyaláztattya, s' meg-
is 6leti a Sátán, mint Saulr,
és többeket is, kiket magok-
kal

kal vesztette-el; és felakasz-
tattya, vélek 6 magokat.
Azon 6rd6g vilzontag az 6-
véit, ugymint Pogányokat,
istenteleneket, Tyrannuso-
kat esk6z6l vészi, s' inge-
relvén, meg szálván, és vi-
selvén mind a j6k, s' mind a
b6n6s6k ellen számtalan
gyilkosságot, tolvajlás-
kat, er6szakokat, kár és bo-
szú tételeket, hamis pereket,
patuarokat, törvénytétele-
ket, árúztatásokat, lopás-
kat miveltet vélek.

Ezekén kívül még is osto-
rok sokszor a vadak is, kik
az Embereknek, és marhá-
joknak is árthatnak; s6t a-
karmi egyéb oktalan állat is,
és az égi madarak, rebdes6
állatok, sáskák, legyek, szu-

Esa. 10. Pa-
Assur virga
furoris mei.
& baculus,
&c. l. 42.
Item 47.
Irasus sum
super popu-
lū meū, &
dedit eos in
manū tua.
Nō posuisti
eū miseri-
cordias &c.
Roman. 8.
Tradidit eo-
s in reproba-
tū sensū ne
faciant ea
quæ non cō-
veniunt &c.
Olea 13.
Dabo eū Re-
gē in furore
meo, &c.
Jerem. 50.
Deuter. 32

Isa. 2.

*Quos com-
dit locusta,
& bruchus,
& crubigo, &
eruca: fer-
sitas mea
magna quā
missi in vos.*

Psal. 148.

*Igni, gran-
do, nix, spi-
ritus procel-
larum, quae
faciunt ver-
bam ejus.*

Agg. 2.

*Percussi vos
vento urente
& aurugine
& grandine*

nyogok, csere-bogarak, da-
rálok, kik n. ha tartomanyo-
kat is puszították. el, és iok
embereket, marhákat meg-
ölték. Pompilius Lengyel
Királyt, és Hatto Erseket az
egerek csuda-képpen ették.
meg, és most is mennyi ká-
rára vadnak gyakran az Em-
reknek, érzettük; sárkányok-
is, Kigyók, békák, molyok,
hernyók, iok fele egyéb go-
nosz, és mérges férgekkel,
károkat, és nyomoruságo-
kat szerezhetnek. Es nem
csak a Lelkes, és eleven álla-
tok, de a Nap, hód, csilla-
gok, egek, szelek, jeges
és egyéb ártalmas első, ra-
gyák, havak, hidegségek,
vizek, tűzek, és földek is le-
hetnek ártalmasok, és vesé-
del-

delmesek. Es egy sommába
mindennémű, teremprert ál-
latokkal szokot ő szent Felsé-
ge mélységes itéletiből igaz-
sággal, a' bűnőknek mivól-
tok, és érdemek szerént súj-
tolni, és rontani. Azt pedig
tudgyuk hogy a Menybáliek
soha nem verkezhetnek, akar-
mit cselekedgyenek. Az ör-
dögök is soha jót nem cse-
lekedhetnek semmiben, bár
az lsten akarattyát tellyesi-
csék-isbē: mert ők megrög-
zött gonoszságokból gonos-
végre, gyűlölségből, irégy-
ségből, kevelységből mive-
lik dolgokat. Azoktalan és
lelketlen állatokban sem le-
het bűn, sem jó cselekedet,
hiszinte az Angyalok, vagy
ördögök, vagy Emberek va-

C 2

lami.

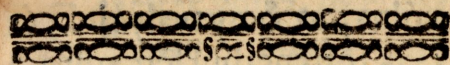
*omnia ope-
ra manuum
vestrarum.
S. Aug. de
Trin. l. 3. c.
4. Nihil sit
visibiliter,
quod nō de
interiori in-
visibili atq;
intelligibili
aula summē
Imperatoris
aut jubean-
tur aut pero-
mittantur.
secūdum ino-
effabile ju-
sticiam prae-
miorū atq;
pānarū gra-
tiarū atq;
retributio-
num in ista
totius crea-
tura amplis-
sima qua tā
immensaq;
republica*

S. Greg. O-
mnis huma-
na consulta-
tio infructu-
osa, omne
praesidium
imbecillum
est, nec ulla
ex parte ju-
vari potest,
sibi Deus
mulctat, &
paua afficit

lamiben eőközül veszik-is ö-
ket, vagy jóba, vagy go-
noszba: továbbáakarmi féle
ostorok ellen-is rendelt az
Isté orvosságokat, kiket meg
nem kell senkinek vetni. s'
utálni, de ő Szent Felségé-
től szükség elsőben azoknak
használattyaokat meg-kérni,
ha hol pedig semmi eőközök,
és orvosságok a nyavalyába,
bántásokbá nem használhat-
nak, szenvedgy mindent
csendessen, békével; Isten
akarattyaára hagyván maga-
dat; Estudgyad azt-is, hogy
az emberek, mind jó,
és gonoszok által bün-
tettenek idő se-
rént,

NE-

NEGYEDIK

R E S Z E.

Semmi nem árthat Isten
akarattya nélkül senki-
nek.

NEm csak az
hitetlenek kétel-
kednek az Isten gondviselésé,
és jó-válta felől; de még a'
Kereszttyének között is soká
vadnak olly kitsiny hitűek,
éstompa elméjűek, kik vala-
mi bévedésnek idején, vagy
törődnek, és zugolódnak
magokban, vagy panaszol-
kodnak, és neheztelnek azo-
kra, a' kiktől bántások esik,
mint ha Istennek hírével sem

C 3

vólna,

Isa. 45. Ego
Dominus fac-
iens pacem
& creans
malum.
Amos 3. Non
est malum
in civitate,

*Quod Domi-
nus non fe-
cerit.*

Thren. 3.

*Quia est iste
qui dixit fi-
eri Domino
non jubete*

*liē. Inimi-
ci mei lata-
si sūt super
me, nescitis
dixisse esse
de super.*

*N.B. Domi-
nus, nō de-
mon.*

*Job. 1. Do-
minus dedit
Dominus abso-
lutus, sicut
Dominus pla-
cuit ita fa-
ctum est, sit
nomen Do-
mini bene-
dictum.*

vólna, az ő nyavalyájok, és csak történeiből lőtt volna a mi gonosz ökört találta. Ma- ga a Szent Irasbul nyilván eríthetnek, hogy semmi nem követhetnek senkire Isten nélkül: kire csak az egy Sz. Jóh példája is elég lehetne nekik. Mert midőn a Szent Jambornak tevéit, ökreit, bá- márit egy néhány féle ellen- ségek el-prédáltak volna, juhait a rúz meg eméltette, minden gyermekit az ház le- romolván meg ölte, és szol- gai is imit amot szörnyen el- vezíttek volna: sem a ház rozsz-vóltarol, sem semmi el- lenséginek ártalmirol nem panaszkodék, nem is bo- bonkodék: tudván hogy Isten akarattya nélkül, azok

nem

nem lehették volna, de elmé- jenek fíemeit ottan az Istenre fordítá, meg gondolvan, hogy az Isten termélteti íze- rént jó, és gonosz végre sem bántogathattya az őveit, ha- nem mindent javokra csele- kszik. Ő is ahoz képest csak így folla: Meztelen jöttem a Világra, az én A- nyamnak meh-ből, és me- zitelen térek a földbe. Az Vr adta vólt, az Vr vette el, a mint az Vr akarattya, úgy lőtt: légyen áldott az Vrnak neve, lőt mikor az ő testét, rettenetes kinokkal, ocs- mány bűdös fekélyekkel, meg-tólté a Sátán, csak azt mondá: Ha a' jót el- vettük az Isten kezéből, a' gonost is miért ne vegyük.

C 4

el?

*Ec: Nudus
egressus sum
de utero ma-
tris meae. &
nudus rever-
sar in terrā.
Pla. 38. Do-
minus oppro-
briū in spīe
et dediſti me
obmutui. &
non aperui
os meum. &
quoniam tu
fecisti.
Job. 2. Si bo-
na suscep-
imus de ma-
nu DEI.*

*mala autē
cur non sus-
cipiamus?*

el? Vedd esedbe pedig,
hogy a^o Sárán sem meheret
továb Szent Jób előtt dolgá-
ba, csak a^o meddig engedve
vala néki: mert meg vala I-
stentől parancsolva, hogy é-
letét el ne fogyatná: kit hi-
herő hogy örömeit hirtelen
el-fogyatott volna, az a^o go-
nos hohér terméseti berint,
de Isten akarattya ellen meg
nem cselekedhetette. Mert I-
sté nélkül egy ujat sem mozdít-
hatná lenki: jöllehet nem a^o
végre adra Isten az erőt és te-
hetséget, hogy valaki gono-
sul élne véle; hanem hogy
jó végre szabad kiki mint akar
élni az Isten adományával.

Azért

*ocaeq; iustissimo Dei iudicio permittatur. S. Au-
gust. Obstationem Deus cum facere dicitur, non
insurgendo, sed deserendo dicitur. Exod. 4. Ego
endurabo cor Pharaonis, &c.*

Azért hogy Isten adott erőt
a gonos embereknek, hogy
meg nem tartóztattya aka-
rattyan; nem adván ő né-
ki malastryát, és Szent Lel-
két, mert nem érdemli, s^o
venni sem akarja, mondatik
ő Szent Felfége a^o gonosznak
bívét meg-keményíteni, mő-
datik az által ostorozni is
egyebeket. Ugyan vétkezik
azért a^o gonos tévő bünterő
ember: mindazonáltal az I-
sten igaz sententiájával vég-
hez megyen a^o vetkes ember
renő általa. Ha pedig a^o bú-
nős ember Istenhez térvén,
és a^o Christus érdeme mellé
ragasztván az ő jó téteményit;
poenitentia után bőjtől, ala-
misnával, imádságokkal fel-
váltya bűneit. Az Isten is a^o

C 5

féle

*Jerem. 50.
Aperuit Do-
minus the-
saurum suū
& protulit
vasa ira su-
a. quoniam
opus est Do-
mino in ter-
ra Chaldaeo-
rum.*

*S. Aug. Nō
obdurat De-
us impietē-
do malitiā,
sed non im-
pietēdo mā-
ser cordiā.*

*Dan 4. Pecc-
ata tua co-
llemosynis
radice.*

Pro. 16. Cū
placuerint
Deo via ho-
minu, ini-
mici quoq;
eius conver-
tes ad pacē.

Isa. 53. Ob-
lat^{us} est quia
ipse voluit.

Joan. 10.
Nemo tollit
animā meā,
sed ego pono
eā, &c.

féle gonof emberek bándé-
kitól, és ostorozalától, s' akar-
mi egyéb büntetésekről is
meg óltalmazza az övét, és
el fordítja az ostorokat, kü-
lömb-külömb esközök által.
de meg is engedi néha ő Sz.
Felsége, hogy az ártatlan o-
kon is dühösködjyenek a'
gonof emberek, vagy egyéb
ostorok, arról ide alább bő-
vebben állunk. Most csak
azt hozom elő, hogy a Chri-
stus mondanak, és halála-
nak, tudjuk, hogy az ő Sz.
Felsége akarattyaiból meg-
kellott lenni, a' mint Iſaiás
Proféta is írta: hogy meg ál-
doztatott, úgy mond, mert
ő maga akarta; és ő maga is
Urunk azt mondotta, hogy
senki az én Lelkemet, vagy
éle-

él temet el nem vébi én tő-
lem, hanem én magam té-
tem azt le: mindazonáltal
az ördög ingerlette a' gonof
embereket a' Christus nyo-
mogatására, és meg ölésére;
és a' Sidók igen is vétkeztek,
kik irigységből adták Pi-
tus kezébe. Judás is vétke-
zett, hogy főlvénységből ár-
kulta el harmincz ezűt pen-
zért.

Továbbá kérdehné vala-
ki, h' vétkeznek-e azok, a'
kik ſten hagyott valamit ol-
lyat cselekedni, mellyek a' mi
itéletünk berint, ő magában
bűnöknek láttatnak lenni?
úgy mint hogy Sámson akar-
ta, magára is rontotta a nagy
épületet, és meg-holt: hogy
a' Sidók az Egy prombelie-
ket

Marc. 15.
Scribat Pil-
atus quod
per invidiā
tradidissent
Ie ſum ſum-
mi Sacerdos
tes. Et, me-
lius fuisset ei
ſignatum non
fuisset homo-
ſſe. Et, qui
me tibi tra-
didit, majus
peccatum
habes.
2 Paral. 22.
K' ſicut Deus
fuerat, ut
veniret Ocho-
zias ad Jo-
ram, & ma-
terficaretur
ab Iehu.
Judic. 16.

ket meg-tíltják, és marhá-
joktól meg-fosztják őket, I-
sten hagyhatta, hogy néha
egy nemzetség a' másikra
haddal ment, s' nagy kegyet-
lenséget cselekedett, és több
efféle történt? Kiknek kér-
désekre azt mondhatni, hogy
az Isten minden törvények
felett lévén, ő ad egyebek-
nek parancsokat, nem ő
néki más, és bűn ő hozzája
nem férhet, az ő bölcs taná-
csának is fenki végére nem
meher: ő mindennel szabad,
és a' ki az ő akarattya szerint
cselekedik, az sem vétkezik
abban. Lehet pedig olly
dolog, hogy a' kiker az Isten
másoknak büntetésére elő-
bocsát, akarattyaiból, az ol-
lyanok néha tovább is me-
nek

az ostromlásban, hogy nem
a' mennyire azoknak bűnök
érdemlenék, a' kik ostrom-
latnak: kit az Isten meg-en-
ged lenni. Tudván a' benve-
dőknek nagy javait, követ-
kezni abból: mindazonáltal
haj az ostromlóknak végtére.
Mint a' Sidókat is régen az
Assyriaiak kezébe adta vala
rabságra az ő bűnökért: de
panaszolkodék ő Szent Felsé-
ge, hogy inkább nyomorgat-
tak volna az ő népét, hogy
nem kellett, és hogy irgalmas-
ságot nem cselekedtek vol-
na vélek: azért fordítván ha-
ragját a' Sidókról, az ostrom-
ló Assyriaiakat lokkal sul-
lyosb ostrom alá vetvén, rontá
és vésté, nagy hirtelen, a Si-
dókat meg-bánván, meg ba-
badi.

Isa. 10. *Pa-
Assur virga
furoris mei,
et baculus in
ipse est: in
manu coram
indignatio
mea.*

Irem 47. *Te
raui sum
super popu-
lum meum
et dedi eos
in manu-
a: non po-
sui: et mi-
sericordias
ec.*

Baruch 4.
*Filiis patri-
ter sustine-
re iram qua
supervenerit
vobis;*

*Persecutus
est te inimi-
cus tuus,
sed cito vi-
debis per-
ditionem e-
jus.*

*Isa. 49. Eos
qui te iudi-
caverunt, ego
iudicabo*

2 Mach. 7.

*Nos pro pec-
catis nostris
hec pati-
mur. Et si*

*nobis pro
pter incre-
pationem*

*Dominus De-
us nunc mo-*

*dicum iratus est, sed iterum reconciliabitur ser-
vus: tu vero scelestus non effugies iudicium. De Is.
Isa. 10. 46. 47. 49. Amos 1. S. August. Quid
superbis impius, si de illo flagellum fecit Pater meus?
Pater filium flagello corripuit, & postea flagellum con-
vertit.*

baditá, és vigasralá. Többet-
isolvashatz afféle példákat,
és bizonyságokat a' Bibliá-
ban, sőt egyéb históriák is
rakva vélek: hogy ő Szent
Felsége el-őokta gyakran
enyéfteni a' kegyetleneket,
egyebek ellen oltort csinál-
ván belőlők: de bár el ne
hidgyék azzal magokat az o-
storozók; mert visfontag el-
is őokta rontani őket a' kő-
nyörülő Isten: kiket mi ma-
gunk is példá-béli emleke-
zetben, tudnók bőségesen
emlegetni.

EÖTÖ.

EOTEODIK

R E S Z E.

E' világi nyavalyák, és
akarmi-féle bántrások,
a' jó Keresztényeknek
bűnöknek meg-bűn-
tetésére, s' azokért va-
ló elég-tételért, és az-
okból meg-tisztulál-
ért adatnak Istentől.

K Eövetkezik,
hogy a' miről ki-
vált-keppen e' Könyvecské-
ben állani akarunk, ahöz
kezdgyünk.

Nyl:

Jac. 3. 12.
multis offē-
dim^{us} omnes.
1. Joan. 1.
3 Reg. 8.
Non est ho-
mo qui non
peccet.

Prov. 10.
Quis potest
dicere, mi-
serum est cor
meum, pu-
rus sum à
peccato?

S. August.
Nullū bonū
irremune-
ratum: &
malum nul-
lum impu-
nitum: id ē
si non puni-
at hic, pu-
niat alibi
durius. Et

ideo DEUS irascitur in hoc mundo, ne irascatur
in futuro. S. Gregor. Magna ira est, DEUS
peccatoribus in hoc mundo non irascit.

Nylván vagyon, hogy e világon senki bűn nélkül nincsen, és a' ki igazán azt mondhatná, tiszta az én szívem, tiszta vagyok a' bűntől. Kilehet ilyen? Nem marad pedig csak egy bűn-is büntetlen: és a' ki itt élteben büntetés nélkül hagyatik, a' más világon nehezebben esik dólga. De azért akar az Istennek jó volta e' világon haragudni, hogy ne haragudgyék a' másikon: és irgalmassan idő szerint való ostrommal keménykedik, hogy ez által az örökké való ítélszonyu büntetéstől meg mentse az övéit. Kiből értyük, hogy

nagy

nagy haragja vagyon ő Szent Felségének, azokon a' bűnösökön, à kiken e' világon haragját meg mutattya: de ha sok ideig el nem tūri, hogy kedvek szerint legyenek, hanem mindgyárt bünteti, mi helyt vétnek, abból nagy jó kedve, és ajándékja mutattatik a' bűnösökhöz, nem habstván az utolsó büntetésre, és kárhozatra őket, mint egyéb idegen hitű Nemzeteket, kiket béke íggyel várván, utoljára az ítéleten, egészben mind az ő bűnöket fejekre rakván el-veszi.

Mindazonáltal az övéitől mint kegyes Atya, e' világi büntetésekben, ugyan nem

D re-

berib^{us} peccata eorū: misericord. à autē meā nō disper-
gā ab eo. Ill. 40. Dimissa est iniquitas illius suscep-
ta de manu Dei duplicia, pro omnibus peccatis suis.

1 Machā. 6.
Multo tēpo-
re non sinere
peccator. b^o
ex sen ētia
agere sed sta-
tim ultionis
adhibere;
magni bene-
fici est indi-
cū Non e-
nim sicut in
alijs ratio-
nib^{us} Domi-
n^{us} patienter
expectat, ut
eas cum ju-
dicii dies ad-
venierit. in-
plenitudine
peccatorum
puniat. Le-
ge. otū ibidē.
Psalm. 88.
Visitabo in
virga in-
iquitates eo-
rū. Sin ver-

Jérem. 46.

*Noli timere
serpe meus*

*Jacob, quia
ego consummā*

*gentes, ad quas
ejes: te: te*

verò non cō

sumam; sed

castigabo te

in judicio,

ut quasi in-

nocentis par-

eam tibi.

1 Cor. 3. I-

pse autē sal-

uus erit, sic

rekeſti-el tellyeſſégelſé az ő
irgalmát, s' nem hadgya el
őket: sőt mikor veſſőzi is,
ollyankor-is kegyelmelſé bá-
nik vélek, a' mint az Izraél fi-
aival-is cselekeſik vala: mert
hogy vaſtagon meg-oſtoroz-
ta, s' ellenségi kezébe adta
vala őket; hirtelen meg-bán-
ván, így vigasztallya vala if-
mét: Ne fély, ugy mond, Já-
cób én bölgám, mert én te
veled vagyok, és el-fogyat-
tom, s' meg-eméſtem azokat
mindenestül a Nemzeteket,
a' kik közzétéged ki-vetette-
lek: téged pedig el nem fo-
gyatlak, de itelettel meg-la-
nyargatlak, és ugy mint ártat-
lannak nem kedvezek. Es e'
végre a' nagy Szentek ugyan
ő magok kívánták, s' kérték

az

az Iſtentől magokra az oſto-
rozást, hogy tudni-illik itt él-
tekben látogattatnának-meg
bűnökért, nem másutt, mint
ám Szent Agoston-is imád-
kozik vala, mondván: U-
ram, itt égels, itt vagdally,
hogy örökké oſtán meg-en-
gedgy énnékem. Vgyan-is
a' jo Atyák s' Anyák-is, az ő
gyermekinek allandó javo-
kat kívánván, bókta akarmi
apró bérű vétkekért-is őket
oſtorozni, a' más emberek
gyermekivel pedig, kik
nékik idegenek, nem gon-
dolnak, akar mint viſellyék
magokat. Az Vr Iſten-is,
kit méltán mondunk mi A-
tyánkknak, az ő fiait hamar
meg-bókta dorgálni, s' isko-
lázni. David Profétát is mi-

Da

vel:

*S. Auguſt.
Dominus hie
are, hic ſe-
ca, ut in a-
ternam par-
cas.*

*S. Auguſt.
l. i. c. 29.
Deus Patet
meus, ubiq;
preſens eſt,
ubiq; totus*

*nūquam in
clusus, qui
possit adesse
secretus, ad
esse non mo-
tus. Ille cum
me adversis
rebus exa-
gitat, aut
merita exa-
minat, aut
peccata ca-
stigat, mer-
cedem eter-
nam mihi
pro tolera-
tione malis
temporalibus
servat.*

*Val. M. Lē
so gradu ad
vindictā sui
diuinaproce-
dit ira, sed
iudicium
suppleat gra-
tiae copensat. Deus iustus, & misericors, malos vel
ordinat iuste ad poenā, vel expeclat misericorditer ad
poenitentia. Eccl. 8. Quia cito nō profertur cōtra ma-
los sententia, filij hominū absq; timore perpetrāt mala*

vel hogy bereti vala, minden
vétkeiért mennyire meg ol-
torozza vala, nem várván
fokáig, jól értettük. Amazi-
stenteleneket pedig, mint Je-
roboámot, Achabot, jöllehet
elő-bocsáttya vala Izájok-
ra, ugyan fokáig-is; de vé-
gezetre a büntetésnek kése-
delmes voltát, az ostoroknak
sullyossáigival pótolta-meg.
Most is ha kiknek mind hól-
tig el-halgatná-is; de a más
világon ki-mondhatatlan
gyötrelmekkel tölti-bé bün-
tereleket. Ne biztassa azért
senki azzal magát, ha itt
nem büntetődik, hogy ab-
búl örökké ment legyen,

min-

mindennapi sok vétkeiért,
mert a mi el-halad, az el né-
mulik véle. Itt pedig ez-a-
rant, igen jól esébe kell ven-
ni mindennek magát, és a
kik Istentől sok-keppen sa-
nyargattatnak, azokat meg-
ne itéllyék, sőt ők is féllye-
nek: mert az Isten nem csak
az igen nagy czegeres bün-
nökért sokot büntet; de
a kit vagy igen kicsiny, vagy
semmi veteknek tartanánk is
talán mi, rettenetes ostoric
bocsátotta sokakra eff-élék-
ért-is az Va Isten. Ki tarta-
ná most igen nagy bünek,
ha igen berelmes házassá-
sa, vagy mátkája kedvéért,
egy tiltott almát meg kostol-
na, mint Adam? ezért e vi-
lág érzi büntetését. Mi pe-
dig

D3

dig

*Gen. 3. Ma-
lier quā de-
diste mihi
seclā dedit
mihi de la-
gno, & co-
medit*

Num. 15.

dig a parancsolatot igaz úgy
tudgyuk; mindazáltal ki né
vét? hogy egy Sidó ünne-
pen csak tűzre való facskat
bedeget vala, az Isten kő-
vekkal verette agyon. Az In-
nepek bentelésében vallyon
mi csak így vétünk. é? A.

Num. 20.

nagy Szent Moyses Proféta,
méltán való bosszónkodaf-
búl csak azt monda: Hal-
galsátok-meg pártolok, és
hihetetlenek, vallyon é kő-
siklábúl hozhatunk-é ki vi-
zet ti-néktek? Hogy az Iste
ellen zúgolódnak vala a Si-
dók, abba való haragjába
állta ő, de az Isten úgy meg-
haraguvék reá é főkért, hogj
az ígért földre bé nem bo-
csátá, hanem a pusztában ö-
lé-meg lérette Moysest. A-

chán

chán az ő Hadnagyának pa-
rancsolattya ellen a pogá-
nyok préda marhájabúl egy
kevelset dugott vala-el: ret-
tenetes haragja lón az egész
Sidóság ellen az Istennek é-
rette; és kővekkal verette-
ték agyon Achán felesége-
tül, gyermekestül, hozzá tar-
tozóival edgyütt. Saul Ki-
rálynak Sámuel meg hadta
vala Isten ávaival, hogy az
Amaleczitákat mind edgyig,
még a barmokat is meg-ö-
lerné, ő csak a Királyt had-
ta vala meg bánásbúl, és va-
lami juhokat, barmokat,
hogy Istennek áldoznék vé-
lek, a népnek ávára csele-
kedvén ezt: de az ördögnek
adaték, orfágátúl maradéki-
val edgyütt meg fosztaték, és

Josue 7.

1 Reg. 15.

2 Reg. 14.

Ő maga ölé-meg magát vé-
tete; így veré meg Isten é-
rette. Ezen Saulnak a fia Jo-
nátás, nem tudván hogy az
ő Áttya meg-íltotta volna,
hogy estig lenki ne ennék
semmit; egy vessző hegyet
mártván a mézbe, meg kő-
stolá: és úgy meg-haragu-
vék az Isten az egész tábor
ellen ő érette, hogy a soka-
ság eszébe vennie: és immár
meg kell vala halni Jonatás-
nak érette, ha a sokaság e-
rővel az hohér kezéből el
nem ragadgya vala: ki tartá-
na pedig mi lözzűllünk csak
kicsiny véteknék is ilyen
dólgot? Oza Levita látván
hogy a Békér, melly az Isten
Bekrényét visí vala, meg-
hanyatlott, és el-dúló félben
vól-

2 Reg. 6.

vólta, tartani akará, hozzá
nyúlván, és mindgyárt Bő-
nyű halállal hala-meg érette.
Ugyan akkor a Betsamiták
látván az Isten Békrennyét,
aldozatot tőnek; de hogy
talam nem elegendő tisztelet-
tel látták a Békrenyt, hetven
fő ember, és ötven ezer köz-
emberek halának-meg hirte-
len érette. Szent David Ki-
rály egy maga állításabol
parancsolá Joábnak, hogy a
Sádóságot meg-sámlálna, és
hetven ezer embert ölete-
meg az Isten érette. Egy
Profétát küldött vala Isten
Samáriába, meg-hagyván
néki, menne abba az határ-
ba: más Proféta pedig Isten
Savával házához hívá, s
meg-csalá Békrenyt, hogy

Ibidem.

2 Reg. 24.

3 Reg. 13.
Abdo Pro-
pheta, que
Josephus ja-
dan notate

Dj

en-

Psal. 12

Act. 5.

ennék: kiért az oroslán meg
ölé azon nap. Ki ne csalat-
tárnék így meg most is?
Nem heaba kiált vala Szent
Dávid az Istenhez, mond-
ván: A' vérkeket ki érti V-
ram? és az idegen bűnökért,
kik másoktól bármaznak re-
ám, légy engedelmes hoz-
zam. Ne gondold pedig,
hogy csak a régi időben s' ő
törvényben történtek efféle
bőrnyű példák. Ananiának
és Zafiráinak csak egy ha-
zugságokért, (kit igen ki-
csiny bocsánandó véteknek
tartanánk mi) holott Szent
Péter kérlette vala tőlök,
ha az ő nemzeteknek az arra
mind ott volna, a' kit az A-
postoloknak ők hozták vala
ajándékon, és hogy azt mő-
dák,

dák, hogy mind ott legyen,
maga nem úgy vala, hirtelen
halállal lőn ki-mulások azon
orában. Ha Christus Vrunk
ő maga nem mondaná, hogy
valaki atyafiának azt mon-
dgya: Te bolond; méltó é-
rette a' Gehenna tűzére; ki
merné kárhozatra itélni, e'
bőért a Keresztény embert?
Azért csak egy hivalkodó be-
büderet nem hágy Isten bün-
teterlen. Így lévén pedig ez,
jobb e' világon akar melly
ostorozásokkal, ha nem tu-
dom melly bőrnyűek volná-
nak is, nyomorgattatnunk,
és azok által meggyűlölnünk,
megmenekednünk az örök-
ké való rettenetes kínoktól;
vagy csak a más világi idő
szerint való Purgatoriumnak
kén-

Matth. 24

Isa. 1. Cona
veriamanū
meam ad re-
tē excoquā
ad purū sco-
riam meam
et auferā om-
ne stercus
meum.

nyától-is ; s' erre nézve itt
mindét, nagy békével el kel
tűnünk, szenvednünk, vala-
mi rajtunk esik.

HATODIK

R E S Z E.

Az Isten oltorozása meg-
téréért, es minden jóra
való kényszerítéért is bo-
csáttatik az emberekre.

AKar mit cse-
lekedgyék-is az

VR Isten velünk, az ő nagy
jó volta fok-keppen tündök-
lik mindenben, nyilván mu-
togat-
tur & placabitur eis. & sanabit eos. Osee 6. Veni-
te revertamur ad Dominū, quia ipse cepit, & sanabit
nos, percutiet, & curabit nos. Baruch 2. Convertetur
ad cor suū in terra captivitatis sue, & laudabūt me.

rogattya magát: mivel-hogy
az ő oltorozatival is, né csak
bűnből való meg tisztulási-
kat akarja beretni, de hogy
abból meg-térvén, továbbá-
is tudgyunk felni, és ne mer-
jünk ujjabb ujjabb vétekre
rohani vakmerő-képpé, ha-
né meg-gödolván előbbi bé-
vedésinket affélékérr, annak-
utánna ójjuk a bűntől ma-
gunkat. Így lőn Szent Dá-
vidnak-is dolga, ki vallást
tőn, hogy ő-is nyomoruság-
ban tért volna-meg. Irva
vagyon a Sidóság felől-is,
hogy rabságába idegen föl-
dön tért az Istenhez. Arrol
mondotta ő Szent Felsége,
ugyan-is, az Adám kötelei-
vel, (az az Adámtól báрма-
zott lok nyavalyakkal) von-
som

Psalms 37
Conversus
sum in er-
mina mea.

Osee 11. In
funiculis A-
dam trahē
eos. Item 6.
Erripimur
consurgen-
tes ad nos.

*Psa 82. Im-
ple facies eo-
rum ignemi-
niâ, & qua-
rent nomini
uum.*

*S. Gregor.
Felix neces-
sitas que ad
meliora co-
pellit.*

*Sap. 12. Qui
autem iude-
brum & in-
crepantia-
bus non sunt
corrupti, &
genui Dei ju-
diciu exper-
ti sunt.*

*IIa. 5. Nunc
ostendâ vo-
bis quid fa-*

*ciâ vicia mea. &c. Non putabitur & non fodiatur, &c.
Jerem. 5. Percussisti eos & non doluerunt attrivisti
eos, & renierunt accipere disciplinâ induraverunt fa-
cies suas super petram, & noluerunt reverti, &c.*

Som magamhoz ôket, és ôk
reggel kelnek. fel hozzám.
Nemde mikor gyalázattal
bê telik ôbrán orcájok, so-
kan nem fordúlnak-é Isten-
hez eledezésekkel? De bôl-
dog kételen ég, úgy mond
Szent Gergely, és bôldog
bûkség, a ki jóra kényszeríti az
embert: jaj pedig azoknak,
a kiken affele kényszerítélek
nem fognak; a mint Jeremi-
ás Profeta is a² Sidók felôl
nagy panasszal bôllort, mód-
ván: Verted, Vá Isten ôket,
és nem fajlaltak, rongáltad
ôket, és úgy sem akarták
venni a tanítást: meg-ke-
ményítették az ô orcájo-
kat,

kat, és nem akartak meg-
térni. Annak okáért üldöz-
te ôket az erdei oroszlán, est-
vére a farkas pusztította ôket,
a vigyázó párdur az ô vá-
rosokon. Es ismét ezt mond-
ta ugyan azon Profeta: Az
Isten nevével heába vertem
a ti fiaitokat, nem akarták
meg-tanulni, nem vették-fel
a tanítást. Ezechiél által-
is így panasszkodék a Szent
Lélek Isten: Sok fáratságos
munkával-is né ment-le az ô
felettéb való rôsdája, még a²
tûz által-is. Kiért mit nyer-
tek azok, és most-is mit var-
hatnak egyebet azok, a nya-
kas és vakmerô emberek,
kik az ostromozásokkal meg
nem akarnak térni? Minde-
zekben-is (úgy mond Esai-
ás)

*Ideò percut-
sit eos leo de
sylva, lupus
ad vespertâ
vastavit eo-
os, pardus
vigilans su-
per civita-
tes eorum. &
Item: Fru-
stra percuss-
isti filios ve-
stros, disci-
plinâ nō re-
ciperunt.
Pro. 13. lega
Ezech. 24.
Multo labo-
re sudatum
est, & nō ex-
ivit de ean-
tia rubigo
ejus, neque
per ignem,*

Y. 2. Ino-
minibus hū
nō flaverit
fuerit ei, sed
adhuc man-
et exiōia:
Et populus
nō est ver-
sus ad percu-
tientes se:
Et Dominū
exercitū
non inquisi-
verunt. Et
dissperdet
dominus ab
israel caput
Et caudam,
Ec.

ás) az Isten bōrnyű haragja
el nē távozott, (az az, a meg-
térésre adatott ostor, végre
büntetésre való rettenetesb
ostorra változik) hanem fel
vagyon húzva az ő keze a'
büntetésre: mert a nép nem
tért-meg a Seregeknek Iste-
néhez, a ki őtet verte, és meg
nem keresték őtet. Azért,
úgy mond, el-veſti az Isten
Jerusálemből mind a fejet,
mind a farkat, tudni-illik fe-
jedelmestül edgyütt, a fő né-
peket, és a kōr render, és a-
karkit-is, valaki az ostorozá-
sokkal meg nem akar
térni szíve lze-
rint.

H 8

HETEDIK RESZE.

Lelki orvofságul-is ada-
tik sokszor a' lanyaru-
ság az Istentől.

Sokszor vagyó,
hogy a' ki a' lelkét
meg-betegíti, és meg-sebesíti
bűneivel, annak a' kegyes és
bölcs menyeyi Doctor, orvof-
ságára, a' testi nyavalyákat
adgya. Holott még e' világi
testi Orvolok-is, embernek
nyavalyájában azt tekintik-
meg, honnan vagy on eredeti
annak a' betegségnek, és mi-
ből történt, és ellenkezőt el-
len-

Galen. Cō-
traria per
contraria
curantur.

Eccl. 38.
Qui delin-
quit in
cōspēctu Do-
mini, in-
det in man-
u medici,

S. Aug. Fi-
li, si ploras,
noli cum in-
dignatione,
noli cūtyphe

superbia. Unde plangis? quod pateris, medicina est,
nō pœna, castigatio, nō damnatio. Noli repellere fla-
geū, si nō vīs repellis ab hereditate: noli attendere,
quā pœnā habes in flagello, sed quē locū in testamēto;

lenkezővel orvosolnak; az
édes és jó ízű eledelekből
bármazott nyavalyát, kele-
rű s' ízetlen purgatiókkal
gyógyították, hevítő nyava-
lyába hűvesítőt; fázlalo el-
lő, melegítőt kébitenek: vi-
böntag edgyik tagot másik-
ért fanyargatták: Feje fáj
valakinek, halát orvosol-
lyak purgatiókkal, vagy ke-
zén vagnak eret; a' belső
nyavalyákért, kívül ér-vá-
gásokkal, köppölyözésekkel,
cauteriumokkal, süttögeté-
sekkel, és több effélékkel él-
nek. Szent Agoston imigyé-
ből a' keserves embernek egy
helyé: Fiam, úgy mond, ha

fiú,

fiú, ne legyen a' bössönkö-
désből, és kevélységnek da-
gályából: hogy kesergesz?
a' mit szenveds, orvosság az,
nem büntetés, ostromozás az,
nem kárhoztatás, ne tasítsd-
el az ostort, ha el nem akarsz
tasíttatni az örökségtől. Ne
figyelmezz arra, micsoda-
féle bántalod, vagy fájdal-
mod ván a' verésben; de mi-
csoda helyed vagy a' testa-
mentomban. Im hallod,
hogy e' Szent Püspök az o-
stromozásokat orvóságnak
nevezi; méltán is pedig,
mert a' mint a' jó orvóságnak
a' nyavalyáktól meg-baba-
ditnak, egélséget bereznek
a' beteg testből, gonos, ár-
talmas nedveségeket, ge-
nyetségeket mind ki-tisztít-

Cic. Octav.
Nulla medi-
camenta cū
sunt saluta-
ria quā-
que faciunt
dolorē.

ván, és el-fogyatván: né kü-
lőmben a' nyomoruságok,
nyavalyák, és bántodások,
ugyan ki-nyomják, ki vakar-
ják, ki-fotulják, ki-forral-
ják az emberekből, a' sok
gonosz kívánságokat, forté-
lyokat, erkölcsös kódéscet,
rossz bókásokat; bujaság-
ra, tobzodásra, bosszú üzés-
re, és akar melly undok vét-
kekre való indulatokat, s
kedveket. Semmi Doctor
nem bókott orvosság nélkül
gyógyítani, jól tudod: az
Isten-is mindét eszközök ál-
tal bókott cselekedni velünk,
az orvoslás-is azért sanyaru-
ságokkal jár; az orvoslókhoz
és borbélyokhoz nem kell-e
engedelmességgel lenni? a-
kar mint nyomorgassanak, la
melly

melly békével tűrjük! hol
keferű, vagy igen izetlen
purgatiókat ételben, vagy i-
talban bé-adnak: hol kop-
laltatással, bomjuhoztatással
fokképpen erőltetnek. Né-
ha ismét, a nyavalyák mi-
váltához képest, a' ta-
goknak fájdalmas csigá-
zással, vagy a' csontok-
nak fel-fordulásival, metélé-
sekkkel, sűrűgetésekkel, erős
poroknak való étetésével,
nyúlnak hozzánk, kiker
mindazonáltal örömeit fel-
veszünk, és szenvedünk béké-
vel, gyógyulálunknak re-
ményéért. Noha gyakor-
ta bizonytalan-is, ha használ-
hatnak-e orvossággal né-
künk, a' pedig bizonyos,
hogy ha olyankor meg gyo-
E3 gyit-

gyíthatnának-is, de kevelsé-
tarthat egélségünk, életünk-
is.

Ha azért a² testi nehéz és
sanyarú orvoságokat, nem
csak el-tűrjük, de sok kéré-
sekkel, ígéretekkel, és fizeté-
sekkel vagyunk érette az or-
voslókhoz; miért nem óró-
mest akarjuk fel venni amaz
igaz, és bizonyosan hasznos
mennyei édes Szent orvosló
Atyánktól, midőn órókös-
képpen allandó, bódogító
gyógyulatlunkért, Lelkünk-
fene lebeinek, sőt néha ha-
lálának-is ellene való orvos-
ságokat nyújt mi-nékünk?
holott nyilván vagyon, hogy
a gyarló hívván test, oka a²
Lélek nyavalyáinak, és ötet
fűkség minden módon or-
vos:

vofsolni, kit purgációk, és
irek helyet betegségekkel,
gyalázat, kár-vallalók, rab-
ságok, nyomoruságok gya-
korlással kell sanyargatni.

Szent Pál Apostol egy ne-
minémű bűnös embert, nem
csak sanyargatni, de ugyan
meg-ölni, a Sátán kezébe ad-
van, méltónak ítélte a Lé-
leknek meg-orvoslásáért. A²
melly embert Christus V-
runk Jerusalembé meg-gyó-
gyita egykor, s² így állá-
néki: Ihon meg-gyógyultál,
immár ne vétkezzél, hogy
valami rosszabb dolog ne e-
sék rajtad. Erteni adván,
hogy a bűnért vólt volna az
előtt beteg, mely bűn, a Lé-
leknek nyavalyája. Azért
az Lili Isten sok dolgokban

1 Cor. 5. *Ja*
judicavi
huiusmodi
tradere Sa-
thane in in-
teritū car-
nis, ut spiri-
tu salvu sit
in die Do-
mini nostri
Iesu Christi.

Joan. 5. *Ec-*
ce sanus fa-
ctus es; jam
noli peccare
ne deterius
tibi aliquid
contingat.

S. Aug. *In
multis Deus
misericordi
ter agit, in
quos se viro
videtur.*

S. August.
Ench. cap.
160. & lib.
22. Civita.
cap. 1.

látatik, mintha igen kegyet-
lenkednék rajtunk, de sin-
tén olyankor orvosolván,
felette igen könyörüleessen
banik velünk s' kegyessen:
mint az Atyák-is, ha beteg
gyermekektől el-fognak, és
el-vefnek ártalmas ételt, i-
talt, nem gyűlölik azzal, sőt
jót akarnak cselekedni, de ha
mindent kedvek szerint en-
gednek, el-is veszi a be-
teg magát miatta. Bizony
nem bocsátana soha az V & I-
sten semmi nyavalyát a' Ke-
restényekre, ha abból jót né
akarna ki-hozni: de afféle
nyavalya a' mi orvosságunk,
abból szerez orvosságot a'
bölcs Isten: mint e' világi
Doctorok, mérges kigyóból,
& corpióból, miből, ha nos or-
vos-

vosságot tudnak csinálni:
és azt szokták orvosolni, a ki
nem vált halálra, meg nem
orvosollyak, a ki vonagik,
vagy meg-holt. Annakoká-
ért mindenkor őt ömest ve-
gyük az Isten orvoslásá;
ne járjunk úgy, mint Baby-
lon, ki felől az Isten Angyali
igy beféllettek vólt: Orvos-
lottuk Babylont, és nem
gyógyult-meg: hadgyuk-el
őt, és kiki közzőlünk men-
nyen-el az hová útja va-
gyon. El-hadták vólt azért,
és el-vefett a' nagy Vá-
ros. Olyanok se legyünk,
mint a ki inkább el-nehezedik
az orvoslás után, hogy két
kárt ne vallyunk belőlle; a'
nehéz orvosságnak terhét,
és lanyaruságát is kételen

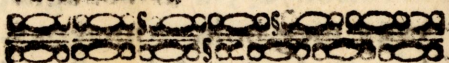
Es fen-

Ierem. 92.
Curavi eos
Babylonem.
Et non est sa-
nata: derel-
inquamus
eā. Et cum a-
nusquisq;
in terrā suā

Æneid. 11.
Agrestesq;
medendo.

senvedvén, és használatya
nem lévén, hogy büntetésül
érette örök gyötremre ne
vettefsünk.

NYOLCZA- DIK RESZE.

E^a világi nyomorusá-
gok, s^a nyavalyák, az
igazakat meg tartják,
és oltalmazzak a^a go-
nosztul.

MIképpen a^a
Só az húst a meg
veséftől, vagy a keferű aloés
és myrrha a rothadástul a te-
stet meg tartja s^a oltalmaz,
za : a^a képpen a^a bántodá-
sok.

sok-is, és Istennek látogatási
használnak, az ocsmány ve-
sedelem szerző vétek ellen.
Mert kinek lehet kedve-
vagy bujaságra, vagy tobzo-
dátra, vagy kevélykedésre,
vagy egyéb afféle rut véteke-
re, fájdalomnak vagy keferű-
ségének idején ? Illyenek ál-
tal oltalmaztatik vala Szent
Pál Apostol^{is}. amaz ő nagy
mennyei látási, és jelenési u-
tán, hogy el ne hinné magát
azokból, és bűnre ne esnék :
mivel-hogy (a mint maga ir-
va hadta) a Sátánnak osto-
rozása adatott volt reá. Sőt,
a mikor afféle Istentől reá
bocsáttatott sújtólási nem
váltak-is, mindgyárt önnön
maga kezdette magát osto-
rozni, és lanyargatni, hogy
sok

Eccles. 18.
Malitia ho-
ra, oblivio
nē facit lu-
xuria mor-
gnas.

1 Cor. 12:
1 Corin. 9.
Castigo cor-
pū meū. &
in servitū
redigo : ne
cū alijs pra-
dico, ipse re
probū offe-
ciar.

*Subtrahere li-
gna foco, si
vis extin-
guere flammam.*

*Thren. 3.
Bonū est vi-
ro, cum por-
tauerit ju-
gum ab ado-
lescētia sua.*

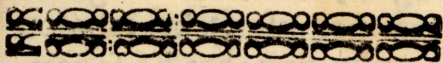
*Et cogitati-
ones mortis
decreverunt a
peccato, a-
rumina ad-
ferunt.*

*Eccel. 7. Me-
morare no-
vissima tua
et in eter-
nū nō pec-
cabis.*

fok bőjtőlési, és testének ron-
gálási által, a bűnöktől meg-
tartatnék, és gonosbá ne vál-
toznék. Lám a Kerebtények
között is, a fok bőjtőlések, s'
egyéb testi lanyargatások is,
afeléért rendeltettek. Va-
lamint azért a' dögös idők-
ben is, hogy rajtunk ne fog-
jon a mirigy, és egészségünk-
nek épségében meg-marad-
hassunk, főktűk némely ízet-
len és bágos orvosságokat,
vagy praeservatívákat ma-
gunkhoz venni; Ugy akar-
mi szenvedéseknek, nyomo-
ruságoknak ízetlen és kefer-
ves voltát is, ne utállyuk, s'
ne nehezteljük, sőt kedves-
sen, és örömeit vegyük,
mint a' jó Terjéket, kinek
erejével meg-tartassunk, a'

Lel-

Lelkeknek valóságos miri-
gye, s' dőgi ellé, az az, a bűn-
nek, és testnek fok gonos ki-
vánsági ellen, a' mostani ve-
sedelmes időben.

KILENCZE- DIK RESZE.

Meg-világósittyak el-
ménket, és az Isten,
s' magunk ísméretire
jutatnak a nyavalyák,
és bántások.

NEmde nem
jeles halzon-e az-
is, melly a' nyomoruságok-
ból származik, hogy az em-
berek elméi meg-világósit-
tat-

Fecl. 24.
*Qui mis-
sit discipli-
nam quasi
lucem.*

S. Gregor.
*Oculos quos
culpa clau-
sit, penna a-
perit.*

Daniel. 4.

ratnak általok? Mert ugy
bocsáttya-ki az emberekre
az Isten a' dorgálást, és sa-
nyargarást, mint a' világos-
ságot, azokból világossit-
ván-meg elméjeket: holott
a' melly bemekeket bé-fogott,
s' meg-homályosított a' bűn,
fel-nyittya a' büntetés ö-
ket. Olvaszuk Nabugodo-
nozor Király felől-is, hogy
mikor az ő nagy birodal-
mában, s' jó berencsében
felszuvalkodván, s' ugyan
meg-vakulván szívében, né
az Istennek, a' ki ő néki
a' méltóságot, adta vala, ha-
nem ő magának tulajdonita-
na mindent; addig észére
nem jöhet, akar mint ad
vala-is jó tanácsot Daniel
Proféta néki, miglen csuda
bokat-

bokatlan ostorát nem bocsá-
tá az Va Isten ő reá, és ba-
rommá nem változtatá, ok-
talan bolondságáért. A'
melly büntetésben ostán fel-
nyilék a' seme, és meg-jöve
az ebe, az égre, ő magára-is
tekinte, és meg-alázván ma-
gát, dicsőíté az Istent; az I-
sten-is ugy állitá ismét hely-
re. Mikor Szent Tobiásnak
a' Rafaél Angyal, epével ke-
neté-meg a' bemeit, s' az ál-
tal hozá-meg a' bemeinek
világát, a' ki előbb vak vala,
mit akara jelenteni azzal e-
gyebet, hané hogy a' keferű-
séggel kezdi ember látni, mi
miatt esett nyavalyakban.
Es még a' nagy Szenteknek-
is kellett a' Collyrium, vagy
sem gyógyító orvosság, ho-
lott

Item. *Ep-
ostquam
conversus
est, magni-
fcentia am-
plior addi-
ta est illi.*

Tobias 31;

Num. 24.
*Qui cecidit,
& sic aperi-
untur oculi
ejus.*

Job. 24.

Iott ők sem lehetnek tellyes-
séggel vétek nélkül. Eleget
olvastúk a' Szent Írásokban-
is ehez hasonló példákat :
Szent Jób-is, midőn a' sok
nyavalyákban, bántásokban
ugyan bé-merült volna, hogj
monda oátrán az Istennek ?
Az előtt, ugy mond, fűleim-
mel hallottalak tégedet, de
immár bemeimmel látlak,
az az, mennyivel bizonyos-
sabb a' látás az hallásnál, an-
nyival közelebb jutottá most
a' te ísméretedhez, a' nyo-
moruságok miatt. Eskétség
nélkül mentúl mélyebb nyo-
moruságokban elik a' jó Ke-
reátny ember, annál mély-
ebben kezd gondolkodni,
többet-is által-lát az Isten jó
volta s' itéleti felől. Nem
ugy

ugy, mint az istentelenek,
kik mint a' baglyok a' s'ép vi-
lágosságon, s' Nap fényen,
nem hogy látnának, de még
vakabbak, a' melly az ő meg-
rőgzött gonosságok, s' hi-
hetetlenségek miatt törté-
nik, nem a' világosság vétké-
ből; azért, hogy nem fog az
a' világosság szerző, tudni-il-
lik a' nyomoruság rajtok, az
Istenek átkában maradnak;
ugy-is léssen végre dőlgek,
mint ama' gazdagnak, a' ki
betegségében sem akarván
meg-térésre fel-nyitni beme-
it, pokólban nyitá-fel a' ret-
tenetes győtrelemben : de
késő az olyan fel-rekintés;
mert annak-is rossz valas-
sa léve Abrahám Patri-
archátol.

Matth. 25.

F

TI.

TIZEDIK

R E S Z E.

Meg-tanították az embert
a' bántások, és nyava-
lyák.

*Ecel. 7. Cor
sapientis ubi
tristitia est.
Isa. 28. Sola
wexatio da-
bit intelle.
Et non auditui
item. Quē
docēbit Do-
minus sciē-
tiam? &
quem intel-
ligere faciet
audientum?
Ablatos
à latte, &
vulsos ab
uberibus,
&c.*

Mikor az em-
ber szenved, an-
nak okáról gondolkozván,
miért esett a' nyomoruság
raja, meg kezdi tanulni, és
megérteni hivatallját, hogy
mint kellelsék annak-utánna
magát viselni, melly vi-
gyázva s' okoslan kellelsék
az után az Istennek búntelen
reá néző, és vigyázó bent be-
mei előtt járni. Ezt pedig a'
bép tanuságot, és ebelséget,
csak

csak a bántások s' háborusá-
gok berzik; mikor e' világi
gyönyörűségnek édes tejé-
ről, és csecситől el-választatik,
azután kezd meg ebésülni az
ember. Jerusálemet-is, így
bókta vala régen tanítani az
Isten, és azért mondgya va-
la ő-is azt ő Szent Felségé-
nek, hogy meg-ostorozal U-
ram engemet, és meg tanu-
lék, mint a' dőczeg tuloyk.
Nyilván jól írta Szent Cy-
prianus-is, hogy léki az ő be-
rencsés állapottyában, jám-
borúl nem viseli magát, va-
lakit a gonos berencsének
békességes-tűrése meg nem
tanított. Lám akarmi vi-
lági dolgokban-is, azt tar-
tyák közönségeffen, hogy a'
lében hasonra való, tudos, e-
F 2

*Jerem. Pap
omnis flagel-
lū & dolorē
erudierū Jo-
rusalem.
Jer. 31. Co-
stigaſti me,
Domine,
& eruditus
ſum, quaſi
juuenculus
indomitus.
Cypr. Ne-
mo modeſtus
in proſperis
agit: qui ad
verſa patē
nō didiciſſet.
Isa. 5. Pro-
pterea popu-
lus meus ca-
privus du-
ctus eſt quia
ſcientiam
non habuit.*

bes,

Prov. 13.
Qui parcit
virga. odit
filium suum.
Itē 12. Qui
odit incre-
pationem suam
sapientia est.
Hebr. 12.
Omnia disci-
plina in
praesenti qui
deus videtur
non esse pae-
nis sed mater
pacis: postea

bes, alkalmatos ember, a ki
előbb vagy iskolában, vagy
udvarokban, vagy hadat-
ban, vagy akár mi jó műves
mester ember háta megett,
lok sanyaruságoknak, ne-
hézségeknek, dorgálásoknak
benvedésiben forgott, és a
kit nem gyönyörűségére, s'
kedvére neveltek-fel. Nem
heába mondgya tehát a'
bölcs Salamon-is, hogy a ki
kedvez az ő fiának, és kimél-
li tőlle a vesztőt, gyűlöli őtet:
de ugyan akar kit-is beelen-
nek tartott ő, a ki a dorgá-
lalt, s' feddést gyűlölte. A-
zért az Va Istens is, a kiket
fiává fogadott, és válasszott,
úntalan lok-féle sanyargatá-
sival oktatya s' tanítja: a
mért az emberi gyarlóság ö-
römet,

römet, mind csak olly go-
rombaságokban maradna, s'
azt mivelné, a mit amaz es-
telen gyermekecskék fok-
tak cselekedni, kik egy bép
almát vagy golyóbist, na-
gyobra becsúlnak, s' inkább
kedvelnek, hogy nem akar-
mi bép örökségeket, és jóbá-
gokat, vagy hasznosságokat:
ugy nem jó a' lelki dolgokat,
és a más világi boldog örök-
ségeket, ez hitván, hirtelen
múló telti jóknál fellyebb
becsúlni, s' inkább ehhez ra-
gaskodni, s' borgalmatosab-
ban keresni: mert az Isten-
is ezt nem benvedheti az ö-
véiben, s' ezért iskoláz-
za őket, miglen
meg-tanul-
nak.

ea autē fuit
Eū pacatis-
simum exer-
citatū per
eam reddes
iustitia.
S. Aug. lib.
de Tri. 14.
c. 1. In hūo
que pro
peccatis sua
et mala no-
nusquisque
patitur, ut
corrigatur,
dicit solus de
disciplina.

**TIZENEDGY-
EDIK RESZE.**

Kényszerítik-is sietni az I-
stenhez.

TVdgyuk azt.

is, hogy a' Ló lar-
kantyuzással, az ökör ögrö-
ndözéssel, a' samár veréssel in-
kább siet, hamaréb-is el-jút,
hogy nem a' nélkül, arra az
helyre, az hová menni kell:
ugy minket-is, kik test szerint
az okatlan állatokhoz hason-
lítottunk, a' mi bánt és
nyomorgat e' földön, in-
kább siertett, és erőltet az V
Istenhez folyamodnunk, a'
kitől csak egyedül lehet gya-
molí,

S. Gregor.
Mala que
nos hic pre-
munt, ad
Deum ire
compellunt.

molításunk, s' óltalmunk.
Azért írta Szent Dávid-is,
hogy e' földön a' Szenteknek,
meg-fokasodván nyavalya-
jok, sietnek kétség nélkül az
Vr Istenhez, saporábban
fogván a' jó cselekedetek-
hez, és kívánságokkal seré-
nyebben futván az ő Szent
Beki eleiben.

Sz. Pál-is Damasceus váro-
sábá való menetelekor, mi-
dön lovastul le-esék, s' meg-
vakúla; nyavalyájábá kezdé
sietni az Istehez, és hamar azt
kezdé kérdeni, mit akarna
kivánni ő tőlle ő Szent Fel-
sége, kétféle voltát jelentvén
halogatás nélkül. A' té-
kozló fiú-is, hogy igen meg-
éhezék, s' meg-nyomoro-
dék, eszébe vévén magát, ha-
mar

Jerem. 46.
Stimulator
ab aquilone
veniet ei.
Psa. 15. Sā-
Elu qui sunt
in terra ca-
juu. &c.
multiplicat
ta sunt ino-
firmitates
eoru. postea
acceleraverunt.

Astor. 9.

Lucas 19.
Surgam, &
ibo ad Patre-
mem, &c.

maroda hagyá a diénók kő-
rúl való ruhnya tisztit, és sietve
az ő édes Attyához takaro-
dék; még jól vala dólga má-
sutt, nem-is gondolkodor va-
la az Attyáról, de a nyavalya
gyorsan haza vivé őtet: V-
gyan is hamar gyorsá tében
a nyavalya akar melly testet-
is. Nem külömben erőltet-
nek azért e világi लोक insé-
gek, s' bántások bennünket-
is; mint régen a Farahó né-
pe, nógattyá, és sietteté vala
az Izraél fiait, hogy Egy-
ptomból hamaréb ki men-
nének, a téjjel mézzel folyó
Chánaán földére, és ne mula-
toznának az istentelen népek
között, az idegen földön:
hogy mi-is e világi barátok-
ságból, siralomnak völgyé-
ből,

ből, csak jövevények lévén,
sietnénk az örökké való böl-
dőségős Chánaán földére, a
mennyei ígért örökségünk-
be. Annak-okaért, ha mi-
kor sullyos kezeit veti reánk
a mi édes Istenünk, mind-
gyart esünkbe jussón, hogy
azért farkantyúz, őstönöz,
és oltoroz, hogy e világhoz
ne ragaszkodgyúk, ne bámúl-
lyunk a földi dolgokra; ha-
nem fullunk nyughatatlanúl
e' pallya-futásban, és eről-
kódgyunk el érni a nagy
nyereséget, a rövid czélt, és
kaphasltuk el az hervadhatat-
lan Coronát, melly csak a jó
futóknak, és gyorsaknak ké-
sítettetett; ne nézzünk ide s'
rova, ne akadozzunk e ve-
sendő testi jók felett, sőt ha

1 Cor. 9.
*Sic currite,
ut comprehen-*
datur.

Hebr. 12.
Per patientiam curra-
mus ad pro-
positum nobis
certainem.

2 Timot. 4.
Bonū certamē-
ti certavi,
cursū cōsum-
maui; in re-
liqua repe-

*stra est mihi
corona ju-
sticie, quā
reddet mi-
hi Domi-
nus. Ec.*

*Apoca. 18.
Exite de illa
populus me-
us, ut parti-
cipetis ne sitis
delictarum
eius.*

azokat, kiket szeretünk, és
meg-hóltak è világ berint,
kivánnuk látni, vagy berel-
mes búléinket, gyermekin-
ket, atyánk-fiait, házunk né-
pét, ne keressünk útunkban
haladékokat, gyorsalkod-
gyunk hozzájuk a bődög-
ságba. Mert ha itt kívánunk
fokáig lakni, láttjuk hogy
nincs állandóság, egy nya-
valyából, bánatból, ha ki-
menekedünk, leg-ottá másbá-
esünk; heába ehez bizunk,
hiszünk ki-menekedni há-
boruinkból, kinek itt
bűneti nem le-
het.

Ti-

TIZENKET. TÖDIK RESZE.

Alázatolságot-is nemze-
nek a nyavalyák, és
azt meg-is érzik az
hivekben.

MEG-fzokta
az Vr Isten az
ő kedvesit, és válaštottit, ki-
vált-képpen való lelki vi-
gaštalátokkal, mennyei édes-
ségekkel, és valami nyilván-
való jelekkel-is látogatni,
kikből az ő kedves voltok I-
stennél, és Szentségek è vi-
lagi emberek előtt-is, nyil-
ván lennének. Mint-hogy
pe-

*Joh. 33. Es
rudens eos
instruit di-
sciplina, ut
auertat ho-
minē ab his,
quafecit
liberet cum
de superbia
Ec. Intra-
pat quoque
per dolorem
in letulo.
Et omnia of-*

sa ejus mar-
cescere fa-
cit. Respici
et homines
Et dicit, pec-
cavi, & ut
eram dignus
non recepi?
Prov. Ho-
nores mu-
tant mores,
sed raro in
meliores.
Pl. 37. Af-
fectus sum,
& humilia-
tus nimis.
2 Cor. 12.
Ne magni-
tudine vela-
tionum ex-
sollat me,
datus est mi-
hi stimulus
carnis ang-
lus Sarbanae
qui me colu-
phizat.

Rt. 117. Be-

pedig az életben a természet
gyaroltság nélkül nincsen, fé-
lő volna, hogy az olyan Sz.
Jámborok-is, az Istennek a'
féle ajándékival el ne hinnék
magokat valamiképpen. Az-
ért igen búkséges-képpen az
ő Atyai gondviselése berint,
gyakran bizonyos csapásit
veti reájok, hogy azok által
alázatosságbá meg-tartassá-
nak, és a' büntelen olalkodó
Sátán, a' kevélységnek at-
rya, fel-fuvalkodásra ne in-
ditsa őket. Bizonyságot
tött ez aránt önnön magá-
ról-is a' nagy Szent Pál, Sz.
Dávid-is ezt értvén, monda,
hogy ő néki javára lőtt vol-
na az a' nyomorgatás, mivel
meg-aláztatott. Jó, ugy
mond, Vram nékem, hogy
meg-

meg-aláztál engemet. De
nem csak a' választottaknak,
sőt az igen gonosz emberek-
nek is szokott használni, e vi-
lági állapotokban-is, ha
mikor a' fanyargatás aláza-
tosságot indíthat benne,
vagy a' büntetésektől való
ijedésekben, le-űtik a' feje-
ket, és a' fel-pököst el had-
gyák. Mint amaz istentelen
Acháb Király-is, a' Sz. Pro-
féta Javára meg ijedvén, az
Isten fenyegető ostromától le-
sűrte a' fejét, alázatosságot
mutata, és ottan az Vr I-
sten-is el-halasztá büntetését.
Mit mondgyak? ha még az
oktalan állatokat-is láttuk,
mint ebet, lovat, samárt,
hogy-ha az emberek igen
kedveznek nekik, kényes-
ked-

nam mi-
hi, quia hu-
miliasti
me.

3 Reg. 21.

Si humili-
stis tantum
facit in re-
probo, quid
faciet in eo
lesso?

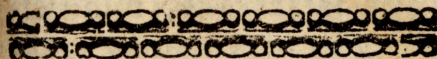

*Dilecti me
impingua-
tu, dilata-
tu, recu-
sitavit.*

kedtetik őket, nem bánto-
gattyák, hanem igen jól tar-
tyák, néminémő képpen ök-
is ő magok szerint kevély-
kednek, el-híbtik magokat,
dézzegek, magi-verők, ha-
ragosok. Ha pedig lanyarún
tattyák őket, sok dolgokkal
fárasztják, rongálják, ked-
vezés nélkül bánnak velük,
és koplaltattyák; la melly
alázatosok ollyankor, bő-
fogadók, belidek: Vajki ha-
sonló az emberi testnek is
természeti, s' dolga affélék-
hez. Azért a' testi nyomo-
ruságokból, alázatóság bar-
mazik; melly jószágos cse-
lekedet nélkül, senki é vilá-
gon nem kedves, az örök di-
csőséget sem nyerheti meg,
hanem a' ki meg aláztatik,
a' les

*Prov. 19.
Antequam*

a' léssen a' dicsőiségben. Es *glorifica-
tur, humilia-
tiatur.*
minek-előtte meg-dicsőít-
ternék valaki, előbb meg-
kell aláztatni.
*Job. 22.
Qui enim
humiliatus fuerit, erit in gloria, & qui inclina-
verit oculos suos, ipse salvabitur.*

TIZENHAR. MADIK RESZE.

Sok veszedelemtől-is,
mind lelkitől, testtől,
meg-óltalmaznak, s'
mentnek a' bántások,
nyavalyák sokakor.

E Világi élete
az embernek mind
csak vívőkedés, búkséges a-
zért a' fegyver, ki által óltal-
maz-

*Job. 34.
Milla-
tia est vita
hominis su-
per terram;*

maztasék. Nem gondol az-
zal az okos hadakozó ember,
ha a^o pánczelt, sisakot, fegy-
ver derekat, a^o testnek nehéz
hordozni; ha néha igen meg-
izzasáya, néha fázlallya,
vagy farsasáya-is, mind el-
tűri arra nézve, hogy az ol-
lyan sullyos, kemény fegy-
verek által, általmazhattya-
meg magát, a^o lebeektől, és
haláltól-is, és ellenségit-is
meg-bírhattya vélek. A^o te-
stti nyomorúságok, ilyen
fegyverek minékünk, és nem
engedik a^o lelket, e^o világ-
nak, a^o testnek, az ördögnek,
mérges nyilaival által-veret-
ni, és meg-öletni.

Gondolkozzunk éle-
tünknek idejéről, és fel-talál-
lyuk, hogy nem egyben tör-
tént

tént az, hogy vagy bérege-
sünk, vagy fogságunk, vagy
sám-kivetésünk, bujdosá-
sunk, vagy egyéb oly szeren-
csétlenségünk miatt való a-
kadályunk által lőtt valami
nagyobb romlástól, s^o vesé-
delemtől való meg-maradá-
sunk: holott néha társaink,
vagy egyéb-féle barátink,
vagy hartzokra, vagy valami
vissza-vonók, pártolók köz-
zé mentek, vagy olly ártal-
mas ügyekben egyeledtek,
kikből vagy nagy halálos vé-
tekbe, hamis hitekbe, gyil-
kosságba, bújaságba, rébsé-
ségbe, és egyéb gonofsá-
gokba lélegzettek, vagy testi
veszedelmek-is történt. Né-
künk pedig olyankor nya-
yalyánk, s^o bántásunk miatt,

nem engedtetett, az ő társaságokban, úrtyokban, dolgokban részesülünk.

*Osee 2. Sz.
pian viam
viam suam.*

Az ám az, a mit a Sidóság-
nak mondott volt valaha az
Vr Isten; Tövisfekkel, ugy-
mond, (az az, bántásokkal)
kertelem-bé a' te útaidat;
hogy tudni-illik gonosodra
valamiben elő ne mehess.
Igy nem bocsátott Iokbor
minket a' gonosra ő Szent
Felsége: a' félek által sok-
képpen óltalmazott mind
bűnöktől, s' mind nagy rom-
lástól.

*Gen. 18.
Flagellavit
autē Domi-
nus Phara-
onem, &
domū ejus,
plagā maxi-
mā, &c. ne
scil. abire-
retur uno-
re Abraham.*

Igen nagy ostrom bocsá-
tott vala Farahóra-is, sőt
még háza népére-is az Vr
Isten, hogy ne vétkezhernék
az Abraham feleségével, tu-
datlansága miatt; és vesse-

delemre való haragjába ne
találna esni ő Szent Felsége-
nek. Még a' pogány bölcs-
is, azt az ő betegségének kö-
böni vala, hogy őtet olyra
nem bocsátá, a' mit nem
illet kívánni is. De a' nagy
Szent Dávid is, azt mond-
gya vala az Vr Istennek: U-
ram, a te vesződ, és a te bo-
tot-meg-vigasztaltak enge-
met: mert a' féle jó hasznait
ismerte vala meg a Sz. Jám-
bor, a' nyavalyaknak, azért
örül vala nékik utól jutva.

Továbbá pedig, nem csak
nyomorúságot, de testi ha-
lált-is ad az Isten némellyek-
nek nagy irgalmassan, a' kö-
vetkezendő gonosznak el tá-
voztatásáért, és jónak nye-
réséért: mert mikor némelly

G2

ki-

*Eccle. 18.
Malitia ho-
re, oblivio-
ne facit lux-
uriam ma-
gna.
Senec. Gra-
tias ago inq-
firmis artib-
mea, qua
cogit nō pos-
se, qua non
debeo velle.
Psal. 22.
Virga tua,
& baculus
tuus, spsa
me consolati
sunt.*

*Isa. 57. Just^{us}
perit, & nō
est qui reco-
gites in cor-
de suo & ve-
ri miseri-
cordia tollē
guntur &c.*

Baplen. 4.
Raptus est,
ut malitia
miserere in
glosterum
jan. 6. 6.

kicsinded gyermekeket, vagy
iffiat el-vésén, mint-egy idő
előtt é világból, jól tudgya
azt ő Sz. Felsége, hogy-ha
több időig haladna az ol-
lyanoknak élere, sok bűnök-
ben merülnének, egyebek-
nek-is ártalmokra, és keسرű-
ségekre valók lennének, s
magok-is el-kárhoznának:
de imigy az ártatlanságban
meg-halván, üdvözlnek;
vagy ha el-kárhoznak-is nē-
mellyek, még-is a' kithamar
el-űdött az halál, kevesebb
kínokkal éri-meg-pokóiban-
is, hogy nem a' ki sokáig él-
vén, terhelődött a' vét-
kekkel, és neheze-
det dólga.

T 1.

**TIZENNE-
GYEDIK RESZE.**

Meg-vastagitnak, és e-
rősitnek a' jóban, a'
fanyaruságok.

A 'Sem kicsiny
javokra vagyon,
az hiveknek, hogy a' nyava-
lyáknak, s' bántásoknak, bé-
késéges szenvedéssel ostan-
ugyá meg-vastagúlnak, meg-
erősödnek, meg-rögzenek a'
jóságos cselekedetekben,
az igaz hitben, a' sent
reménységben, és a' tökéletes
szeretethen. A' mint a' tűz-
ben a' téglák-is, hogy a' lágy

G 3

sár.

Rom. 5. &
Jac. 1. Tri-
bulatio pa-
sientia ope-
ratur, pati-
entia opus
perfectum
habet.

Coloss. 1.
Gaudeo in
passionibus
Cor. 12.
Libenter
glorior
in infirmi-
tate mea,
cum enim
infirmus,
tunc potens
sum.

sárnak termésetit, erős kö-
nek termésetivé változtat-
tyák el; nem hogy ártana,
és inkább lagyitana, vagy el-
törné őket a lebestűz; de
még igen erősíti, és ha-
sánál tébi. A nyomoruságok-
nak sok tűze is, ezt szerzi bi-
zonyossan a jókon, ki meg-
terzik a Szent Pál Aposto-
lon, s a több Isten-felő Ke-
restényeken is, a mint ő ma-
ga is az Apostol irt fölőle.
Mert végre ugyan dicseked-
nek vala szenvedésekkel, s
örvendeznek vala azokban,
meg-batorodott, és vastá-
gult sível, imígyen beél-
getvén az írásban: Kicsoda
vála fthar, ugy mond, min-
ket el a Christus keresztetől?
háboruság é? Borongatások-
é?

é? éhezések-é? mezitelen-
ség-é? veszedelmek-é? fegy-
ver-é? Kiknek több részeit
imár bőségessen meg költöl-
ta vala, és meg-keményedett
vala tollók, azért bátran azt
mondgya, hogy semmi ben-
vedések, a Christustól, s az
ő keresztetől őket el nem
fakaszthattya anna-u-anna.
Vedd eszedbe, hogy é világi
vitézli dolgokban is, a di-
csiretesb, mérésebb, tu-
dosb, s ahoz bizhatni derék
hartzokon is többet, a ki im-
már az előtt sok próbakon
forgott, ki mennyi viadalo-
kon, sok hevet, hideget, strá-
la-állásokat, tábori, mezei
faradságokat, sőt sebeket is
szenvedett; hogy nem a ki
csak könnyen, kedvére, győ-

Roman. 5.
Gloriamur
in tribula-
tionibus.

*Mat. 23. Viri
dolorum, &
sciens in
miseriam.*

*Genes. 1. Ipsi
vegetatione
arbor con-
stringitur,
& radices
eius siccantur.*

nyörúségére élt, és nem tűrt
benvedett nehéz dolgokat.
A³ Christus seregének - is ő
magát illik követni minden-
ben a³ Christust: ő pedig u-
gyan fájdalomnak tértá-
nak, és nyavalya tudójának
neveztetik, a Szent Írásban:
Ki vastag, erős, áthatatos,
tökéletes volt, és olyano-
kat is beret, és kíván: melly
erőségek a sok benvedések-
ből lének meg; holott még
a fáknak is vastagodik gyö-
kerék, és állandóbbakká ne-
vedednek, a sok szelek haj-
togatási, és ide s³ tova-
való csavargatási
után.

Ti-

TIZENÖTÖ- DIK RESZE.

A³ Izenvedések a³ testet,
a Léleknek birtoka a-
lá vetik.

LE G. nagyobb
ellensége a Lélek-
nek a test, és bűntelen tusa-
kodik ellene, meg akarván ö-
tet az ő méltóságátúl fosztani
és az oktalán állatoknak ren-
dire vetni, ő magával edgy-
ütt, minden ocsmányságba
keverni, és végezetre az ő-
rök veszedelemre vonni.

Szükséges azért fáján tar-
tani, a³ meg-zabolázni, és a

Gs ne-

*Gal. 5. Caro
in concupis-
centia
servatur.*

nemes teremptett állatnak,
 melly Istennek ábrázattyára
 s^o hasonlatosságára formá-
 tatott, a Léleknek bálgalat-
 tyá alá hajrani, ez híván, bú-
 dós, undok, romlandó fér-
 geknek eledelét, a földnek
 porát, a mi testünket. Az
 esközök pedig, a mellyekkel
 ezeket véghez kell vinni, és
 a gonosz család ellenséget
 meggyőzni jobb légyen,
 nem egyéb ennél, hogy ezek
 kedvét be ne tellyetsítsék
 semmiben; sőt sanyargassák
 sok poenitentiákkal, a mint
 üdvözítőnk is, és az ő kedves
 bálgalat tanítottak bennün-
 ket: mellyet ha mi meg nem
 akarnánk fogadni, vehettük
 esünkbe; hogy ottan a kö-
 nyörülő Isten nyúl hozzánk,

2 Cor. 9.
 Castiga cor-
 pu meum.
 Et in serui-
 tutem redi-
 go:

és

beregségekkel, bántódások-
 kal, kedvetlen dolgokkal lá-
 rogat: kevessebbel ernők pe-
 dig meg, ha mi maguk lehenek
 oltorozóink magunknak; de
 ha azt mi el-hadgyuk, kefer-
 vessebben, és sokkal nehe-
 zebbé suttoltatunk meg, kü-
 lömb-külobb oltorokkal, és
 vesésségekkel, hogy a^o Lélek a-
 karattyára igazgattassék a
 testünk, mellyet ő Felségé-
 től kedvesse kell vennünk.

TIZENHATO

DIK RESZE

Ahitatóságra, s^o Isteni
 ízeretetre inditnak, és
 vezérelnek a^o nyomor-
 ruságok.

Ez-ig

2 Cor. 12.
 Cum infir-
 mor, tunc
 potens sum.

scilicet corpo-
 re infirmo.
 animo sa-
 nioro.

Psalm. 119.

Ad Domi-
nū cum tri-
bulatōe cla-
mavi.

Psalm. 7. Di-
ligā te Do-
mine foras.

Quādo mea.
Dominus sive
momentum
meū & libe-
rator meus.

Baruch. 2.
Anima qua
aristū ostē-
dit magni-
tudine ma-
gis.

& inco-
dit curvas.
& infirma.
& oculi de-
ficiētes.

& anima asu-
rius dat
tibi gloriā.
& iusticiā
Domina.

EZ is dicsiretes

gyümölcsre a' nya-
valyáknak, hogy az embert
buzgó, és szívbeli imádkozá-
sokra tanítrják, és soktat-
ják. Ki tette ez a' sok
Szent emberek dolgaiból e-
leltől fogva, és ha csak a' Zöl-
tárokat meg-tekintjük is;
melly sépen, és alázatos
buzgósággal esedezett nyo-
morúságában, a' Királyi
Proféta példa lehet. Nem
külömben Jónás, Jeremiás,
Iliás, Ezechiás, és a' többi-
is. Mert fel-indíttatik ol-
lyankor a' jámbor ember,
hogy ahoz fel-kiáltson, a' ki
jól teher csak egyedül véle, a'
ki bérleti az ő teremptett ál-
latit, és késő segíteni: fel-ger-
jed

jed a' five visontag annak
a' kegyes Attyának bérleti-
re; nyájaskodni kezd, ottan
az hol minden álhatatos jó-
ság, félelem nélkül, bántás
nélkül való békeféség, s' böl-
dőség vagyon. Ha az erős
követ, más erős állattal meg-
ütőd, nem békázik-e? la-
hogy tüzet ad. Ha a' lassú tü-
zet a' selek fűjják, inkább fel-
gerjesztik. Ha a' Kovács a'
lebes tüzre vizet hint, még
inkább gyújtja, és erősbé té-
bi véle a' bérlet. Az erős hi-
tű embert-is, ha súlyos do-
log találja, ottan az Isten
bérletinek tüze békázik
belőle, másnak-is habna
példát mutat. Az Isten-is
nem azért fűtatja a' nya-
valyáknak háború selevel

Phil. 3. Mō
stra convert
satis in eua-
liā est.

S. Aug. Quid
necesse erat
vadás ad
mare,

az övéit, hogy el-óltsa benne
 nek a bent tüzet, hanem hogy
 újjítsa; nem azért hinti a
 nyomoruságnak vizeit reá-
 juk, hogy keveledgyék az I-
 stenes tűz benne, hanem
 hogy lebecsüljenek, gerjedez-
 vén, ébredzenek, és
 újjúlton újjúllyanak a' jók-
 ban, a végre látogat ő Szent
 Felsége, sokszor nehéz döl-
 gokkal, és haborgatókat is
 a' végre bocsát a' fejükre.

*Psal. 9.
 Dum super
 bit impiorum,
 incendiarum
 pauper.*

TIZEN HETE. DIK RESZE.

A' nyomoruságokból ö-
 regbednek, és többül-
 nek az Isten-felőknek
 érdemi.

Nagy

NAgy jóvólta
 mutatódik meg
 ebben-is az Istennek, hogy
 az igaz embereket, gyakora-
 ta a' végre-is látogatya ke-
 serúségekkel, hogy azok-
 ból is ő nekik érdemek, és
 boldogságok nevedgyék,
 és baporodgyék a' más vilá-
 gon. Tökélletes jámborsá-
 ga, bent élete, és Isten előtt
 való dicsireti, kedves álla-
 pattya vala ama' nagy Szent
 Jóbnak; meg érdemi vala a'
 menyorságot: de mind az-
 által nem hagyá-meg csak
 abban ötet az VR Isten, ha-
 nem sok sanyaruságokkal a-
 kará még-is nevelni, és az ő
 érdemit a Sátánnak kezébe
 bocsátá, hogy bőrnű-kép-
 pen

Job. 12. 23.

Jacob. 3.

*Nemo cor
nabitur, nō
fi qui legi-
tume coria.
Verit.*

*Terrull:
Caret mu-
nere, qui
caret cor-
samine.*

pen, minden módon meg-
kergetternék., és rongáltat-
nék; de Szent Lelkével e-
rőssíté, és hogy mindent bé-
kefésségen szenvedé, álhata-
tossan az Isteni félelemben
meg-marada, nem zúgoló-
dék Isten ellen, jó példát a-
da jó maga viselésével; Az
VR Isten-is nevelé mind è vi-
lagon, mind à másikon az ő
tisztéletit, dicsőségét, és ki-
terjeszté minden földnek ha-
tárirra, az ő nevének emleke-
zetit, és dicsiretít, mind vi-
lág végezetéig: kit nem
nyert volna, ha olyan erős
bajt à Sátannal nem vitt, és
iszonyú kínokat nem szenved-
ett volna; de az akkor ke-
vés ideig tartot, emez, à mit
nyert, örökké meg-marada.

▲ Sz.

A Szent Tobiás dólga-is, a
több Szentekével edgyütt,
ahoz járul. Mert ha a régi
nevezetes lok nagy Szentek-
is, à Pogányok, és hitetlenek
által, úgy nem háborgattat-
tak, kínoztattak, és meg sem
ölerettek volna, nem visel-
nék mostan à Martyromság-
nak ki-mondhatatlan szép
Coronáját, kik jóllehet à nél-
kül jámborok lévén, az élő
Könyvbe voltak iratva: de
még is à jó Isten, azt enged-
te rajtok, à kegyetlenek ha-
talmát, hogy lok szenvedések
serint, többülvén érdemek,
nevekednék bódogságok is.
Es valamentől, valamellyek
közülünk többet szenved-
tek; itt e világ-on is több di-
csiretet érdemlettek, ünne-

H pek.

2 Cor. 4. 12
anim. quod
in prescriptis
momentis
& leve tri-
bulationis
nostra. su-
pra motum
in sublimi-
tate eternae
gloriae pen-
dus opera-
tur in nobis.

pek is azoknak nevezetesh
Isten előtt is nagyobbak a
dicsőségbé, az ő fényedések
nek mértékéhez szabotván
az ő vigasztalásokat is. Ki

rettegjen tehát az olyan ha-
son, és örök boldogság ne-
velő nyomorúságoktól? Fé-
pillantásnyi ideig volt ben-
vedések, vég nélkül való i-
deig tart örömöök érette. Hol
vagyon az Heródes dühösé-
ge, kivel az ártatlan gyerme-
keket felmészároltatta? az
el-múlt, mint ha ingyen sem
lőtt volna; de azok az apró
Szentek, melly nagy ból-
dosságra emeltettek, a Szent
Sion hegyén új éneket éne-
kelven, az uralkodó Barány
fékielőtte mind örökké: kik
haugy meg nem öletertek
völ-

vólna akkor, arra a nagy
méltóságra nem juthattak
vólna, a' kiből mostan di-
cselkednek.

TIZENNYOL- CZADIK RESZE.

A nagy bűnösöknek meg-
terésekre való példá-
jokért, és egyéb ja-
vokért is, viseltet fok-
lázor az Isten kereszte-
ket a választottakkal.

AZ igazaknak
háborúi, és nya-
valyái, nem minden, ha csak
fintán az önnön magok jó-
vóitokért vadnak tellyeség-
gel;
Ha

Roman. 8.

*Qui proprio
etiam filio
non peperit,
pro nobis.*

Coloss. 12.

*Gaudio nunc
in passionibus
pro vobis,
et adimpleo ea,
quod desunt
passionibus
Christi
in carne.*

gel; noha a' nélkül-is azért
soha nem lehetnek. De mint
hogy a' kegyes Isten, a' go-
nótságban el-merülteknek-
is, minden fele módok, és
alkalmatosságok, oktatások
által-is, kereli meg-térése-
ket: kikért az ő egygyetlen
egy Fianak-is nem kedve-
zett; hanem minnyájunkért
adta kin-šenvedésre, azon ő
aldott Szent Fianak tagjai-
is, azt akarja hogy hasznalat-
tyokra legyenek a' bűnösök-
nek, šenvedgyenek-is éret-
tek, az hol kívántatik, és jó
példájokkal-is igazítsák az
űdvőségnek úttyára őket.
Azért a' Szent Apostolok, és
több valasztottak-is, valóba
sokat šenvedtek a' bűnösök
meg-téréseért, a' mint olvas-
suk

suk az Irásokban-is. Espél-
dat-is adtak šenvedvén, hogj
a' bűnösök-is azokhoz ke-
pest tudhassák esekbe venni
magokat: meg-gondolván,
hogy a' jók-is így nyomo-
rognak, hátők gonófsák lé-
vén, mit várhaslanak magok-
ra. Sőt ha ennyi šenvedések
után-is, az igazak alig űdvő-
zülhetnek, (a' mint az Irás
tartya) vallyon hát az igen
bűnös ember, mint jelenik-
meg amaz rettenetes utólsó
napon? Mikor űdvőzítőn-
ket fésíteni víšik vala, e' bő-
kat mondotta: Ha a' zöld
fan, ugy mond, ezt mivelik,
hát a' šarazon mi léšen? az
az. a' ki az Istennek kegye-
me nélkül vagyon, a' vétkek-
ben ugyan meg-abott, mint

H3 a' tűz.

Prov. 11. 38
*Justus in ter-
ra recipit;
quanto magis
impium &
peccator?*

1 Pet. 4. 38
*Justus vix
salvabitur a
impium &
peccator ma-
gis parvum.*

Luc. 23. 38
*In viridi la-
gno hac fa-
ciunt, in ar-
vido quid spe-
es?*

a tűzre való fa, az igaz élő
 nyersfélségtől, a Szent Lé-
 lektől üres, mint a Lélek nél-
 kül való dőgh, mit reméni-
 het az? holott az Isten az ő
 kedvesit, fiait, barátit ennyi-
 képpen fanyargattatja és föl-
 dön, vallyon az ő ellenségi-
 nek, az halálos bűnben fe-
 trengőknek, bántás nélkül
 maradhat-e dőlgek? Ezek-
 ből azért, im látod, mennyi
 méltó gondolkozások, és o-
 kok lehet a meg-térére, a
 bűnös embereknek, kikért
 még a jók is szenved-
 nek.

Ti-

TIZENKILEN CZEDIK RESZE.

A kicsiny szivű Keresz-
 tényeknek is, jó pél-
 dákra vadnak, a szen-
 vedő hivek.

NEm csak a
 Világ fiainak, de
 a kicsiny szívű, edgyűgyű, és
 gyenge hitű Keresztények-
 nek is, mind példál, s' mind
 vigasztalásul lehetnek, az I-
 sten választott fiainak sok
 nyomorusági. Holott igen
 méltó nek előtt, és hivek-
 ben büntelen vitelni, hogy a
 kik ő náluknál nagyobbak,

Joan. 13. *E-*
emplū deo
di vobis.
Heb. 12. *A-*
ficiētes in
authorem fi-
dei, & con-
summatorē
Jesus, qui
proposito fi-
bi gaudio,
sustinuit
crucem. con-
fusione con-
emptā.

Luc. 9. *Si*
quis vult ve-
nire post me
collat crucē
suam quoti-
die, & se-
quat me.

Joan. 13. *Si*
mundus vos
odit, scitote
quia priorē
me odio habuit. Non est servus major Domino suo.
Math. 11. *Tollite iugum meum super vos.* Heb. 12.
Patientia vobis est necessaria. 2 Cor. 4. *Semper mor-*
tificationē Jesu in corpore vestro circumferentes.

jobbak, s' Istennél kedve-
sebbek, mind a régi, s' mind
a mostani időbeli Szentek,
annyi samtalán háborúkkal,
és lok-fele keferűségekkel
látogattattak ő Szent Felsé-
gőtől; hogy lehetnének tehát
mi-is bánatosok nélkül? Azok
felett, igen eheslen é világ-
nak Vrárt vették példaul ele-
jekbe: Látták annak tellyes
életiben való bánatosit, hábo-
rúit, szenvedéit; tudták s'
értették is bent akarattya-
is, ki nyilván meg hadta,
hogy valaki ő utánna akar
menni, minden nap fel-ve-
gye magára a keresetet, és ugj-
köveile őtet. Minden nap,

ugy

ugy mond, nem csak hébe-
hóba, de naponkint kell hár-
a keresetet vüelni: ki nem
láttya ezt a akar csak rapo-
gation, a' ki nem lát, úgy fel-
talalhattya az úrat.

Veszed-e esedbe, hogy ha-
te magad kémelled magadat,
és nem akarod a' keresetet
hordozni, úllyosb keresetet
adnak más felől az hátadra.
Mit sirb? mit morgolódol?
mit panaszkodol, kicsiny
hitú ember? Egyebet ezzel
nem nyers, bűnnél, s' lsten-
haragjánál fejedre; nehezi-
ted nyomoruságodat is véle.
Vagy talám azt akarod, hogj
az lsten az ő bölcs és bent
rendelésit meg-változtassa te-
éretted? a' ki ez világot az
embereknek, nem nyomo-

Hs rúsá-

rúságúl, sem Paradicsomúl,
hanem büntető, sám-kive-
tésben való tömlőt zúl hadra.
Tekints előbbrehat, bolód-
ság azt kívánnod, hogy az
Isten tenéked kedvezzen
többet é világon, hogy nem
az ő szerelmes Szent Fiának,
a Christus Iesusnak, vagy
annak aldott Szent Annya-
nak, a beplőrtelen Szűz Ma-
riának: mely két személy
öröktől fogva leg szeretebb,
és kedvesebb volt, ő Szent
Istensége előtt. Ezeknek pe-
dig tellyes életek é földön,
bújdosás, segénység, hábo-
ruság, és csak tellyeséggel
mind kereset volt; noha ezek
minden bűn nélkül voltak,
nem úgy mint te. Tudod-é,
hogy a melly ből gának ebe

vagyon, az ő Vrától igen jó
néven vesén olyan orvosa-
gor, avagy ajánlékot, a mi-
neműltit, hogy az ő Vra, az
ő maga szerelmes gyermeké-
nek, vagy igen kedves bara-
tinak, igen jó gyánánt, és
nagy kedven ad ajándékon.
De vallyon Christus Vrank-
nak, és Szűz Mariának volt-é
többek affele kelesves élet-
ben? a Patriárhak, Profé-
ták, Apostolok, Martyrok,
Remeték, és minden rendű
samtalan sok Szentek, meg-
menekedtek-é tölle Olvai-
sad az Historiakat, a Szen-
tek életiről, nem találh egye-
bet, a sok rendből nyomor-
gatásoknál, próbáknál, s
servedéseknel felállók. Hal-
lyuk azért a Szent Jakab in-

psalm. 139.
Multatris
bulatones
justorum. 2.
de omni
bus his libe-
rabit eos
Dominus.

Jacob. 4. *Exemplū accipite fratres, extrinsecus mei laboris & patientia Prophetai. Ecce beatus artifiaui eos, qui sustinuerunt sufferentia Job audistis & finem Domini vidistis.*

Heb. 11. *Alii ludibria, & verbera experti, insuper & vincula, & carceres, lapidati sunt, scilicet sunt, & occisione sunt, in*

occasione gladii mortui sunt, Circumierunt in montibus, in pelibus caprinis, egentes, angustati, afflicti, quibus dignum non erat mundus. In solitudine erant, in montibus, & speluncis, & cavernis terrae, &c.

tését, ki így áll: Például vegyétek, Atyámfiai, a Profétáknak lanyarú ki-meneteleket, munkájokat, békeséggel való tűréseket, kiket bődögoknak tartunk szenvedésekért. A Szent Jób békével-tűrését hallottátok, a Christus Vruak életerének végét látrátok. De Szent Pál is a' régi Szentekről úgy mondott: Néméllyek, úgy mond, csúfolásokat, tömlőzöket szenvedtek, megköveztettenek, vagdaltattanak, kisértetrenek, fegyverre hányatattanak, bujdosítanak, özöndörába, ketske bőrbe öltözve, búkkódélekkel, sör-

ron-

rongatásokkal, nyomorgatásokkal bántattak, kikhez né vala méltó e világ. A' puszták-bálbújdosván, az hegyeken, völgyeken, barlangokban, földnek lyukaiban bujdoskolván, Ugyan azon Szent Pál, & magokról Az Apostolokról-is, így beszél, midőn az ő fok-féle nyomoruságokat számlálná, és gyalázatyoknak, éhezéseknek, somjúságoknak, veréseknek, taglásoknak, háboruságoknak, üldözéseknek, fáradozásoknak, kiket viseltek, sokságát emlegetné, hogy végre mint a bemegetet, és ocsmányságot, úgy tartotta őket a világ.

Sőt

scilicet sumus. 2 Cor. 11. Quis infirmisatur, & ego non? quis scandalizatur, & ego non? Psalm. 33. Multae tribulationes iustorum, sed & de omnibus his liberabis eos Dominus.

1 Cor. 4: *Usq; in hanc horam esurimus, & sitimus, & nudis sumus, & colaphis cedimus, & instabiles sumus, & laboramus operantes manibus nostris: maledicimur, & beatificamur; persecutio, ne perimur, & sustinemus, blasphemamur, & obsecramus, tanquam purgamenta huius mundi*

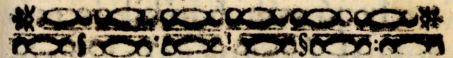

Sőt bővebben-is olvashatsz,
 egyéb írásiban-is, és az A-
 postoli cselekedetekről írt
 könyvekben is ezekről. Es
 csak ezekből-is meg-érthe-
 ted, hogy valóba sok az i-
 gaz, és lsten-felső emberek-
 nek nyavalyájok, és bántá-
 sok mindenkor è világon,
 kiket méltó hogy büntelen
 bomorú állapotban elméd-
 ben forgass. Tudván azt-is,
 hogy nem csak te vagy egye-
 dül az háborúkban, inségek-
 ben, gyötrelmekben, de e
 világ serte berint, több sam-
 talan Keresztén Atyád-fiúi,
 nem csak hozzád hasonlók,
 sőt ugyan nagy rendű és méltó-
 ságú Uri, és Fejedelmi em-
 berek-is, és naladnál ártat-
 lanbak, nem csak ennyit,
 mint

8 Petr. 4.
 Scilicet e-
 andem passi-
 onē. et qua
 in mundo
 est vestra
 fraternitati
 fieri.

mint te, sokkal nehezebb
 dolgokat, sam kivételket,
 bújdosásokat, és egyéb ke-
 servesnyomoruságokat nagy
 méltatlanul-is szenvednek:
 de végezetre à jó Kereszté-
 nyeknek, minden türesínek,
 szenvedésínek, bizonyos,
 hogy öröma vége, vagy ha-
 maréb, vagy későbbben.

Psal. 129.
 Qui semper
 nant in la-
 crymis. et
 exultatione
 morant.

H V SZADIK R E S Z E.

Tanítanak à nyavalyák e-
 gyéb nyomoruságok-
 ban lévőkön-is kö-
 nyörólni.

SZereznek to-
 vábbá még ilyen
 jót-is

*Æneid. 1.
Non ignara
malis mense
et succuro
vere discos*

jót-is emberben à nyava-
lyak, hogy à kik azokat meg-
kóstolták, abbúl tanúlnak, s'
tudnak ostan, más nyava-
lyás, keserves embereken is
szanakozni; és egekbe jut-
ván, mint kívánták, s' várták
ők-is bús korokban, nehéz
igyekben, egyebeknek vi-
gasztalását, és segítségét: és
mely jó volt ő nekik-is, má-
soknak ő rajtok való könyő-
rülése, s' vélek való jó testi
búkságokban, ha nem hínce
oktalan aliat terméserűek,
tehát ők-is hasonló jó csele-
kedetekre indíttatnak. Lát-
tyuk-is közönségesen, hogy
à ki valaha nehéz rabságba,
vagy nehéz betegségbe volt
fokalg, örömesben segít más
szegény rabokat, vagy be-
reg-

tegnék, s' inkább nem utállja
meg őket, hogy nem a' ki a'
felét soha nem szenvedett,
sőt csak kedvére élt, és nem
tudgya micsoda a' nyomo-
rúság: Mint ama' Gazdag-is,
a' ki a' nyomorúlt Lázáron
nem tudott vala könyörülni,
mert ő nem kóstolt volt ke-
serűségeket. Szent Pál is ed-
gyikből ebből commendál-
lya a' mi Idvőzítőnknek kö-
nyörülő vóltát, és abból ad
biztatást minékünk, hogy ő
Szent Felsége önnön maga
próbálta meg à nyavalyákat,
és kísérteteket, és azért haj-
landobb ő rajtunk a' meg-
könyörülésre. Meg-berzi a-
zért a' nyomoruság, a' mint
mondám, hogy akar ki is
magáról meg-érti a' mások

I

Luc. 16.

Hebr. 4.
*Non habet
miserantissu-
cem, qui nō
possit compa-
ti infirmita-
tib' nostris:
tentatum
autem per
anxia, et
Heb. 2. De-
buit per o-
mnia fra-
tribus affi-
milari, ut
misericos
fieret.
Ist. 53. V'ip
dolorum
seius infra
mitatem*

búk.

Ecel. 31. *In
cellis que
sunt proxi-
mi tui ex-
cepso.*

Ecel. 38. *Memor esto
judicij mei,
sic enim eris
et tuum.*

Math. 25. *Venite bene-
dicti Patris
mei, &c.
Esuriivi e-
nim, sitivi,
nudavi, infir-
mavi, &c.*

szükségét; és megfordúlhat
arról elméjében, hogy ílmét
az után is mint mázizor
meg-eshettek ő rajta, a' go-
nosz Izerencsék, az kik ol-
lyanok a' minéműt másón lát
lenni, akar még nehezebbek-
is annál, holott senkinek
nem adtak állandó-téppen,
és örökösön a' jó Izerencsén,
hanem forgó golyóbiton ir-
ják azt állani, és vannak
mondgyák lenni, kikhez ké-
pest hanem szinte vak, mind
izemének, s' mind elméjének
a' világa az irgalmaságos
cselekedetekre, és nyomor-
ságokban lévőkön való kö-
nyorúletetiségre, és vélek va-
ló jó tételre méltán inditat-
hatik, tudvan hogy az Isten
is csak az irgalmasoknak ir-
gal-

galmaz és ha fordulna a' *carcere sub-
&c. & bene-
fecisti mihi.*
koczká, tudgyó az jóért ő-is
jót remélleni, s' várni ollyan-
kor, mind emberektől, s'
mind Istentől.

HVSZONEGY. GYEDIK RESZE.

Az Istennek-is dicséreti
vagyon a' jóknak Izen-
vedésiből.

A' Többi kö-
zött illyen jó, és
Szent dolog-is gyűmölcsé a'
fanyaruságoknak, hogy fok-
lízor az Istennek-is dicsérete
származik belőlők. Mi-
dön a' keresztyén Ember,
a'

Psal. 73. *Pauper &
inops lauda-
bunt nomen
tuum.*
Baruch 2. *Nō mortui,
qui sunt in
inferno que-
rū spiritus
acceptus est*

*in visceribus
suis, dabūt
honorem &
justificatio-
nem Domino:
sed anima,
que tristis
est super ma-
gnitudinem
malis, & in-
cedit curva
& infirma,
& oculi de-
ficientes. &
anima esu-
ariens, dat tibi
gloriam.
& justitiam
Domino.*

*Pla. 49. In-
voca me in
distributione tua,
erua te, &
honorifica-
bū me.*

Joan. 11.

a' félelmekbe, nyavalyákba,
fogyatkozásokba, Istenhez
folyamodván, a' vigasztalást,
és szabadulást nyeri a' félék-
ből, fel gerjed az Isten dicsé-
retire, hálá-adásra. Erről ő
Szent Felsége maga-is így
szóll: Híj segítségül ugy-
mond engemet a' te háboru-
ságidnak napjain, meg ment-
lek téged, és tisztelettel illecz
engemet. A' végre engedte
vala Christus Urunk Lázárt-
is a' kit szeret vala Bethaniá-
ban nem csak, meg betegül-
ni, de ugyan meg-halni,
hogy annak oltán fel-tá-
masztásával, ismértetnék, di-
cséiternék, és dicsőiternék
ő Szent Felsége.

Hasonló-képpen a' Kirá-
lyi Ember Leányának - is
halá-

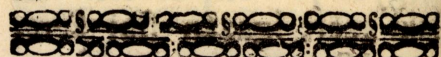
halálát, kit nevének nagy
tiszteltire támasztá-fel. A'
vakon bűletett ember felől-
is, az Apostolok kérdésére,
ugyan azt felelé ő maga:
Hogy sem annak a' vaknak,
sem a' bűléinek vétkekért
nem lőtt volna az a' vakon
bűletés, hanem hogy az I-
stennek cselekedeti muta-
tódván-meg azon, hinnének
ebből-is ő benne, és dicsí-
tetnék s' tiszteltetnék az ő
kegyes jó-volta érette. Va-
laki azért igazán fiúi bere-
tettel szereti az Atya Istent,
a' mit mindennapi imádságba
sokor kérni, hogj bűletettség-
meg ő Istenségének Neve;
abból-is bűkség, hogy a' bá-
jávala' sive egygyezzen, és
kef legyen akarmit örömezt,

Joan. 9.

Marth. 6.
Sanctifica-
tur nomen
tuum

kedvesen szenvedni. Vala-
miből ismérheti, hogy Isten-
nek tiszteleti következhetik;
sőt illik is keresni minden
módon a' féle alkalmazás-
gokat, az eszközökét is nem
kell utálni. Mert a' ki ezt
nehézi, és nem cselekezi,
azt ő Szent Felsége nagy i-
gassága szerint bőrnű osto-
rok alá vetvén, abból isu-
gyan dicsirete következik ő
Szent Istenségeinek végezet-
re.

HVSZONKET

TÖDIK RESZE.

Nem engedik a' lanyar-
gatások, hogy e' föl-
di jókhoz felettéb ra-
galz-

galzkodgyanak a' jó
Keresztények.

Sokan találta-
nak, Isten kegyel-
méből, jó jambor Emberek,
a' kik minden nagy vérkek-
től igen óltalmazták mago-
kat, igazán élvén sok jót is
cselekeének. De azért a'
mellett e' földi javokhoz,
marhajokhoz, jószágokhoz,
majorságokhoz inkább ra-
galzkodnak, hogy nem ille-
nék, és több gyönyörúsége-
ket, s' bizodalmokat venik a-
zokba, hogy sem a' mértékle-
telleg jóágos cselekedete
szenvedne. Kiért majd ugy
esik dolgok, mint némelly
sép fényes tisztított eszközök-
nek,

8. Aug. Ci-
vit. lib. 1.
cap. 30. In-
firmis ani-
mis hostis se
curitas; &
sanguinem la-
pillis adone
sutor, neces-
saria est tri-
bulatio.

Idem cap.
32. Avarus
vero, luxu-
riosus, po-
pulum, se-
ditibus ef-
fectus est.

nek, fogyvérnek, vagy
akarmi kontósoknak, s³ és
féléknek-is, a kiket ha igen a³
földre raknak, a³ földtől ro-
da, rothadás, penész, vagy
föld baga is mérzik meg és ér-
zik rajtuk, és akképpen kár-
esik benne. Mert lehetetlen
dolog hogy az ember is vala-
ki igen a földi jóknak adgya
magát, és az igaz czélt, mel-
lyet az Evangeliumi tanítá-
sok fel-töttek, meg halad-
gya, hogy a³ lelki jóban fo-
gyatkozást ne vallyon, és
hibát ne legyen.

Mint-hogy a³ Mennyei
jóknak, és e³ világi, jóknak
berelmek egygyütt egyenlő-
ben lévén, semmi-keppen
meg nem alhatnak. Nem-is
akarja Isté, hogy az el múlá-
dó

dó, el-maradandó, el-ve fen-
dő hason miatt lassan lassan
idegenül yön, és el bők-jék
az emberek bive a lelki jótulá
annak-okáért kár vallásokot,
külömb külömb bántódáso-
kat, bocsát az olyan embe-
rekre, kikkel a³ földre ereb-
kedet biveket fel-emellye, és
csak ő magabá hadgya hely-
heztetni azoknak igaz nyu-
godalmat, s³ békefégit. Ez
világi jókkal csak mulando-
ság-keppen mindeñapi bük-
féért, nem gyönyörködte-
téért hagyván élni. A³ mint
hogy a Nőc barkedéből ki-re-
pült galamb-is nem találván
a³ nagy viz-özön miatt, a³
mire szálhatna nyugoda-
lomra bátorlággal: (mert
dögre nem akart állani

Genes. 8.

15 mint

S. Bernard.
*Delicata est
divina con-
solatio, qua
non admis-
sit alienā.*

Luc. 16.
*Nemo po-
test duobus
Dominis ser-
vire.*

mint az holló, sem a vízre né
erebkedett veszedelemre:)
ismétt a bárkába, a bátor-
ságos helyre, az hol minden
bűkségére való jó késé talál-
tatott, szállott vissza. A' jam-
botok is akképpen, látván
hogy é világi hiába valóság-
nak, és gonoszságoknak is ö-
zönébe nem lelhetni, semmi
örökös és valóságos igaz jót,
a' veszedelmektől megmentő
bóldog Bárkába, melly az I-
sten országa, bűkség hogy for-
ditassák a' bűveket minden ki-
vánálásokkal edgyűt. Holott
a' bizonyos, hogy az Isten
lelkének malasztja, és vigas-
talása igen kényes, a' más-
külső idegen vigasztalást,
közeli nem szenvedhet maga
mellétt, tudni illik ez hitván
vilá-

világot. Nem is találhatni
azt fel e' világi gyönyörűsé-
gekben élőknel, e' világ fia-
nál.

HVSZON HAR. MADIK RESZE.

A' esédes nyugodalmok-
bá, a' jóknak erkölcsét
nem hadgyák gonosz-
ra változni a' fanya-
rúságok.

BAr igen felet-
téb ne kapcsollya-
is bűvét a' világi jókhoz az
ember, de ha az Istennek e'
földi ádományiban, a' jó be-
reneséekben, igen a' nyugo-
dalom.

Job. 28. *Nō
invenitur
in terra sua
viter vivē-
tium.*

S. Chryso.
*Sicut in a-
qua stans
crescunt
vermes: sic
in ossa
quiescit ho-
minis mala
operationes*

S. Grégor.
*Dum mens
secura red-
ditur, in
corpore re-
laxatur.*
Idem Mul.
*et sapè gra-
ue periculū
quies & se-
curitas pe-
perit.*

Reg.

3 Reg. II.

dalomnak adgya magát, félsz
hogy úgy ne történjék dol-
ga, mint a mely víz egy hely-
ben lokáig vesztve áll, nem
foly, nem törtetik, végre
meg rutul, meg-is búshodik,
csak férgeknek, kigyóknak,
békáknak való lésze, egyébre
nem jó. Az emberek is nyu-
godalomban, és nagy békef-
ségben gyakran el-valtoznak,
és jó erkölcsök gonoszá vá-
lik, resté, és tunyává tétet-
nek. Mint amà nagy Sz. Dá-
vid Király is, kinek háborui-
nak idején, semmi olly nagy
vértékben életét nem olvassuk,
de mikor nyugalomban,
kedvére kezdett élni, mind
paráznaságba, gyilkosságba,
kevélységbe ollyankor léleg-
zett. Sőt az ő fiának Salamon
Ki-

Királynak-is mi ártott inkább
annál? holott a' lok nyugod-
alom, békefég, gyönyörű-
ség után tántorodott-el az I-
sten útjáról, és veszt olly
képtelenül: Az Vrlsten a'
Prophéta által szólván a Mo-
áb Nemzetfégenek, rutlágos
vértkeit az ő lokáig való bé-
keféges nyugalminak tu-
lajdonitva, módván: Meg-
nyugott Moáb az ő seprei-
bé, nem öntetett egy edény-
ből másba, Az az, nem vólt
háborúsága, sem ellenségitől
bántása: mint sőtén csak a'
tájban a' Sidó Nemzetnek,
kiket Isten ellenségek kezé-
be adván, rablagra vitettek
vala. De még a' Sodoma-
béliek veszedelmének okai
között-is azt emliti edgyiket
a Pro-

Jerem. 48.
*Requiescit
Moab in for-
cibus suis:
non est trans-
fusus de va-
se in vas.*

Ezech. 16.
*Eccce hac fu-
it iniquitas
Sodoma: su-
perbia, sa-
turitas pa-
nis, & abun-
dantia, & o*

*idum ipsius,
& filiarum
ejus. Et ma-
num egeno
& pauperi
non porrige-
bant: & e-
levata sunt
& fecerunt
abominatio-
nes coram
me, & abstu-
li eas, dicit
Dominus.*

Luc. 19.

a^o Prophéta által a^o Szent
Lélek, hogy azok mindennel
bővelkedvén, hivalkodó
nyugodalomban éltek, mel-
lyekből mint a folyam a kut-
fóból ki-aradtak ostantán az ő
kevélységek, irgalmatlansá-
gok, tobzódások, és bűja fer-
telmeffégek, kik miat túzzel
meg-emésztettek, és el-súl-
lyedtek pokolig. Azért írat-
ta vala Christus Vrunk Jeru-
salemre is, mert látta békes-
séges örömöket, és vigassá-
gokat, tudván hogy azokból
melly iszonyú veszedelemre
kelletnék fordulni. Annak-
okáért felette nagy jó voltá-
ból cseleksi ő bent irgalma, a
mikor a jambor Embereket,
csendes nyugodalmokban
külömb-külömb bántrások-
kal

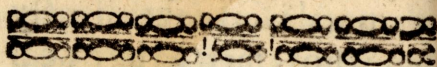
kal nógattya, és serkengeti,
mint a Lethargia nevű nya-
valyában feküvőket is fok-
ták untalá serkengetni mély
álmokból, mert ha úgy nem
ébreszgetnék őket, és nem
bolygatnák, veszedelmek
következnék fok nyugodal-
mokból, és így fok képpen
őltalmazza az Vr Isten is az
ővéit, gondviseléséből sújtol-
ván nehéz dolgokkal; hogy
el ne fajúllyanak, és jó erköl-
csök s' jamborságok vadóc-
zá ne változzék. En azt
hissem, hogy ő bent Felfé-
gette azt a jeket azzal is,
midőn a frigy ládájába Mo-
yses Prophétával, ama győ-
nyörűséges eledel Manna
mellé, a veszedelmeket is oda tette,
hogy egekbe vennék az ő
vá-

*S. Aug. lib.
1. Civ. cap.
30. Secun-
dū rebus ea
mala orān-
tur in mori-
bus, quae sa-
viensibus
pejora sunt
hostibus.*

*Miscetur
tristitia lau
di,*

válástott népei, a' világi é-
desség mellett búkséges létét
a' keherűségnek-is.

HVSZONNE. GYEDIK RESZE.

Ne ítéllye senki, hogy
csak a' bűnért adassa-
nak a' nyavalyák, és e-
gyéb ostorok az isten-
től.

NEm jól itél-
nek fokban abból,
hogy csak a' bűnek érdemé-
ből állana az ostorozás az
emberekre: miképpen a' Sz.
Jób baráti-is beszélnek vala,
hogy egy igaznak, és ártat-
lannak

*Job. 4. Re-
cordare ob-
secro, quis
unquam in-
nocens peri-
it, aut quā-
do recti de-
trecti sunt?*

lannak sem lőtt volna romlá-
sa, veszedelme è világ berint.
Mert a' mint Sz. Jób-is azok-
nak ő maga felől-is meg fe-
lele, hogy igaz és ártatlá vol-
tára forgana fok keherűsegek-
bē. Most is fok ártatlannak
keli bévedni, a' mint fellyeb-
ismeg mondtuk. Vgyan-
is ha az ugy volna, hogy csak
a' bűn után járna è világi fok
nyavalya és berencsétlenség,
fok ártalmas rof dőlgoakat
magyarázhatnánk abból; az
Atyafi bereret-is úgy job-
ban el fogyna; mert így
bántodott embert szabadon
gyúldlné, utálná, és kárhoz-
tatná a' többi, a' kik binte ak-
kor nyavalyábá nem volná-
nak: Mint az akaßtott nyár-
lolt embereket láttuk, hogy

K igen

*Job. 16.
Hec passus
sum absq, in-
iquitate
manus mea,
cū haberē
mundas ad
Deū pre-
ces.
Job. 17. Nō
peccavi, &
in amaritu-
dinibus mo-
ratur oculo
meum.
Eccles. 8.
Sunt iusti,
quibus ma-
la provenia-
unt, quasi
facta ego-
runt impio-
rum.*

igen kevéssen találtatnak a
kik bánának, sőt mikor lát-
tyák-is csak gyalázzák vétke-
ket emlegetik, idegen a bűvek
tőlők, maga gyakorta azok, a
kik a' féle bégény büntetett
embereket itilnek, ha magok-
bá állanának jól bántot ven-
nének lelkek-isméretiről, sok
képpen bűnösbecnek talál-
nak önön magokat azoknál;
sokszor-is vagyon, hogy a mi-
némű vétekért egygyet fel-
akasztanak, más azon féle bűn-
ért, sokkal nagyobbért-is
tiszteltetik, s becsül-
tetik e vilá-
gon.

HV.

HVSZON-ÖTÖ- DIK RESZE.

Meg. próbáltatásért-is a-
darnak sok nyavalyák
és bántások az Isten-
től.

KÖVETKEZIK
még is, hogy a' ki
Kereszténynek tartya ma-
gát, bűkség hogy előtte
büntelen viselleye, hogy senki
az Isten országában el nem
választatik, hanem előb életé-
ben sokkal képpen meg kell pró-
báltatni; jöllehet nem mind
egy-arányu próbákkal, hané
mint a Czementés-is, az ara-
K 2 nyat

Daniel. 12.
Elizentur,
& dialba-
batur mul-
ti; & quafi
ignis proba-
buntur.

Job. 7. Mi-
liria est via
ra hominis
super terra
rami.

Ibid. Pista-
ra cum di-
luculo, &
subito pro-
bat illud.

Job. 23. Ipse
scit viam
meam, & pro-
babit me
quasi aurum.
quod per
ignem transi-
t.

1 Cor. 13.
Fidelis Do-
minus quoniam
patitur
vos tentari
supra id
quod pote-
stis: sed fa-
ciat etiam cum
tentatione
prove. tam-
ut possitis
sustinere.

Psal. 38.
Domine pro-
basti me, &
cognovisti
me.

nyat néha csak gyengén pró-
ba kővön, néha pedig ugyan
az erős tűzben is próbálly-
meg. A' bölcs Isten is ugy
nyúl a Keresztény emberek-
hez, kinek kinek a mint ben-
vedhetetehetése, s' ereje. A-
vagy a miként a' gyenge gyű-
mölcsökkel is szoktak bántani,
a' vastagab féléhez kemény-
ebben foghatnak kár nélkül,
olyan tekintetű ő bent felle-
gének, az emberek természet-
tíre, és állapattya is.

Nem tudhatjuk a' mennyi
erőt, és malasztot óltott és
adott belénk az Isten, de ő
jól tudgya, s' láttya mértékét
ajándékinak bennünk. Azért
mindenkor igen alaza ottan
és zugolódás nélkül őreá kell
magunkat hadnunk, minden

pro-

próbáiban, és látogatásiban,
el híven igazan azt felölle;
hogy édes Atyánk ő, és igen
hű hozzánk, és nem hadgya,
hogy erőnk felett kísérget-
tessünk: sőt kísértésekben is
mérősséget berez, ki által
leheszünk elégségesek a' ben-
vedelekre. Meg-tetozik ez a'
Móyses második könyvéből-
is igen nyilván, miképpen az
Vr Isté sok rendbéli próbák-
kal látogatta az ő népet, és
mind azok után mint vigas-
talt meg. De csak hamar
ismét újjobban próbákra
fogta őket. És nem csak a'
Sidókkal, de valakiket bere-
tet eleitől fogva úgy cseleke-
dett vélek. Am bent Jób után
Tóbiást is egy-néhány eszen-
deig való vaksággal, nagy

K;

lze-

Phil. 4. O-
mnia possum
in eo, qui
me co: for-
tat.

S. Ambros.
Si quando
tentatus, co-
gnosce quia
paratur co-
rona.

Exodus.

Tobias.
*Quia accedens
ad servitum
Dei, necesse
fuit, ut tentatio proba-
retur.*

Segénységgel, sok búval, há-
nattal látogatván; az-után
ismét mindenbe meg-vigab-
talta nagy öröme fordítván
azokat a mellyekből az-előtt
keferéségi voltak: és akkor
igy állott neki az Angyal:
Mivel-hogy úgy mond ked-
ves voltál az Istennél. Szük-
ség volt hogy a kiéntés meg-
próbálna tégedet. Im hal-
lyuk: azt mondgya a Sz. Ra-
phaél Angjal, hogj ugy a búk-
ség volt meg-probáltatni. O-
kát-is meg-mődgya nyilván;
mert kedves volt az Istennél.
Akar-kinek-is, a ki Istennel
kedves, meg kell próbáltatni:
Hallyuk-meg azért a leczket
mit hágy az Istennek Lelke
miányjunknak, valakik Isten
Sólgainak tartjuk magukat:

Fiam,

Fiam, úgy-mond, az Isteni
Sólgálatra járulván, állj igaf-
ságban, és félelembé, s' kébi-
tsed hozzá a lelkedet a' kísér-
tetekhez, alázd-meg a bive-
det, és tűrj mindent a mivel
látogatattol, el-fogadgy, és
fájdal midban tűrj, és meg-a-
láztatásodban, légy békével
benvedő. Mert az arany,
és az ezüst, tűzben próbál-
tatik-meg; az elválástandó
emberek pedig, a meg-aláz-
tatásnak iskolájában. Jajt-mőd
pedig azoknak, a kik a bé-
kével-tűrésnek jószágos cse-
lekedetét el-vestették. Es
ismét így áll azon Irás: A'
fazekas edényit meg-probal-
lya az égő kemencze; az i-
gaz embereket-is az háboru-
ságnak kísérteti. La Christus

K 4 Vrunk.

Ecl. 2. Pi-
*li, accedens
ad servitu-
tem Dei, sta-
in timore,
& prepara
animum tu-
am ad ten-
tationem:
deprime cor-
tuum, &
sustine om-
ne, quod tri-
bi applica-
tum fuerit,
accipe, & in
dolore susti-
ne, & in hu-
militate tri-
a patientiā
habe. Quo-
niā in igne
probatur
aurum, &
argentum;
homines ve-
rò recepti-
biles in ca-
mino humi-
liationis.*

*Pa. hie. qui
perdiderunt
sustinentia.
Eccles. 27.
Vasa figuli
probat for-
nax. & ho-
mines iustos
tentatio tri-
bulatio. Luc. 22. Si
mon Simon,
ecce expeti-
vit vos Sa-
thanas, ut
tribuaret si-
cut triticum:
ego autem ro-
gavi pro te,
ut non deficiat
fides tua.*

*Gene. 27.
Accede ad
me, ut tange-
gam te. fili-
mi & proba-
verum tu
sis filium me-
um.*

Vrunk-is hogy mond volt
Szent Péternek: Simon, Si-
mon, imé a Sátán ki-kért bé-
nneteket, hogy meg rostálna
mint a búzát: de én imád-
koztam te éretted, hogy el ne
fogygyon a te hited.

Vedd eszedbe, hogy valaki
Istennek kezd szolgálni, azt
ostán próbára kívánja az
ördög: a mint Sz. Jób felől is
meg-hallók. Nem-is monda
azt ldvőzítőnk, hogy nem
engedte volna a meg-rostá-
lásra; az az kísértésekre, és
fok háborúságoknak próbá-
ira; hané csak azzal biztatá,
hogy imádkozot álharatoslá-
gokért, és hireknek meg-ma-
radásáért. Am nyilván-is lőt,
mely bőrnnyen meg-rostálta-
tának; nem csak az Aposto-
lok,

lok, de mind a több Szentek-
is, hogy végre Sz. Pál irása-
ban is így bizonyítaná: Mi,
ugy-mond, csudaivá lőttünk
é világnak, az Angyaloknak,
és az Embereknek előtők:
hogy tudni-illik lássák sám-
talan baj vivásinkat, és túrel-
fel való szenvedésit nyomo-
rúságinknak. Es vallyon mit
tud, a ki meg nem próbálta-
tott, sem ő maga nem tudgya
magát mire való; s' mi jó le-
het benne, sem más őtet mi-
nemű legyen minden volta-
képpen. Azt hiszem, azért
mondgya vala az Istennek,
Sz. Jób felől a Sátán-is; hogy
holot eddig csak jó szerencsés
és áldomassággal bővelkődő
állapattya volt Jóbnak,
könnyű volt jámborlágban

Ks elni:

*Sap. 3. Tan-
quam aurum
in fornace
probatum es.*

*1 Corin. 4.
Spectaculo
facti sumus
mundo, &
Angelis, &
hominibus.*

*Ité 2 Cor.
2. cap. le-
gatur.*

*Eccles. 34.
Qui non est
tentatus,
quid scit?*

De, ugy-mond, bocsásd reá
sullyos kezeidet, és légyen
bántása a testnek, és cson-
tyainak, meg-látnod ha azon
edgyűgyű jámborlágba ma-
rad. Azért az Vr Isten-is min-
dgyárt reá erefté a Sz. Jám-
borra a Sáránt, a mint ő ki-
vánta: jóllehet ott valóba re-
á-is találá, a tókélletes be-ve-
dő jámborra, és nem kaphata
semmi gonoszt rajta, bégyen-
be marada a kísértő ellenség.
Vgy bókott lenni a Temjén-
nek, Truciscusnak, és afféle
jó illatozó állatoknak dől-
gok, mikor a tűzben égnek,
jó illatú fűstök vagyon. Es
a jó illatú szagos fűvek-is, mi-
kor meg-szorongattatnak,
rontattnak, akkor terjed kül-
lyebb az ő szagoknak ereje:

A'

A' fű szagátokat is mikor
rontyat, erősebb illatnyok:
A' drága jó szagú olajok is,
és vizek, mikor bolygattat-
nak, ki-öntetnek, illatnyo-
kat nem rejtik, de e' ter-
jesztik bőségesen. Sőt még
a gabonákat is, ha nem csé-
petnek, szörnák, rostálnák,
őrölnek, mint lehetne kenyér
be-őllők a visontag a gonos-
fűvek, és a kikben nehez szag
vagyon, s' akarmi bűdös
ocsmányság-is, ha keverget-
tenek rontattnak, bolygat-
tattnak, minden bűzőket in-
kább ki-adgyák magokból.
Azért a proták is, és szoron-
gatások, s' bantások az em-
berekben mi legyen, valólá-
goslása, és nyilván valóvá t-
sík. Es e' nélkül nem akar
had-

S. Ignatius
Mart. Fris-
men. & Chri-
stianum de
sibus molar-
um verum
Christi. pae-
ne officiar.

hadni senkit az Ur Isten, ha-
nem mindenkinek meg kell
próbáltatni, valakiket ő el-
akar választani seregébe.

Minden próbáinkban a-
zért búkság hogy meg fogad-
gyuk a Szent Lélek Istennek
intéfit, és kegyes vigasztalásit
vegyük: Mert, úgy-mond,
fokáig sē tarthat a proba; a-
kar minémű nyomoruságok
menyből bocsátattak legye-
nek israjtunk, mindē hamar-
sággal nagy jora fordúlnak;
ha békével várjuk, mikint a
Cselédes ember-is, az ő mű-
kájnak, bántásinak, kapállá-
sának, fáradságának, major-
kodásának kívánatos gűmöl-
ését addig el-várja csendes-
len, még elő-jő mindennek
az ő ideje, aratásnak, búret-
nek,

*IIa. 54. Ad
punctum in
modico de
reliquis.
& in mis-
erationibus
magnis can-
gregabo te.
I Pet. I. In
quo exulta-
bitis modi-
cum nunc,
si oportet
contristari
in varijs tri-
bulationibus.
Jaco. I. O-
mne gaudi-
um ex illi-
mate fra-
tres cum in
tentationes
varias incu-
deritis.*

nek, és barmai tenyészé-
sének az ő idejek, akkor ör-
vendezőtán, az ő munkái-
nak hasznát látván. Méltó
meg-jegyezni ama' Bethuliai
Szent Judith Asszonyak is
bép sárait, kikkel a meg bál-
lott verban lévőket hátorit-
tya vala, mondván nékiek;
hogy holott Abrahám mara-
déki vólnak, és Istennek
választott népei, tartoznának
véle, hogy ők-is arról meg-
emlekeznének, miképpen
Abrahám Pátriárcha meg-
kísértetett, és sok háborusá-
gokban meg-próbáltatván,
lőtt vólna az Istennek barit-
tyává: azon-képpen, úgy-
mond,

*bulationes transferunt fideles. Illi autē qui tentatio-
nes non susceperunt cum timore Domini, & impati-
entiam suam ostenderunt, &c. Exterminati sunt ab
exterminatore, & perierunt.*

*Judith. 8.
Memores es-
se debent,
quomodo
Pater noster
Abraham
tentatus est,
& per mul-
tas tribula-
tiones pro-
batus, ami-
cus Dei ef-
fectus est:
Sic Isaac,
sic Jacob, sic
Moyses, &
omnes qui
placuerunt
DEO, per
multas tri-*

2 Corin 1.
Benedictus
Deus & Pa-
ter Domini
nostri JESU
Christi, Pa-
ter miseri-
cordiarum,
& Deus to-
tus consola-
tionis, qui
consolatur
nos in omni
tribulatione
nostra, ut
possimus &

mőd, Isták, és Jácób, és Moy-
ses; és valakik tetczetnek
az Ur Istennek, mind lok há-
boruságokon kellett által-
menniek: Azok pedig, a'
kik a próbákat fel nem vet-
ték Isteni félelemmel, és az ő
tűrhetetlenségeket, pana-
bólkodó morgolódásokkal
ki-mutatták, mind el-veőre-
nek volna. Es ez okon
Szent Jakab Apostol bő dog-
nak írta azt lenni, a ki jól vi-
selt a kísérteteket: Mert ugy-
mond, midőn meg próbál-
tatik, el-veő az életnek Ko-
ronáját. Mondeyuk tehát
a nagy Szent Pállal mi-is:
Aldott legyen a mi VRUNK
JESUS CHRISTUSNAK Sz-
Attrya, és a tellyes vigasztá-
lálnak Istene, a ki vigasztal
ben-

bennünket háboruságinkbá, *nos consolati
ri eos, qui
in omni
pressura
sunt.*
hogy mi-is vigasztalhasunk
egyebeket, intélek által, a'
mint mi-is intettünk az I-
stentől.

Továbbá, kérdehné va-
laki, ha csak nyomoruságok,
és szenvedések által próbál-
tatnak-e a Keresztény embe-
rek? Kire azt mondhattuk,
hogy noha a kiket beret az I-
sten kivált-képpen való ke-
gyelméből, inkább a' lanyar-
gatásoknak próbáin forgat-
tya, s' a' nélkül ugyan nem-
is hágy edgyet-is benne.
De mind az-által a jó beren-
cse-is, felette igen meg pró-
bállya némellyikét: és bizo-
nyos az, hogy gyakortáb ve-
sédelmes e' próba: Mert
az édes berencsétől hirtelen
meg-

S. Aug. Ci-
vit. lib. 1.
cap. 30. Se-
cundū reb'
eamala ori-
untur in-
moribus;
quae sevie-
ntibus pejo-
ra sunt ho-
stibus.

Prov. Oc-
casio facit
furem.

Prov. Ho-
nores mu-
tant mores,
sed raro in
meliores.

Asterium
huius est hu-
mili, dum
surgit in al-
tissimum.

meg-fokott rébegülni, és
rántorodni, még az igen jó
fejű ember is, sokkal hama-
rabb, hogy nem akarja édes
bortul. Abból kevélység-
re emelkedik az ember, ke-
gyetlenséget, irgalmatlansá-
got, főlvénységet, begény
embereken keménykedést,
fok ártalmat, praédálást, usó-
ráskodást, irigykedést, tob-
zodást, fajtalanságokat vé-
sen, és ok adatik bámtalan
bűnökre néki, erkölcsében
nagy változásokot berez:
Vgy annyira, hogy borgal-
matolsága, berelme, remén-
sége, az ő értékében lévő;
minden jóra resté, és e világi
dolgokra gyorsá térerik.
Nagy példa lehet amaz igen
bölcs Salamon Király, és ő
kivül.

kivültre-is bámtalanok vad-
nak historiákban-is bé-irat-
va: és azért nem ok nélkül
mutatta Christus Vrunk-is u-
gyan csudálkozását bava-
ban, mondván: Jajrinéktek
gazdagok, mert itt vagyon
meg a' ti vigasztalástok: Es
melly kevéssen üdvözülnek
a' gazdagok közül? Bezzeg
nehéz, ugy-mond, a' pénzes
embereknek Isten országába
menní.

Abrahám Pátriárcha-is
azt felelte volt a' pokolban
gyöttrődő Gazdagnak, a' ki
élteben igen jó berencsés
volt; hogy el-vőtte még él-
teben az ő javait, immár kár-

L hozat Eccli. 31.

Beatus dives, qui inventus est sine macula, & post
aurum non abiit, nec speravit in pecunia. & resan-
tu. Quis est hic, & laudabimus eum & fecit omnia
mirabilia in vita sua,

Luce. 16. Pa-
vobis divi-
tibus, qui
hic habetis
consolationem
vestram

Luce 18.
Quam difficiliter
enim quip-
sae huius ha-
bent introitu
in regnum
caelorum.

Matth. 19.
Marc. 10.
Jacob. 5.
Luce 16.

A Zt mondotta

az Isten Aposto-
la, hogy sok háboruságok ál-
tal kell meny-országba men-
ni: mert annak az örökké
való bódog Országak út-
tya, e világi sok nyomorú-
ság, az a nehéz borosút, és
keskeny kapu, a kin által
bűkség mennünk: kiről u-
gyan álmélkodva emlékezet
Christus Vrunk, hogy melly
kevesen akarnak azon el-mé-
ni: Es erőssen ínt bennün-
ket, hogy tufakodgyunk, és
ugyan erőszak berint-is töre-
kegyünk azon bé-menni.
Mivel-hogy önnön maga-is
min-

Matth. 20.

*Quam an-
gusta porta,
& ardua via
est, que du-
cit ad vi-
tam: Et
pauci sunt,
qui inveni-
unt eam.*

Matth. 21.

*Contendite
intrare per
angustam
portam.*

Luc. 9. Si

quis vult

*venire post me, abneget semet ipsum, & tollat crucem
suam quotidie, & sequatur me. S. Hieron. Impossi-
bile est, ut qui presentibus & futuris fruatur bonis,
Apoc. 3. Ego quos amo, arguo, & castigo,*

minden Szenteivel edgyütt
azon járt, sőt ugyan meg-is
hadra, hogy valaki ő utánna
akar menni, előb tagadgya-
meg az, önnön magát, és bűk-
ség hogy fel-vegye az ő ke-
rebtét minden nap, s' ugy
kövesse őtet: az ám a boros
út: Es ezt parancsolta az, a
ki út, igazság, és élet: nyil-
ván is mondotta pedig, hogi
minden nap, ne csak hébe
hóba kelleffék a sok bēnve-
déseknék kerebtit viselnünk,
illyen útra igazított, és más
úton oda, az hol ő Szent Fel-
sége vagyon, nem juthatunk.
Melly erős Decretum ki-mu-
tattya, hogy e világi bódog-
ságból, a más világi bódog-
ságba nem léphetünk, mert e
két bódogság között nagy

L. árok

Hebr. 12.
Fili, noli
negligere
disciplinā
Domini;
neq; fatige-
ris dum ab
eo argueris:
quem enim
diligit Do-
minus, ca-
stigar: fla-
gellat autē
omnem fili-
um, quem
recipit. In
disciplina
persevera-
re, tanquā
filius offert se
Deo. Quis
enim filius,
quem non
corripit Pa-
ter? Quod si
extra disci-
plinam e-

árok vagyon, és ellensége
edgyik a² másiknak. Annak-
okaért méltán írta Sz. Pál,
hogy az Isten ostorozásit el-
ne hadgyuk, se meg ne ún-
nyuk az ő dorgálásit: holott
valakit ő beret, ostorozza
azt; és minden fiát, kit ma-
gához fogad, gyakran sújtol.
Es azon kér az Apostol, hogy
végig meg-maradgunk az I-
stennek oktató lanyargatási-
ban: mert ugy mutattya az.
zal magár hozzánk az Isten,
mint fiaihoz. Mellyik fiú
pedig az, ugy-mond, a kit az
Atya nem lanyargat. Es ha
ostorozás nélkül vadtok, a²
kiben mindenek rébesültek,
tehát fattyák, s² nem fiak
vadtok. Bővebben-is nyúj-
tya ott befédét Szent Pál, kit

illik

illik jól meg-olvasni, és elmé-
jében tartani, a² Keresztény
embernek. Azon Apostol
más irás-ban-is arra oktat,
hogy ugy viseljük magun-
kat mint Isten bálgai, sok bé-
ke-séges-úréssel, sok hábo-
ruságoknak, hiúságoknak,
inségeknek, veréseknek, fá-
radságos munkáknak, álha-
tatlanságoknak, börtölések-
nek, gyalázatoknak el-ben-
vedésivel; mert ezekről is-
mértetnek meg az Isten bál-
gái, és a² bállyeg nyomarott
reájok. ő magát-is, hogy I-
sten bálgája és Apostola lé-
gyen, a Corinthus-béliekhez
írt Levelében, ebből bizo-
nyította, sámlálván az ő sok
benvedésit, 2 Cor. 12. Ne vel-
sük hát mi-is meg az Isten ta-

filii eius
participes
facti sunt o-
mnibus, erga
adulteri, et
non filij estis
eius.

2 Corin. 6.
Exhibeamus
nos sicut
Dei mini-
stros, in pa-
tientia in
tribulationi-
bus, in ne-
cessitatibus,
in angustia,
in plagis, in
carceribus,
in laboribus,
in vigiliis,
in jejuniis.

Prov. 3. *Di* sciplinam
 Domini fili
 mi, ne abis-
 sis, ne cede-
 sis ei. cum
 ab eo corri-
 perit: quem
 enim diligit
 Dominus,
 corrumpit, &
 quasi Pater
 in filio com-
 placet sibi.
 Eccli. 30.
 Qui diligit
 filium suum,
 ostendit illi
 flagella.
 Job 5. Bea-
 tus homo,
 qui corripi-
 tur à D. E.
 O: in repara-
 tione ergo
 Domini ne
 reprobet; quia ipse vulnerat, & medetur, percutit,
 & manum eius sanabit. 1 Mach. 1. Eam^{us} & disponam^{us}
 testamentum cum gentibus, quæ circa nos sunt, quia eni-
 quo recessimus ab eis, interveniunt nos multa mala.

nitásit, s^{am} meg ne fogyatko-
 zunk hitünkbe, mikor tölle
 feddetünk: mert a k^{is} az V^r
 beret ostromozza azt; és mint
 az atya a fiában gyönyörkö-
 dik abbá. Azért báldog em-
 ber az úgy mond bent Jakab-
 is, valakit az V^r Isten gyakrā
 fanyargatásokkal érdekel. Es
 meg ne veld úgy mond, az ō
 feddelit: Az V^r ō, a k^{is} febe-
 sir, és gyógyit: ō vér, és úgyā az
 ō kezét orvosolnak-meg-is.
 Nem jó meg-búsulnunk Isten
 ellen akarmi nyavalyáinkbā.
 Ne lövessük azokat a Sidó-
 kat, kik azt mondgyák vala:
 Mennyünk a pogányokhoz,
 és világ fiaikhoz; rendellyük

azok

azok cselekedeti berint dől-
 gainkat, mert azolta találta-
 tok nyavalyák bennünket,
 mióta nem az ō cselekederek
 berint kefélünk élet. Ha lát-
 tyuk az istenteleneknek a vi-
 lág berint jó berencségeket,
 ne irigyllyük nékiek azt:
 mert csak az az ō. Menyorsá-
 gok, az örökké való jorúl az
 után el-einek.

Olvassuk az Ezechiél Pro-
 phéta irásiban, hogy mikor
 az Isten az igaz Embereket,
 meg-akarta ismértegni, és
 a közönléges Jerusalembéli
 veszedelemtől is óltalmazni;
 az Angyallal homlokokon
 meg jegyeztette volna: né
 egyéb forma bélyeget, ha-
 nem olyant, mint a k^{is} kere-
 ber, parancsolá hogy rajok jed-

Ls

zené,

Ezech. 9.
 Signa Fac
 super fron-
 tes virorū
 gementium
 & dolenti-
 um.

Psalm. 37.
 Quoniam ego
 in flagella
 paratus sum
 & dolor ma-
 nus in conspo-
 tum meo sem-
 per.

Apocal. 7.
*Et sunt qui
veniunt de
tribulatio-
ne magna.
Ideo sunt an-
te thronum
Dei, et ser-
viant ei die
ac nocte in
templo eius.
Non esuriunt
neque, sitiunt
ampli^{us}, nec
cadet super
illos sol neque,
ullus aestus;
quonia^m An-
gnus, qui in
medio thro-
ni est, regit
illos, et con-
vertet eos ad
vite fontes
aquarum.
Et absterget
Deus omne
lacrima^m, ab
quacumque coram*

zené, meyllel mit akarna,
meg-jelenté, hogjtudni-illik
kereft, és bűntelen sok ben-
vedés volna a jámboroknak
meg-ismértető jegye. Irva
vagyon az-is, a' Szent János
látásáról való könyvben,
hogylsten parancolatya ből
az Angyaltól, a' sokaság kő-
zött való ki válaftott hie-
nek homlokokon való meg-
jegyeztetések után jelente-
tett meg Sz. Jánosnak, hogy
mindgyárt egy meg-bam-
lálhatatlan nagy seregh,
ki é világi minden-féle nem-
zetségekből volt, az lsten or-
ságába válaftatott. Es a'nyi
sokaság közzül, edgyet sem
látott ollyat, a' ki sok keferű-
ségek, nyavalyák, nehéz
poenitentiázások által nem
ment

ment volna oda, ki ebből bi-
zonyosodik-meg; hogy így
bőlla az Angyal akkor bent
Jánosnak: Ezek azok, a' kik
ide nagy nyomorúságokból
jöttek: azért vadnak itt az I-
sten béki előtt: és sem nem
éheznek, sem somjuhoz-
nak többé; a' Napnak fénye, sem
egyéb hévfég meg nem fűti
őket, és el-törli az lsten min-
den köny-hullatásokat ezek-
nek szemekről. Es immár né-
lében többé sem keferűség,
sem kiáltás, sem femmi faj-
dalom. Erre vólt kétfég nél-
kül tekinteti a' bent Moyses
Prophétának-is régenten: ki
meg-ragadta vólt ő magát,
hogy nem Pharahó király fia
vólna: inkább válaftván ma-
gának, az lsten népével egy-
gyütt

Apocal. 22.
*Iam non e-
rit ibi am-
plius neque
luctus, neque
clamor, ne-
que, ullus dol-
or.*

Hebr. 12.
*Moyse, ne-
gavit se esse
filium filie
Pharaonis;
magis eli-
gens affligi
omni populo*

*Dei, quam
terrena ju-
cunditate
sieri parti-
cipem.*

gyűrt való fok nyomorúsá-
gát, hogy nem e^a világi gyö-
nyörűségekben való bőcsü-
letes életet. Im csak e^a kevés
bizonyosságokból-is, kiket a^a
fok közzül elő-hozék, meg-
tapasztat hatod tellye fleggel,
micsoda jelekről ismértesse-
nek-meg az Istennek kedves
fiai, sólgai, és hivei : hom-
lokokon való jegyzést olva-
sunk pedig, nem egyéb tit-
kos rejtékben való tagjain ;
mely nyilván valóságot mu-
tat, a^a könnyebben való is-
méréslért. Eshogy azok örö-
ké mind csak a^a fok nyomor-
uságnak nehéz úttján jár-
tak, úgy lévén Istennek igaz
ítéleriből el-rendelve, hogy
munka és fok faradság által a
nyugodalomra, viaskodás
által

által a^a győzedelemre, kefe-
rűségek által az örömekre ;
háboruságok által a^a béke-
légre, bereglég által a^a ked-
ves, és igaz egéslégre ; gyö-
zedelem által kellesték örök
boldogságra jutni. Hihető-
is kétség nélkül hogy ha ezen
kívül, valahol más út lehetne
Menyorságra ; bizony azt
sem titkolta volna-el Chri-
stus Vrunk, ennyi kedves és
serelmes emberitől ; a^a kik-
kel e világon, és egész élté-
ben nyájaskodott ; és a kik
által e világot-is tanította.
De mint-hogy önön maga-is
csak mind azon a soros úton
járt, az övéinek-is azont
mutatta. A^a meg-nyomo-
rodott Ember tehát, ha
sinte olyan-is mint ama^a
nya-

*Matthi 14o
Non veni
mittere pa-
cem in terr-
ram, sed
gladium.*

3 Cor. 7.
*Que secun-
 dum Deum
 tristitia est,
 poenitentia
 in salutem
 operatur:
 seculi vero
 tristitia
 mortem o-
 peratur.*

Job. 22.
*Ducunt in
 bonis dies
 suos, & in
 puncto ad
 inferna de-
 scendunt.*

njavalyáskóldus Lázár volt,
 nem vigasztalthatik-e meg
 ezekből; a kedvére elő Gaz-
 dag, és jó ferencsés ember
 pedig ezt értvén, nem fo-
 morkodhatik-e meg? De bár
 fomorkodnék-meg, olly fo-
 morúsággal a ki Isten berint
 való fomorúság, melly igen
 keserves poenitentia által id-
 vőlleget berez: de a' ki e' vi-
 lági mód-berint bánkodik,
 az ollyan fomorúság halált
 berez. Adná Isten bár efélék
 búntelen elméjebbe forgat-
 nák, és gondolkoznának va-
 loba arról, a mit Szent Jób
 mondott, e' világi örvende-
 zőkről; kik úgy mond min-
 den jóban mulattyák és töl-
 tik az ő életeknek napjait vi-
 gan lakozván: Es egy bem-
 pil.

pillantásban poklóra állan-
 nak. Bezzeg né kell csudál-
 ni, hogy az illyen testi világ-
 fia, a' lelki dolgokat semmi-
 nektarttyák, sőt meg-nevetik
 s' azt forgattyák, hogy csak
 Papok dölga a féle, nem illik
 urhoz, katonához gazda em-
 berhez, és a' kinek másra va-
 gyon gondgya: Holott még
 mikor Christus Vrunk élő
 nyelvével szólott-is ollyan
 más világi dolgokról a Si-
 doknak, csufoltak érette, és
 nevelték a fősvény, és világi
 jókban, gondban tel-
 hetetlen Embe-
 rek.

Lue. 18. *Et
 deridebant
 eum, &c:
 i. e. Chris-
 tum, divi-
 tes, &c. ava-
 ri.*

H V-

HVSZONHE.

TEDIKRESZE.

A^o Meny-orfágnak arra
a^o jó Keresztyéneknek
Izenvedéle.

Ilik meg-gon-
dolnunk azt-is, hogy
az Istennek az mint hatalmas-
sága s^o bölcsessége, bintén
úgy igazsága-is végheretlen.
Az pedig az ő ki-mondhatat-
lan nagy igazsága, azt kíván-
nya; hogy a^o meg-mondha-
talan boldogságos, és urasá-
got, ki Meny-orfágban kebi-
retett; ne csak hivalkodásunk-
kal, és semmi nélkül vegyük,
hanem a^o Christus érdeme u-
tán

tán magunk is tartozunk va-
lamit be-mutatni ő Szent Fel-
ségének, mellyet az ő ingyen
valo malasztásával adharunk.
Vetett azért ő Szent Fellege
olly dologokat előnkbe, kik-
ben valo munkálkodásunk-
ból fizethetünk annyi jóért,
az ő kedve szerint. Holot még
a világ szerint-is gond, farad-
lag után, adatik akarmi jó is:
és méltán el-kell lenni az hasz-
n nélkül annak, a^o ki el akar len-
ni a^o munka nélkül. Mentől
pedig nagyobb a^o nyereség,
nevekedik a gond-is, és mun-
ka érette. Miért olyan kedves
és borús az arany? mert ne-
hezen talállyák: bizonylágok
a^o bányások-is ebből. Sokat
kell a kenyérért-is, borért, és
egyéb szükségesség jóért faradoz-
ni

*Gratia Dei
sum quod
sum gratia
autem ejus
in me va-
cua non fue-
rit, sed ab eo
dantim o-
mnibus his
laboravi.*

*Tertul Ca-
ret munere
qui caret
certamine.*

*2 Tim 2.
Nemo soro
nabitur, nisi
si qui legitima
me certan-
verit.*

*Apocal. 2:
Vincetis dan-
te edere de
ligno vite.*

Rom. 8. *Nō sunt condigne apassionē ad futuram gloriā, quā revelabitur in nobis.*

Greg. In finitū thesaurū summo pretio laborē comparatur.

Matth. 5. *Beati qui persecutionem patiuntur, &c.*

quoniam in pforum est regnū cōlorum.

1 Petr. 2. *Christum pas-*

sus est pro nobis; vobis relinquēs exemplū, ut sequamini vestigia eius

niebtendőczaka sok veréjtekkel, epe séggel, borsalmatofkodással adatik minden. Hát a ki mind ezeknél drágáb, bőcsületesb, állandób, a bódog örök élet, ugyan semmi nélkül adatnék-é? igazság ellen volna. Igen könnyen, és egy szem-pillantásban teremte semmiből az Istent e világot, és az Embereket; kik elvestették vala Meny-országot: de hogy ismét abban részesé tenné az Embereket, ő Szent Felsége: sok dőlgekkel, és sokáig-is vitte azt véghez: Emberi tester fel-vévén, mit nem benvedett érettünk; benvedett mondok, és a sok

ben-
sus est pro nobis; vobis relinquēs exemplū, ut sequamini vestigia eius 1 Cor. 1. *Sicut passionē socij estis, sic et in resurrectione.* Rom. 8. *Heredes quidē Dei, coheredes a Christi, si tamē cōpatimur, ut cōglorificemur.*

benvedésekkel szerzette azt meg, hogy-ha mi-is benvedünk miénk lehessen az a nagy jó. Es jollehet Christus Vrunk nyerte azt meg nekünk: de a mellett olly példát-is hagyott nekünk, és olly parancsolatot adott, hogy mi-is kövessük az ő nyomdokait, a sok benvedésekkel: csak ugy lehet mérésfégünk az ő mérésfégében, ha benvedésink léend az ő benvedése mellett. Mert mikor febiteni vitték-is Jerusáléből, nem akarta a kereszter egyedül viselni, hanem a minket példázó Simonnak hadta edgyik részét, hogy emelné utánna: Sőt ugyan boval-is meg hadta, hogy a ki ő utánna akar menni, a kereszter-is

M 2

fel:

Marc. 14.

2 Cor. 4.

Sēper mortificationē Jesu in corpore nostro circumferentes.

Luc. 9. Itē

Luc. 14.

Qui non bajulat crucē suam & venit post me, non potest meus esse discipulus.

*Psalm. 137.
Qui semi-
navit in la-
crymis, in
exultatione
m. tent. Eū.
res ibant &
fiebant mit
sentes semi-
na sua. Ve-
gredientes au-
tem veniēt
cū exulta-
tione, &c.*

*Deuter. 3.
Adduxit is
Domus
Dei tui
quad. agni-
ta ann. per
desertum,
ut affligeret
re arg. ren-
taret & no-
ta fierent,
que in ani-
motu ver.*

fel. vévén vigye ő utánna: a'
nélkül nem engedí, hogy sen-
ki őutánna mennyen. Es mi-
kor a Zebedeus fia is a meny-
orégi nagy tisztesség felől
tőrekednének ő Szent Fel-
ségénél, előb a' benvedésnek
pohárát említette, és hadta
nékik, a' kivel azt meg-mér-
heslék: mellyekből bépen ki-
láltvuk, hogy Menyországnak
az árra, a' benvedések: azon
hadták azt. Mert még csak a'
Canahán földét is az Izraél fi-
ainak e' nélkül meg nem adta
az Isten; hanem valoba sok
próbákat és nyomorúságokat
kellett előb fel venniék érte;
negyven egész estendeig a'
pusztákban bujdosván, éhsé-
geket, szomjúságokat, farad-
ságokat, rettegetéket benved-

tek,

tek. E' dolog pedig mind azt
jedzette a' miről bönk vagyon,
ki ne kívánnyon tehát ben-
vedni e' kevés élnének idejé-
ben olyan örökké való nagy
dicősségért a' kihez halonlot
sem szem nem látott, sem fül
nem hallott, sem senki meg
nem gondolhatott; e' végre
bökta azért a' kegyes Isten-ök
nehéz és siralmas ügyekkel
látogatni gyakorta az ővéit,
hogy ha miben ő magokat ké-
mellenék a' fanyargatástól és
poenitentiázástól, légye még.
is az Isten ostromozásinak béké-
vel víselélsből valami érdemek
és fizetések, kit a' nagy jóért
fizethessenek. De akarmi ben-
vedésnek nehéz voltár-is kön-
nyebbírheti, és meg-orvosol-
hattya a' jó hitű ember a' kö-

M 3

vet-

*Substantia
Affluxit et
penuria. &
dedit tibi
manna &c.
Et post quā
effluxit &
probavit,
ad extremū
misericord. est
tui.*

*Origē Ti-
mendū est
Christianus,
ne eo nume-
ro intrent
in regnum
caelorum,
quo filij Is-
raelis intra-
verunt in
serram pro-
missionis.*

Isa. 64.

*Sap. 3. Be-
norū labo-
rū gloriā sua
est fructus.*

S. Gregor.
Considera-
tio prami
minuit vim
flagellis.

vetkézendő jutalomnak meg-
gondolással, kire nézve akar-
mi-is szabadon könnyűnek
teczhetik.

HVSZON NYOL- CZADIK RESZE.

Sok emberekre az ő eleik-
nek büneiért-is szokott
az Isten külömb-kü-
lömb-féle nagy osto-
rokat szállítani eleitől
fogva.

AZ V R Isten az
ő igaz ítéletiből az
embereknek rettentélére s
példájul is eleitől fogva iho-
nyú-képpē bókta meg-verní,
az Atyáknak, Anyáknak, Fe-

jedelmeknek,

és uraknak vét-
keiért-is a² fiakat, leányokat,
nemzetségeket, s² egész orszá-
got-is. Hogy az Adám, és az
Éva vétkei, ki miatt minden
maradékjok szenved, elő se
hozzam; elég példákat olvas-
hatunk mind a² Sent Irasban,
és mind historiákban. A² Si-
dókat régen sokszor ostoroz-
ta, ez okon az Isten, éh-
gekkel, fegyverekkel, dőgha-
lálokkal, rablásokkal. Az A-
malek nemzetséget, az ő ele-
jeknek istentelenségeért, ki-
csinytől fogva nagyig el-ve-
tette ellenségek által. A² Saul
király vétkeiért-is, ő magával
edgyút, az ő fiait, és a² Sidók-
nak egész táborát, ellenség
fegyvere alá adá, s² el-ve-
sté: azon Saulnak a² Gabaonitá-

M 4

kon

Genes. 4

Thren. 5.
Patres no-
stri pecca-
verunt, &
non sunt, &
nos iniqui-
tates eorum
portavimus.

1 Reg. 17.

1 Reg. 28.
& 29.

1 Reg. 31.

kon való kegyetlenségért,
 mellyet az ő eleinek a' Sidók-
 nak, hírek és esküvések ellen
 cselekedett vala a' frigyek-
 kel. Még maradéki-is, a' kik
 az előtt el nem vették vala,
 immár az ő hólta után, sok
 üdöve bőrnnyen ölettetnek-
 meg. Sőt előben azon dolog
 miatt az egész Sidó ország ben-
 vede három évtendeig, és
 azzal sem engedélődék meg
 az Isten addig, miglen bossú-
 állalért a Saul két fiát, és őt
 unokáját, a Gabaoniták kezé-
 be kelle adni Sz. Dávidnak,
 kiket azok keresztekre fel fe-
 lirtve ölének meg. A' Dávid
 Király bűneiért-is, meg-hala
 az ő parázna ágyából való
 gyermeke: és sok egyéb csa-
 patok is állanak több háza-
 népé-

2 Reg. 28.

Levit. 26.
*In terra in-
 amicorum
 suorum pro-
 pter pecca-
 ta Patrum
 suorum as-
 fligantur.*

2 Reg. 12.

népére-is. Hogy pedig azon
 David Király az Izraél népet
 meg fámlálta fel-fuvalkodás-
 ból hetvé ezer ember öleték-
 meg az Angyallal érte. A'
 Salamon király vétkéért-is az
 ő országába háboruságot ada
 az Isten, és az ő fiaitól s' mara-
 dékitól nagy birodaló mara-
 da-el. Manass király-is hogy
 annyit vétkézék, ám mely nagy
 bossúallásra gerjede az Vr Iste,
 és mint ostorozá az egész Sidó-
 ságot-is érte. Az Acháb bű-
 neiért-is, az Achábnak hetvé
 fiát minden nemzetivel ked-
 vesivel edgyütt el-vekté Jéhu
 által az Vr Iste. De mi búkság
 több bizonyág holott a tör-
 vényt Moyses által ki-adván
 az Vr Isten, ő maga-is fenye-
 get, hogy az Atyáknak vet-

2 Reg. 24.

3 Reg. 18.

4 Reg. 21
 & Jer. 21
*Dabo vos
 in furorem
 uris stegnis
 terre, pro-
 pter Ma-
 nassem filium
 Ezechie re-
 gis Juda, su-
 per omnibus
 que fecit in
 Jerusalem.*

4 Regum.

Exod. 28.

M s kei.

keiért bosszút áll a fiakon : Es
mi magunk-is nem említünk-
é üdönkbéli elég példákat :
mind-azon-által valaki az ő
eleit, s'elötte valóit a bűnök-
ben nem követi, noha néha
ugyan meg-esik rajta, maga
ártatlan lévén-is a büntetés :
de az ő néki egyébaránt sok ja-
vára következik az ollyá ostor
és lelkének hasznos lésen. A'
ki miatt adatott pedig jaj an-
nak, nem csake világ s'erint,
hanem ha igen kívált-képpen
való nagy penitentiákkal, és
sok rendbéli jó cselekedetek-
kel vésti eleit. A' mint Szent
Dávid es Manasses, és többek
is, kik nyomorúságokban az
Istent meg-engesztelték nagy
tőredelmes vóltokkal.

H V.

HVSZON KI- LENCZEDIK RESZE.

A' nyomorúságok az ha-
lálnak iszonyú és rette-
netes voltát-is enyhi-
tik, sőt könnyűvé-is té-
szik.

Mindenembe.
reknek meg-kell
halni : és leülni az halálnál iszo-
nyúbb, rettenetesebb, sörnyebb
nincsen e' világon, a Sátán is
az halálnak jdején minden
epeségit, melterlégit, és re-
hetlégit elő-vésti, ki-mutatja,
igekezvén az Embert kétség-
bé ejteni. Leg jobb alkalma-

Eccli. 41.
O mors!
quam ama-
ra est me-
moriam tua,
homini pa-
cem habenti
in substanti-
is suis, vi-
ro quieto &
cujus via
directa sunt
in omnibus,
adhuc valde
et accipere
tribum, &c.

tol-

róslága, és módgya pedig
 azokon vagyon, a kik éföldön
 kedvek berint élnek mindenben,
 elégben vadnak, joegességes
 bocsúltes állapotok vagyon,
 mert az olyan ébereknek igen
 nehéz a megfokott jóktól megvalni,
 kikért keseregnek, búsulnak,
 félnek, iszonyodnak, hogy el-
 kellesték hadni, nem könnyen
 szakadna-el a bivek, és elmé-
 jek azoktól, csak arra vés-
 sek. Az Isten csak alig, vagy
 ingyé sem jut esekbe is ked-
 vetlenek a lelki gond-vitelé-
 re; kiben egész életekben sem
 törték fejeket, azt vélték hogi
 csak a Papokat illeti a féle do-
 log. De a ki az Isten parancs-
 latához szabván magát, életé-
 ben inkább akart istene, hogi
 nem

*S. Gregor.
 Hac animo
 adversione
 percussitur,
 ut qui vi-
 vens obli-
 vis est Dei
 moriens ob-
 liviscatur
 suo.*

nem a maga kívánságának
 kedvezni; ébrestven úntalan
 poenitentia zra magát. Vagy
 pedig az Istétől reá bocsátott
 nyomorúságokban, infégek-
 ben, próbákban gyakorlat-
 tatott, az illyé ember nem ré-
 mül meg felettéb a haláltól,
 sőt mint az igen fáradt mún-
 kás ember, hogy a csendes
 nyugodalmat, és álmot ki-
 ványa; ugy az is örömeit kés
 meg menekednie világi sok
 bútól, bántaloktól, nyava-
 lyáktól; nem juthatnak az ő
 gyönyörűséges vigassági, és
 testi kedves élete esébe, mert
 nem volt abban része, né bán-
 sok édeslégitől megvalni,
 mert keserűségi voltak az he-
 lyett; a pokoltól sem fél, mert
 a világon volt az ő pokla, sok
 ben.

*Ecclesi. 41.
 Mors boni
 est iudicium
 suum.*

*Ecclesi. 30.
 Melior est
 mors quam
 vita amara
 re.*

*Psalm. 119.
Hæu mihi,
quia inco-
latus meus
prolongatus
est.*

*Roman. 7.
Quis me li-
berabit de
corpore
mortis hu-
jus? Cupio
dissolui, &
esse cum
Christo.*

Benedéfi, kiker békével vi-
selt, mint amaz Evangeliumi
nyomorúlt Lázár, mely nya-
valyái után Isté igallága szerint
immár vigasztalást remél, mint
a kedvetlen hideg tél után a
gyönyörűsleges tavaszi údót,
ugy várja a Paradicsomi bol-
doglágot. Szent David is nya-
valyaibá az ő ohajt vala, hogj
az ő életének ideje hosszúnak
terczett neki: és kívánt volna
attól meg-válni, hogy a más
világi örömbe hamar tévesül-
hetet volna. Vgy Szent Jób,
Szent Tóbiás, Szent Pál, ki-
vándokoztak igen ki-mulni e vi-
lágból, és e földi lok nyava-
lyakból szabadúlni. Im érted a
nyavalyáknak az utólsó órá-
don mi hasznai lehetnek, mely
rettenetes órát senki el nem
kerül-

kerülhet, kiben miből léssen
bátorfágod, és vigasztalásod
érted azt is. Azért mostan ha
esed vagyon, szeresd a' nyo-
morúságokat, békével viseld
ha rajtad vadnak, ha nincse-
nek, a' gyakorlatos poeniten-
tiákkal szeresd magadnak, utól-
ló búkségedért, mert meg-
kellertik.

HARMINCZA- DIK RESZE

Az Isten Citátiójának is,
avagy az ő ítélő székéi
eleibe valo idézésének
is, mondatnak a' nya-
valyák és bántások.

Nem

NEm akarom
immár sokkal (za-
pori) antrasomat, noha nē ez
határa, és vége. a' szenvedé-
sek hasznainak, a' mi kevesset
én fel jedzettē beñek. Immár
csak ē czikkelt említem meg,
hogy tudni illik az háborúsá-
gok, és nyavalyák, s' beteg-
ségek, a' más világi sámadásra
s' késűléfre intő, és bölítő kő-
verek. Mellyek az Vr Istēnek
hiváltképpē való kegyelmségé-
ből, és könyörűlő jóvóltából
bocsáttatnak az emberekhez,
nagy ajándék-képpen, és hasz-
noson; kire felette igen nagy
haláddal is tartozik mindē
valakire ilyen gondgya va-
gyon őbent Fellelének. Böl-
dogok azért azok, a' kiket vagj

hobz

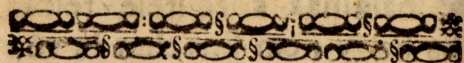
hobzú betegséggel, vagy sáma-
kivetéssel, rablással, ár val-
lásokkal akarmi kecsérűségek-
kel halálok előtt meg-előz az
Isten, és afféle követek által
meg-int, semmi e' világi ál-
lapatokhoz, kiknek elől-járói
a' nyavalyák, és hir-mondók
a' halálnak közelitése felől.
Es hogy nem hirtelen és vé-
letlenül, ragattattya el a' ha-
lállal őket: mert az olyan hir-
telen halált késűletlenülég, és
kárhozat is gyakorta követi.
Mihelt tehát afféle bántásokat
és nyavalyákat érzűk magun-
kon, úgy vegyűk mint ha kő-
vetet küldőt volna az Isten,
és hivatallyát hallanók, úgy
késűllyűnk halogatás nélkül,
és tudgyunk hozzá tartozni a'
derék sámadáshoz. Ottan a'

N

lele

Ielkünk dolgait vegyük elő.
késztűk el bépén: senkinek
adóssa ne maradjunk, se I-
stennek, se embernek. Így
cselekedett vala amaz ebes I-
sten felő Ezechiás király is
betegségében, és használt vala
véle minden módon.

CONCLUSIO.

A Nnak-okáért
Amind a fellyül meg-
írt dolgokat, jól meg-forgat-
ván, és meg-fontolván el-
ménkben, kívántatik tőlünk,
hogy akarmi-féle nyavalyák-
ban, és bánatinkban az I-
stenben való igaz, és eleven
hittel erőssítsuk meg bívún-
ket. Immár jól értvén, hogy
sem-

lemmi nem történhetik raj-
tunk, és hogy csak egy ha-
junk-bála sem eshetik el Isten
nélkül. Azért semmi nyava-
lyákon né-is illik meg-hábo-
rodnunk: mert a' háborúsa-
gok olyanok rajtunk, mint a'
csép a' buzán, a' rebelő a' va-
lon, a' tűz az aranyon. Nem
a' tehát a' bódogtalan, és be-
rencsétlen, a' ki szenved, ha-
nem a' ki nyavalyák nélkül
hagyatik, vagy a' ki a' látoga-
tálok nem tudgya venni, vi-
selni és tűrni. A' békefességgel
való tűrés minden jószágos
cselekedeteknek, és érdemek-
nek tárháza: e' nélkül nem
csak hasontalan a' nyomorú-

N²   ság,

Bias. Infelix, qui ferre nequit infelicitatem. S. Ber-
nardus. Patientia est saccu meritorum. Lucas 21
In patientia vestra possidebitis animas vestras.

Isaie 45
Amos 3.
Thien. 3.
Lucæ 21.
Capitulum de
capite ve-
stro non per-
ribit.

Prov. 12
Non con-
turbabit in-
fernum quida
quid ei ac-
ciderit.

S. Gregor
Quod flagel-
lum grano,
quod lima
ferro, quod
ignis auro,
hoc tribu-
laris viri
iusto.

Matth. 4.
Beati pauperes
qui.

Hebr. 10.
Patientia
vobis neces-
saria est.
Matth. 6.
23.

S. Gregor.
Cui propri-
um est mi-
sereri, &
parcere.

S. August.
Quod factum
est in cap-
te, fiet & in
membris.

ság, de ártalmas-is. A^o békés-
vel tűrőket pedig boldogok-
nak mondgya Christus Urúk,
és Isten fiainak nevezi, mint
hogy az Isten tellyes jószág.
Semmi jónál egyéb tőlle nem
bármazharik, és jónál egye-
bet nem-is adhat. Sőt atyánk-
nak-is nevezi, és hivattya ve-
lünk ő magát, miért né volna
igaz hozzánk? miért nem be-
retne bennünket ha fia-
i vagyunk? ha binte néha igazsága
berint-is büntet bennünket;
de tulajdon természet néki az
írgalmaffág: ne fellyünk mert
az el nem távozhatunk tőlle, és
hamar ísmét meg-könyörül
rajtunk. Hiszem nem tagad-
gyuk hogy, a^o Christus mi fe-
jünk, ha a^o fejünk egész életé-
ben benvedett, mi-is igaz és

ele-

eleven tagjai lévén néki, mint
lehetnénk benvedes nélkül?
Hát ő vele egdgyütt nyava-
lyáinkban, nekünk is azt kell
mondanunk: A^o mely pohárt
az Atyám adott, ne igyam é-
azt meg? Ne igyam é meg
mondok, a^o benvedésnek ke-
serű poharat, a^o kiből drága
orvosság vagyok? A^o ki után
az örök boldoglágnak édes
poharat tudom hogy adod né-
tokára, édes Atyám? Nem
érdemli pedig az édeset, a^o
ki meg nem kóstolta a^o ke-
serűt. Szeressük, beressük ötet,
hadgyuk reá magunkat. Eő-
hözza légyen oda fel minden
esünk, kedvünk. Mert nincs
itt alatta világban a^o jóknak
rések, és nincs a^o gonosok-
nak is oda fel Menyországhoz

Ná

kő

Joan. 15.
Si me per-
secuti sunt
& vos per-
sequimini.

Joan. 18.
Calice quē
dedit mihi
Pater, non
bibam aliud.

Dulcia non
merui, quā
non gustā-
ui amarā.

S. August.
Non malū
pariem. ha-
bens in co-
lo, nec bonū
in terra.

S. Gregor.

*Nel nos de-
lectet in ter-
ra, qui par-
aē habemus
in cœlis.*

Isaie 36.

*Ecce confi-
dū super ba-
nū arun-
dineum cō-
fractum, cui
cū innix⁹
fuerit homo
antrabit in
manū ejus,
& perfora-
bit eam.*

közök, ne nézzünk az olyan
éstelenekre, kik csak e' világ-
hoz ragaszkodnak; és ollyan-
ok, mint az ocsmányfágban
lakó férgek, kiknek csak a'
tetzik jó izúnek, s' illatúnak,
a' mi a' pervátában vagyunk.
De bizony a' testnek gyönyör-
rűlege, a' léleknek keserűsége:
a' testnek hizlalása, a' lélek-
nek fonnyasztása, e' világnak
keresése, Menyorságnak el-
vevése. E' világiak ha marhá-
jokban kárt vallanak, sírnak
és bánkodnak. Ha lelkeket
halálos bűnnel el-vesztik, egy
könyvet írnak rajta. Né-
félnek pokóltól, de félnek
e' világi bántásoktól, és való-
ba sok gonoszt cselekednek,
hogy azt el-kerüllyék, a' mi a'
testnek nehéz. Nem külömb-

bek

bek mint a' rettegő ló, a' ki
az árnyéktól való féltében,
olly árokba, vagy verembe
ugrik, a' kibe belé romol:
vagy a' pallon által menő ku-
tya, kinek jó koncza vagyona
sajában, és annak az árnyé-
kát látván a' vizben, ki-bo-
csáttya saájából, és az árnyék-
hoz kap, és semmi nélkül ma-
rad. Vallyon nem minden
csak árnyék? és árnyék-kép-
pen el-muló e' világon? Nám
ollyan e' világ mint az horog-
gal hálászó ember, ki olly fer-
get von az horogra a' kit tud
hogy az hal bérét, és örömeit
kap rajta, abbá rejti el az hor-
got; de holott az hal bé- kap-
ja el-akarja nyelni, a' saájába,
s' torkába akad, veszedelmet
szerez neki. Valamit e' világ

Esopua

S. Jacob.

*Quod mun-
du tribuit,
intendit ra-
pere.*

1 Tim. 6.

*Nihil inu-
limus in
hunc mun-
dum, haud
dubiu quod
nec auferre
quid possi-
mus.*

Hebr. 13.

*Nō habem⁹
hic manen-
tem ciuita-
tem, sed fu-
turam in-
gessim⁹.*

ad, ismét hamar el-véfi. Mit
bűlölünk bánatunkért? Mit
zúgolódunk? Mit sopánko-
dunk? Valakiben az Isten Lel-
ke lakozik, jele az, hogy nem
zúgolódik az bánatiban, s
nyavalyaiban; de a' ki üres,
kongások panaszokkal, mor-
golódásokkal, mint az üres c-
dény. Nagy dolog, a' ki nem
érti, hogy nem az ért űzött ki
Paradicsomból bennünket A-
dámval az Isten, ide e' sira-
lomnak völgyére, a poeniten-
tia-tartó helyre, hogy itt más
Paradicsomunk legyen, mert
heába ugyan nem miénk e' vi-
lág, hirtelen el-kell hadnunk,
és el-múlik tollunk minden!
Mit hoztunk az anyánk mé-
héből e' világra? s' mit vi-
bunk a' sírba velünk? Egyéb-
lem-

semmi innen el-ném kélér, ha-
nem a' mit életünkben csele-
kedtünk, vagy jó, avagy go-
nos. Mit bűlölünk hát még-
is kár-vallásunkban, és bűn-
csétlenségeinkben? ha a'
mink volt, azt Isten akarmi
formán, s' akarmi cselekedők
által, de ő az övét adta volt
eddig, és mint fűfárokra csak
ugy bizta volt. Es akarmint
vőtte legyen is el, ugyan övét
vette el, és nem másét, övé
volt az cselekedés is, a' kívül el-
vette. Es térjünk magunkbá
egy kevesfé, ne talám valami
nagy bűn által kerestük volt,
vagy mi, vagy azok, a' kikről
reánk maradt afféle, vagy
usora, csalárdság, hamis hi-
tek által, vagy bűjasáért ad-
tak volt, vagy praeda-képpen,

Ns a mik

*Apocal. 14.
Opera eorum
siquantur
eos.*

Luc. 18.

*Redde ratiō-
nem velli-
cationis.*

Toren. 3.

*Scrutemur
viam nostram.*

S. Hieron.
*Dives, aut
iniquus est,
aut iniquē
beres.*

Isa. 33. P.
*qui prada-
rum non est
ipse de prae-
dabern.*

S. Gregor.
*Cum iustē
nos Dem pu
niat; cur
pro iustapo
na iniustē
murmura
mus?*

S. August.
*Multi ma
lē gemunt,
Et ego com
passionem
habeo his
qui malē ge
munt. Ami
sit qui num
mum, Et ge
mit amisit
ex conscien
tia Dei, Et
non gemit.*

Rom. 1 E
*riā qui con
sentiunt fa
cientibus,*

a mik másé vóltak vólna igaz
ság berint, vagy hamis pór
patvarral, vagy akarmi egyéb
féle gonosúton, és modon
nyervén, jutottak hozzánk,
kiket ha ostan præda-képpen
vagy akar-mint gonosú e
gyebek-is el-vóttek tőlünk,
vagy dög miatt, vagy egyéb
aránt akar-mint vesztekel.
Az Isten az ő igazságát mutat
ta meg abban, ő engedelme
ből, és parancsolattyaóllótt
minden kárunk, és fogyatko
zásunk nekünk, nagy jónkra,
hogy el ne kelleftek azokért
kárhoznunk, ha nálunk ma
radtak volna. Mert né csak á
bűnös, a' ki gonosú a' má
sét el-vótte, de a' ki birja-is,
és meg nem adgya, hasonló
véteken vagyón. Es nyil
ván

ván kegyessen cselekedett az
Isten velünk, hogy azzal a'
nagy terhvel edgyótt el nem
merített a' pokólnak kén-kő
ves tűzes tójában, mint loka
kon meg-esett, és esik-is. Mit
használna pedig ember véle,
ha az egész világot birna-is, és
lelkének veszedelme követ
keznék miatta? ugy-mond
Christus Vrunk. De ha nem
ollyan gonosú szerzett jókat
vesztettünk-is el, talám hát
probára vette-el ő Szent Fel
sége, melly probán ha jól vi
sellyúk magunkat, csendessen
és halá-adással túrvén, kétség
nélkül nagyobb nyereiséggel
fogja meg-adni két-képpen
is. Mert Lelkünknek is ér
demlett koronát nyerünk vé
le; Javaink helyett-is többet
ad

*Quid pro
dest hominē
sit totū mun
dum lucre
tur, anime
verò sue de
trimentum
patiatur?*

ad nem sokára, mint Szent
Jób, Tobías, és egyebek pél-
dából is érthettük, kiknek
fokkal többet terítette meg
károkat a próbák után. Molt
is ugyan azon Isten uraiko-
dik, és nem változott meg,
sem meg nem rövidültek az ő
áldott kezei. Nem szükség is
azon gondolkodnod, hogy
honnan adna, vagy adhatna
Isten, mert ezernyi-ezer mó-
dgya vagyon néki benne, és
minden sívekkel bír, bintén
ellenséged által is jól tése-
veled. Sőt tovább is gondol-
kozván, talám azért vette el
javaidat, az ő Attyai gond-
viselése szerint, hogy látta ab-
bol való lelkünknek veszedel-
mét következni: holott jól
tudgya a jóvendőket, mine

Sin-

bintén a jelen-valókat. Es
ha el-vett javainkat nálunk
hadta volna, kevélyek, tob-
zódók, fajtalanok, gyilkosok
egyebeknek nyomorgatói,
vagy egy főval gonosztévők
lőttünk volna; mellyekre va-
lő utainknak, s' alkalmatósá-
ginknak vette eleit, hogy el
ne vessünk miatta. Néha vi-
sontag az embereknek álha-
tatóságokért is bocsát afféle
látogatásokat, és kár-valláso-
kat: de mind-azáltal olyan
az ő jó-volta, hogy akarmi-
kor valami e' földi-jónkat el-
veszi is valami okokért, s' a-
karmi módon, de mint ha-
mást, annál nagyobb jónkra
valót bökött adni helyette,
vagy lelkit, vagy ugyan e' vi-
lágít is; ha hirtelen akkor

Sin-

non. Quod
sunt, quae
fuerunt, et
nunc, et
in futuro
erunt.

S. Augustinus
Quod Deus
desiderat gra-
tiam, abstulit
in gratiam.

Hug. Quod
in una para-
re ablatum
est, id in ma-
joris momen-
ti rebus red-
dit Deus.

LUC. II. Si
vos cum si-
ri mali, no-
sti bona da-
ta dare filijs
vestris: quā-
tō magis pa-
ter vester
caelestis da-
bit bona pe-
nitentibus?

Sínte esünkben nem vehet-
tyük-is. Mint a kisgyermek-
től-is, mikor kést, vagy egye-
bet, a mivel magat meg-ért-
hetné, vagy ártalmára lehet-
ne, el-veši az atya, anya;
nem gondolván a gyermek-
nek írásával-is abból: de
meg-kérleli valami enni, vagi
innya valót, vagy egyéb jo-
kat adván néki, a gonos és
ártalmas dolog helyett. Es
igy nem méltó-e békével ben-
vednünk, e világi joknak el-
veštésért, a mellyből reméni-
hettyük a Menyei joknak
meg-nyerését? Aldott az illyé
csere, a mulando, vešédő, né
igaz joért, örökös állandó, és
igaz jót változtatni. Azért,
ha büntelen, és ártatlan vol-
todra benvedš valamit; bol-
dog

dog vagy, túrjbékével, sőt ö-
rómmel-is; mert kedvében
vagy Istennek. Nagy gon-
dgya vagy on read, közel a
vigasztalálod, késíttetik a Ko-
rona. Ha pedig bűneidet ís-
méred, a kikért benvedš, ugy
is boldog vagy, ha békével
túrš, mert atyai-keppen fedd,
tanít, térít, orvosl, tistít,
gyogyít az Isten. Sielshamar
ki-térni bűneidből poeniten-
tiaddal, el-hidgyed, hogy az
Isten-is ottan hozzád tér, mi-
helyt igaz hitből tökéletesen
meg-térš. Sőt ha ellenséged
kezébe adott volna-is, mint
Manassest, ki-šabadít, és bé-
keššeges állapotra hozza dol-
godat, mert igen engedelmes
Atya ő Szent Felsége, hirte-
len meg-šán, és ugyan meg-

újit

Pa. 34. Lōa
quetur pa-
cem in sana-
tōs suos, &
in eos, qui
convertuntur
ad cor.

2 Par. 23.

Prover. 16.
Cum placu-
erint Domi-
no via homi-
nis inimicos
quos, ejus
convertet
ad pacem!

Psalm 148.

*Qui produ-
cit in mon-
dibus fœnũ,
& herbam
feracituti
dominum.*

*Et Qui dat
jumentis es-
cam ipsorũ,
& pullis cor-
porũ invo-
cantibus eũ*

Psalm 144.

*Aperuisti
manum tu-
am, & im-
ples omne
animal be-
nedictione.*

űjít mind testedben, Ielked-
ben. Ha a fegénységnek ter-
he rajtad vagy-on-is, ne lo-
pánkodgyál, mert jodért bõ-
csátotta azt is read a te édes
Atyád, és ne féllj, mert el-
tart az, a ki a madarakra-is, és
csak a férgek-re-is gondot vi-
tel, és az holló fiakat is, kiket
az annyok el-hagyott, a te-
remptõ Isten ugyan fel-tar-
tya, és el-táplálja, a kitõl; ha
a Szent Lélek Isten ajándéki-
val edgyütt, és a Christu-nak
Szent Testét, Véré-t hised,
hogy el-vešed, és végre azt a
Szent orvosságot is remén-
led, és várod, hogy adni fog
te néked: mentõl inkább, è kis
marczona dolgot, ez halandó
tested táplálására, kit még a
csušó. mašó férgeknek-is bõ-
séges-

segesen meg-ád, tenéked is
meg-adgya: csak keressed el-
sõben a mint illik az õ Szent
orvágát, és igazságát. Avagy
Christu-nak ez ilyen ígére-ti
talám nem hised-el? és kérel-
kedel jó-vóitábá? nem illik az
hozzád; mert immár az õ zá-
lója alá irattad magadat, õ há-
za népe féle, sõt õ fia vagy.
Nem látod-é, hogy még a go-
noš pogányokat is, sok isten-
telenekkel edgyütt, kik az ör-
dögöknek tulajdoni; nagy
kedvek berint-el-tartya: ki õvé
vagy, hogy hagyhatna-el? de
a te dõlgaidat különbben igaz-
gattya, hogy nem azokét, csak
a berint, és olly rendeléssel
adgya a testi jót te-néked,
hogy a miatt a léiki jó-el-ne
vešben tölled, mint azoktól.

O

Aze

*Vulpes fo-
res habent
et volucres
celi nidos;
Filius autē
hominis non
habet ubi
reclinat ca-
pitem suum.*

*1 Petr. 4.
Tempus est,
ut judicemur
a domo Dei
incipiat.
Ezech. 9.
A sanctua-
rio meo in-
cipiet.*

At pedig a tellyes Szent Irás-
ból bizonyoson értesed, hogy
jól gondgya vagyon Istennek
a jámbor Ségényekre, hogy
nem a gonosz Gazdagokra, a
jó Ségényeké Menyország,
azokkal vagyon ő Sent Felsé-
gének nyájaskodása, azokat
benteli: Vgyan-is ő maga
Christus Vrunk, és az ő Szent
Annya, és kedves Tanítványi
is mind edgyig igen Ségé-
nyek vóltanak itt a földön, és
bűkölködtek a világi jók nél-
kül. Végezerre jusson esed-
be minden-féle Hístonák-ból
az-is, hogy valamikor vagy
tartományokat, vagy nem-
zetségeket, valami közönsé-
ges oltorával akarta az Ur I-
sten meg-nyomorgatni, első-
ben-is az övéin bókra el-kez-

deni

deni a' sanyárgatást; jóllehet
végtére a gonosz embereknek
jűt több benne: holott azok-
nak mind testek, lelkek be-
rint ártalmokra esik az oltor:
Néked ha testedben benved-
ned kell-is, más felől igen
nagy jódra fordul minden
bántás. Tudom az Embe-
rek testének gyarló vóltár,
bíveknek gyengeségét, elmé-
jeknek nyughatatlanságát, de
meg kell a keresztény embernek
magát kívánságával edgyűtt
győzni, meg kell magát iga-
zan ismérni, úgy gondolkoz-
zék a' ki ember ő maga felől,
mint ember felől, nem-is kell
egy óráig is el-felejtteni, hogy
a' mi egy emberen meg-esik,
azt-is más báhádon várhattya
magára: mert a' mig a világ-

Oz

ban

*Diligenti-
bus Deum om-
nia coope-
rantur in
bonum.*

*Curtius 83
homo es, sē-
per quod es
re esse cogi-
ta.*

*Polybius
Quacunq;
hominibus
accidere pos-
sunt sem-
per expellat*

ban tart, e világ természetét
meg nem változik. Vele
előbb mint egy tiszta fényes
tűkört a' régiek Historiáit,
mindé rendű, nagy és kicsiny
embereket, nemzetségeket,
és országokat, mint forgarott
e világ, mint jáczodozott vé-
lek, mint egy laptrával; fel és
alá, elő és hátra vetvén, hány-
ván, mint nem hagyott nyu-
godni nékiek? és mindenek-
nek felette tekintsünk a' Chri-
stusnak e' földön való dőlga-
ra, nem lehet ennél sem bizo-
nyosb, sem nyilvánban való
igaz példa; mint cselekedtek
a' Sidók ő Szent Felségével,
az ő maga nemzetségi, és at-
tya-fiai, a' kikkel bámtalan sok
jót cselekedett vala, halotta-
kat fel-támasztván, minden-

fele

fele betegségüket meg gyó-
gyítván, ok atván, az örök é-
letre igazgatván őket. Isten!
e világban változó, család,
halá-adatlan, tökéletlen er-
kölcének igaz képe, imé a'
mely Sidó nép, a' mely város-
ban, a' mely időben csudá-
tos nagy tisztelességgel, pompá-
val befogatta vala, e világ-
nak Idvőztőjét, (az az Virág
Vásárnapon Jerusálembe) a-
zon nép, azon helyen, csak
negyed nap-tán, ám mely
hirtelenül vißá fordítá min-
den dőlga-t? a' kinek nagy
fel böval dicsőfféget énekel-
nek vala, mely hirtelen azt ki-
álták, hogy fel-febítessék, kit
dicsirnek és tisztelnek vala e-
lőbb minden módon, azt ha-
mar minden bídalmokkal és

O3

gya-

gyalázatokkal illeték, a' kit
Izraél Királynak vall vala-
lenni negyed nap előtt, gyor-
san meg-tagadák, s' azt kiál-
ták utánna, hogy nincs neki-
ek Királyok, hanē a' pogány
Csásár az ő Vrok; a' kit bő-
csületesen bé kélérének a' vá-
rosba, lok áldásokkal, ugyan
azt ismét ki-kilérek, s' ki-vi-
vék febiteni, lok káromlások-
kal: a' kinek útrába szép vi-
rágokat, és zöld ágakat hinc-
nek vala bereterből; ugyan
annak tövisből csinált kőbo-
rót nyomtanak a' fejébe gyű-
lölségből: a' kinek még a' sa-
mára lábai alá-is az ő magok
kőntősit teritik vala méltó-
ságáért; annak ugyan az őn-
nőn kőntősit-is le-vonák, és
mezitelen hagyák meg holt

testét-

testét-is a' kereszt-fán: a' kit
igaznak és Isten Fiának tartá-
nak vala csudaiért, és Szentsé-
geért; egy kevés vártatva azt
el-felejtven; még Barrabás
tolvajnál-is aláv-valónak, és
gonosabnak itélék, és bőrnű
kínokkal meg-ólék. Nebe-
néked e' világ dicsőffége,
pompája, adománya, tőkél-
letessége, kép-mutatósága,
rendi minémű? így vólt, s'
így lében örökké. Ne mond
pedig, hogy csak Christus V-
runkon mutatta-e' világ ilyen
jóságát. Rakva mindenek
példákkal: Olvasd-meg Sz.
Pál és Barnabás Apostolok-
nak majd ehez hasonló példá-
jokat, Listis nevű városban
mint bántak vélek, a' több
lok Szenteknek azon-képpen.

Boeth. Plena est exemplorum vestigia plena est praesens aetas, quanti Reges Principes & Domini, feliciorem calamitate commutauerunt.

Boeth. Quos fortuna elidit, cum eisdem blandis simam amicitiam habet.

Prov. 14. Extrema gaudij luctus occupat,

Sőt a' pogányok Historiái is teli e' fele világi változásokkal, hálá-adatlanságokkal. Es ki győzné ugyan csak a' magunk ideje-béli soklót a' fele dolgokat elő fámlálni, vagy meg is gondolni? Látuk sokszor hogy a' kik nevezetesebbek, s' kedvessebbek voltak, Országok, és sok népek, s' Fejedelmek előtt is, hirtelen mennyire viűsá fordulási, s' változása löttek állapattyoknak, és berencséknek; hogy a' mennyire előb kedvesek voltak, megint annyira jutottak gyalázattyokra, és gyűlölésekre: de nem búkség erről többet állani, az ebes Olvasó gondolkozhatik mélyebben, vagyon is miről. Sommája csak az ennek

nek, hogy nincs semibe állandóság; repül az idő, fűt az esztendő, siet az halál is eljóni. Hol vadnak, a' kiket kicsinyiségektől fogva ismértél; mennyin élnek azokban, s' mi alapottra jutottak; és mennyin meg is hóltak közöttük; búléid, atyád fia, jó barátid, ismerőid? hol vadnak a' nagy Fejedelmek, Olasárok, urak, a' kiket valaha láttál, s' ismértél nagy pompájokban? nem ugy multak el, mint az árnyék? csak az óráját nem tudod, de mindenkor várhatod, mert te is úgy járál. Mit akarjuk tehát még is terhelni magunkat sok vérkekkel, telhetetlenséggel, marha, jószágkereléssel? hiszem job mentől könnyebb terhel az igen megfő

Omnia vanitas.

Job. 13. Homo sicut flos coenae, non durat, in eodem statu permanet.

útra a' más világra indulni,
mely terh alatt el ne essünk; és
ha ehesek leszünk úgy is csele-
kezzünk, mint a' ki mezből
idegen földről szerelmes hazá-
jába, jószágába, kedves háza-
népe közzé siet, és az hon va-
ló nyugodalmit, gyönyörűsé-
git bűvében viseli: és az útai-
ban való gonosz időkkel, es-
sővel, hóval, lárral, és akarmi
alkalmatlanságokkal is nem
gondol, a' sanyarúságokat
könnyen tűri érettek. Hasép-
városokon, vagy kies helye-
ken által-mégyen-is, csak mu-
lólág tekint-el akarmit: tudvā
hogy azok nem őve, és nincs
azokban ő néki meg-maradá-
sa; hanem ejjel, nappal csak
bűve lelke az ővei közzé va-
gyon. Igaz, így minekünk-is
nem

nem lévén e' világon sokáig
való meg-maradandó laká-
sunk; vigan jó reménléggel si-
essünk a' mint lehet által-
mennit ez híván életen, és
mindē szerencséken, és az ár-
nyék képeinél muló tőkéillet-
len világot, menyre tartsuk, s'
a' két ágú szerencsében a mely-
ben forgunk, egy-arányú i-
gyen, és tőkéilletességgel, ke-
rebstyén módon vívőzked-
gyünk, semmi betegségyünk-
ben, semmi nyomorúságink-
bā, semmi nehéz igyünkbe el-
ne hadgyuk magunkat. Mert
semmit úgy nem bán az I-
sten, (holott tőstelete és, di-
csőssége ellen-is vagyon)
mint a' ki az ő jóvólta, kegyes
és irgalmas természetitől
kétkedik: nám meg-igerte
legit-

r Ioan. 2.
*Nolite doli
gere mun-
dum, neq;
ea, quae sunt
in mundo.
Si quis doli
git mundū,
non est cha-
ritas Patrie
in eo.*

Cic. *Per est
qui contra
biformes
fortune e-
uentu, unū
formi mēte
constantia
militat prae-
munitus.*

S. August.
*Magnam
juram Deo
facit, qui de
ejus miseri-
cordia diffi-
dit;*

*Psalm. 9. Cla-
mabit ad
me, et ego
exaudiam
eum, cum
ipso sum in
tribulatio-
ne, eripiam
eum. Et glo-
rificabo eum.*

*1a 43. Cū
pertrāseris
per aquas
secum ero,
et flumina
non operiet
te.*

segítségét, minden igyünk-
ben, és búkséginkben, ha ő
hozzá folyamodunk, és ő reá
bizzuk magunkat, bizonyyal
e' világi haborúinkban is ve-
lünk léssen, el nem hágy, gon-
dunkat viseli, és az örök élet-
nek is örömével ajándékoz-
meg. Kérlek hidgyúnk az I-
sten bávainak inkább hogy né-
e' világnak. Ha a' Napot, és
Hóldat ilyen, kicsinyeknek
látván, néh' bűnk a' semeink-
nek hogy csak ennyik legye-
nek; hanem felette sokkal na-
gyobbaknak itéllyük annál
lenni a' mint lárczanak: azon-
képpen vegyük-elő az igaz-
okosságnak ítéletit, és az igaz-
bit által tartsuk nagyobbak-
nak az Isten ígéretit minden-
nél; s' ugy visellyük ő Sz. Fel-
ségé-

ség'hez magunkat, mint a' ki-
csinded polyás gyermek az ő
dajkájához: hogy akar jobb
keze-be, akar bal kezébe fogja,
akar fel emellye, akar alá ereb-
se, akar mint logassa, és for-
gassa ötet a' dajka, de nem fél,
lőt mosolyogja, né lévén két-
sége dajkájához hogy el-veffe,
és el hadgya ötet. Ha az em-
berek gyarlók, és bűnösök lé-
vén, bentek, és jól cieleked-
hetnek a' gyermekekkel: men-
nyivel inkább a' ki tellyes jó-
ság: és ő keze munkája va-
gyunk; s' nagyobb közü va-
gyó hozzánk hogy nem mint
az Atyáinknak, és Anyáink-
nak, igazán gondot visel re-
ánk; hidgyed hát így. Hid-
gyük el azt is ezek után hogy
meg adgya ő Szent Isten sége

azt

*Mat. 9. 36
poter crede-
re omnia
sunt possibi-
lia credenti;*

*Jae. 1. 10.
Sicut autē,
in fide nihil
loquens.*

*Pl 20. Con-
vertisti plā-
tum meum
in gaudium
mihi, con-
fedit sibi sac-
cum meum,
et circum-
dasti me
laetitia.*

*Plalm 16.
Probasti De-
us igne nos
examinasti.*

azt érnünk, mikor oltán a
Sz. Dávid bava szerint, baba-
don, és igazán meg mondhat-
tyuk mi is: az én ohajtsímat,
és siralmimat, Vram litten, ö-
römrre fordítad; a gyászt le-
baktad rólam, és örvendetel-
léggel öltöztetél-fel engemet.
Meg-próbálál, s' meg-késér-
getél, tűz, vízben, mint az
ezüstör. Tűzben égetél, és há-
borúlagokat rakál a' hátunk-
ra; a' fejünkre ültetted az em-
bereket. De imé által-men-
tünk immár, mind tűzön, vi-
zen, és vigasztalásra, s' örömrre
hoztál bennünket. Aldott
legy örökkön örökké, a' ki el-
nem-rasítottad te tölled az én
imadágimat, és a' te irgalmas-
lagodat-is én töllem!

AMEN.

Ez

Ez vala edgyetlen-edgyen,
Méltóságos gyásos Vdvará-
val kelergő Kegyelmes Affo-
nyim, azaz E G H I Z E N-
G E S, avagy M E N N Y E I
V I G A S Z T A L O S Z O-
Z A T, mellyet a' Nagyság-
tok leg-kisebb alázatos Kap-
lányi s' Christusban Szolgai,
V N G V A R I C O L L E G I U M A
s' Háza készítgetett, noha il-
lyen közönséges, majd min-
den jók bomorúságára cse-
kély vigasztalásocska ugyan;
de e' mellett le-térdeplett,
buzgó, áhitatos szívvel esdeklék,
hogy a' minden vigasztalás-
nak Attya, Mennyei vidámitó
malasztjának harmattyával,
Nagyságtok meg-epedett si-
vét öntözvén, adgya azt az ö-
röm napját érni, a' mellyben

GR-

ennyi somorúság között, ké-
zönt és vigasztalásunkra ma-
radott ártatlanin, Jáchassa a-
maz Szent Dávid al-
dálát:

Psal. III.

GENERATIO RE-
CTORVM BENE-
DICETVR.

O. A. M. D. G.

Franc. Rakotzi

+ 8 Jul. 1677

Sopia Bathoij

+ 14. M. Junii 1680

Joan. Lavotla de Efyssalva
et Hewelhara

Isak K. Testor

late Ga.
Sabbath

Sabat. ^{Se}hur
Sabat ^{mus}
2

f...

